

Катя Бакърджиева

**ДА ЛИ?
А
Н
О!**

РАЗКАЗИ ЗА ЛЮБОВТА

2002 г.

Варна

Художник: Сия Николова

© Катя Бакърджиева

ПРОСТИ И БЛАГОСЛОВИ, ГОСПОДИ!

Отец Лазар бе предпочитаният свещеник в градчето. Красавец бе той самият – с къдрава коса и брада, с дълбоки тъмни очи, но красив бе и баритонът му. Църковните песнопения се лееха божествено в неговата църква, а имаше и дар слово. Чрез притчите говореше за съвременни човешки истини, дори поетична реч звучеше в словата му.

В неговия храм помощница му беше попадията Теофана. Строго следеше тя за изпълнението на каноните и за реда в църквата. Беше възискателна и към миряните, и към своя съпруг с артистична душа, опиващ се от личния си чар и от ангелския си глас. Тя следеше благоверния ѝ да не се увлича прекалено в словотворчеството си, което сладко го опиваше, докато не срещне предупредителния ѝ поглед. Теофана бе коректив на отец Лазар.

Шушукаше се нещо за тях. Отец Лазар бе тамошен, човек от градчето, но Теофана бе довел от нейде си. Била послушница в манастир – чуло се беше – поради нещастна любов, та там я намерил той и я взел за попадия, че да може да се започи. Защото според каноните на църквата, за да стане свещеник, кандидатът трябва да е женен. А Лазар – целият град го знаеше – си беше хрисим и срамлив, не се заглеждаше по момичетата, макар да беше хубавец.

Когато Лазар видя в манастира Теофана, стори му се, че не е на мястото си тя там, твърде отворена беше за послушница. Заприказва се с него на чешмата и го заразпитва ще се запопва ли, а има ли си попадия. Той пък събра кураж да я попита в смисъл защо е зачернила младостта си (прости му, Боже!). Тя се откряна и изплака – дете носела в утробата си, грешната, а бащата на детето я изоставил. Ако се намери милостив християнин да я прибере – краката му ще мие, водата ще пие...

Лазар я взе с детето барабар – на път и тя стана майка и на чедото си, и на младия поп. Беше доста по-възрастна от него, но то всичко добро сбира ли се! Никой не разбра, че детето не е от него. Отглеждаха си го двамата, друго не им се намери. Той бе доволен, че я прибра. Тя бе по-практична

от него. Следеше да има полза църквата от имотни миряни, с това се възвисяваше и името на съпруга ѝ. За пред хората тя си остана с монашеското име Теофана, не върна мирското си – Василка, че простееше като за една попадия на поп с авторитет, който и тя поддържаше.

Теглеха семейната каруца къде със скрибуцане, къде равно-равно. Понякога той се чувстваше заприщан от нейната властна суровост, друг път се укоряваше за тези еретични мисли. И така може би щеше да се влачи тяхната каручка, ако не беше...

Приближи се до него след неделната служба русокоса жена. Покани го да освети апартамента ѝ, скоро го купи. Отиде, разбира се. Поседнаха на трапезата след литургията, както му е редът по християнския обичай. Той похапна въздържано. Жената продума, че съпругът ѝ починал, та тя продала старото жилище – нямала добри спомени там. Говореше като на изповед.

– Мъжът ми беше суров и студен човек, живях с него като птичка в кафез.

„Като мене“ – изтръпна отец Лазар.

– Бях безгласна душа в семейството, вървеше по петите ми да ме съди.

„Като мене“ – отекна ехото у свещеника. Всичко досущ като в неговото семейство. Досега не се беше смислял за това – като слепец, който проглежда се чувстваше. Нито беше праведна Теофана, нито ѝ беше длъжник. По сметка се бе приютила в манастира, по сметка се присламчи към него. Обсебила го, сега властваше над него. Не живееше ли с илюзията, че всичко е наред в праведното му семейство, а всъщност беше подтискан и смазан? Като тази светлоока Яна, намерила смелост да изплаче тегобите си като пред свят човек. Явяваха му се картини от живота му като в библейски притчи, за които съзнателно не бе искал да си спомня, а то е било поради срам от себе си. Защо тя не склони да роди дете от него? Трепереше над своето, обичаше го и той, но не продумваше за още едно. Остаряла била за второ. А дали не е било, за да изсипва той всичката си обич към нейното, да не раздвоява бащините си чувства...

Побърза да си тръгне, за да не каже нещо излишно пред Яна. Тя ходеше редовно на неговите богослужения, навела чинно глава. Тънките ѝ бели пръсти правеха набожен кръст, но той усещаше дълбокия ѝ поглед, скришом отправен към него. Укорила се, отново го свеждаше в някаква схватка със себе си, каквато водеше и той, ужасен от това, което ставаше в душата му. „Защо, Боже, ме наказваш? Не ти ли служи достопочтено и вярно?“ – разкъсваха го мисли-змии. Изведнъж вавилонската кула на почтеното му семейство рухна. Отец Лазар се бе влюбил. След 20-годишен брак-бетон. Людете го уважаваха, целуваха му набожно ръка, възхитени от вдъхновеното му слово и песнопение ангелогласно. Това бе земният му поклон пред Създателя... Като негов пратеник, той тържествено, с кръста в ръка, благославяше людете.

Ако не се бе случило това...

Яна застана чинно пред него преди Великден да се изповяда, за да получи причастие. Той я попита за греховете ѝ – според канона.

– Имам един грях, отче – тихо рече тя. – Обикнах богопомазан човек.

– Той знае ли? – трепна отец Лазар.

– Не, не бива и да знае. Прокълнатата от дявола, види се, е душата ми.

– Трябва да се пребориш със себе си, чадо...

Така я посъветва свещеникът, но човекът в него не издържа, погледна я с горещ поглед. „А ти как ще се пребориш със себе си?“ – питаше гласът на Сатаната. „Какво да правя, Господи? Дай ми знак“. Поличба от Бога не идваше. Той оставяше силните духом сами да се справят.

И отново се появи Яна след службата. Покани го смирено да отслужи панахида на гроба на мъжа ѝ за годишнина от смъртта му. Можеше ли един свещеник да откаже? Отиде. Вървяха един до друг по алеята на мъртвите. Те двамата – живи и влюбени. Широкият ръкав на расото му се опря до ръката ѝ. Веднъж, дважд. . . Тя не се отдръпна.

След молитвата в тихия ден божи приседнаха на скамейката пред гроба. По хапка погача, по глътка вино. За „бог да прости“. На мъртвия. А на тях, живите, ще прости

ли Бог? Има ли прошка за греховната любов? Или една чиста любов никога не е грешна? Знае ли се какво е повелението божие? А нали, казва се, Бог е любов? Тогава той трябва да разбира хората, които са се обикнали...

Светлооката Яна също се разпъваше на своя кръст, съзнавайки невъзможностите и изплашена от тях. Опитва се да послуша божия наместник на земята – да се пребори със себе си, но как да се опълчиш срещу сърцето си? На Сатана ще заприличаш... И в Янината душа за пръв път бяха пламнали такива огънове. На младини се самозалъгваше, че се е омъжила по любов. Когато разбра, беше късно. Едва сега у нея нахлу голямата, истинска любов, която изпепелява. Само че беше запрeтeна. Как да я прогони, когато нозете сами я водеха към божия храм. Палеше свещици за здраве и за упокой и заставаеше срещу олтара. До вечерта можеше да стои и да слуша чудното сладкогласие, да гледа велелепия божи пратеник със златотканите одежди – като ангел небесен, огрял божата обител. Биеха камбаните и отекваха в две души – изтръпнали и щастливи. Биеха тържествено – тържествуваше любовта...

Между богомолците се мяркаше тя – Теофана, събираше изгасващите свещици и следеше с остър поглед всичко ли е наред. Яна носеше добро сърце, но как да изпитва благи чувства към нея! Че откъде да бликнат тези чувства, когато знаеше коя е тя и как той... и как той и тя... Ревност или болка? Или и двете заедно?

Той се връщаше мислено назад и проглеждаше. Не беше ли измамна славата му на най-добър свещеник, отправящ най-топлите молитви към Бога за хармония и разбирателство? На него самия му липсваше хармонията, а разбирателство имаше, защото той се смалчаваше покорно пред Теофана. Не живееше ли с илюзията, че всичко е наред в семейството му, а всъщност бе подтискан и смазан години, години, години...

Когато Яна продума за себе си, тогава посмя да погледне и той вътре в себе си...

Но сега Теофана не съществуваше. Сега те седяха двама на скамейката пред гроба на съпруга на Яна (нали ще им

простиш, Господи?). Никой не можеше да ги мерне иззад зашумените храсти.

Полъхна ветрец пролетен, залюля пламъка на свещите. Сякаш като на сън, отец Лазар пое с някакъв порив Янината ръка. Пламнала цяла, тя не я отдръпна.

Най-страшното бе отминало, Това, от което се бояха, остана зад тях. Не мислеха какво ще стане по-насетне. И дали изобщо може нещо да стане. Защото разведеният свещеник нямаше право да се жени втори път. Освен ако не се разпопи. Но това бяха подробности неважни. Църквата трябваше да преосмисли някои неканонични канони... Но те не ги занимаваха. Бе настъпило великото тържество на дареното от Бога неземно щастие на земните люде.

– Прости и благослови, Господи! – рече божият човек и положи ръката на Яна върху кръста Христов, що блестеше на гърдите му.

Прекръстиха се и се целунаха.

Завъняха камбани и птици божии запяха.

МАРИОН ЖИВЕЕ

Марион се забавляваше с обяви във вестниците:

„Разкрепостена сексапилна сладурана търси подходящ за секс“. „Омайница с много чар търси страстни за дискретна връзка“. „Копнееща за любов тигрица без задръжки очаква еротични фантазии“. „Сексапилна палавница, фатална романтичка предлага невероятни изживявания“.

„Чаровница с пищни форми – готова за луд секс“.

Марион наистина притежаваше „пищни форми“ за своите 16 години. И наистина можеше да очаква забавления... Наречена бе на баба си Мария, но майка ѝ, запленена от героинята на романа „Марион живее“, я записа Марион. Гордееше се с името си – нали всяка трета жена е Мария, но не всяка трета е Марион.

Тези момичета, у които по-рано заговорва полът, са особен род девици, различават се например от тънкокраките кльошави върлинки, от онези с още неоформен бюст. Марион събираше предизвикателните погледи на мъжкото

население от гимназията, но го отминаваше с презрение. Държеше в ръце мъже-мечти! Те откликваха на нейните фрапантни обяви и тя избираше. Забавна игра – като на рулетка. Тук залагаш – печелиш, там – не е по вкуса ти, давай нататък. И не можеш да спреш, щом веднъж си заложил.

Марион трептеше от самовлюбеност. Не, не се влюбваше, само изпитваше удоволствие от това, че са влюбени в нея. Барман изрусен, брокер в стилиен костюм, мениджър нахакан, топмодел дългокос... Колко интересно било да се сменят мъжете! Появи се един, втори, трети... За вкус се намери и една моряшка душа, пътувал с корабите. Тя се правеше, че го изпраща на рейс със сълзи на очи и се кълнеше, че ще го чака вярно. Трогнат, той ѝ подари златно синджирче...

Бащата на Марион често беше по командировки, майка ѝ мърмореше, че едва ли... Тя пък ходеше до село при болната си майка, а тогава пък Марион се съмняваше, че тя едва ли... В това семейство се носеше мирис на фалш. И Марион тръгна по своя си път.

Всичките ѝ перспективи за някакво бъдеще останаха на заден план. Училището беше неизбежност, с която се справяше по навик и инерция. За да бъде като всички. Но и се отличаваше от тях, с което се гордеше. То я издигаше над зубраческата тълпа. Изглеждаха ѝ жалки съучениците ѝ:

- Излизам с един от Морското, супер е!
- Свалих готения Весо от XI а!
- Страхотен е Румбата, бяхме на бар-дискотека!

Те бяха долу – в низините, а тя – на върха! Жена-тигрица, жена-вамп. Не търпеше да ѝ подмятат:

- Маце, кукло, котенце, сладуранче...

Без такива! Към Клеопатра – като към Клеопатра! Чувстваше се като героиня от екшън, от сапунен сериал. От нея зависеше цялото мъжко население, което шепнеше страстно:

- Ще ти дам всичко!
- Бъди само моя, ще ти сваля звездите!
- Ще направя каквото поискаш.
- Ще се разведе и ще се ожени за теб.

Много ѝ бяха противни последните. Не жалеше жените им, на които изневеряваха – да са били жени на място, за да запазят мъжете си!

Марион избута някак школото и се отдели от семейството си. Това – следване, висши образования – мерси! Има по-сладък живот от тинейджърските романтики. Дотърчаваха при нея подредени на редичка. Само че... се случи случка. Забременя въпреки мерките, които вземаше. Трепереше от яд, че тъкмо на нея, опитната вече... След аборта въздъхна с облекчение, че е вече изчистена тотално и повече няма да има такива притеснения. Стори ѝ се, че може би е от оня синеок морски, който се появяваше след всеки рейс и глупаво повтаряше:

– Омъжи се за мен!

Кой знае защо, въпреки че се подсмиваше тайно на тези предложения, когато той се върнеше, тя не посрещаше никого друго освен него. Не можеше да си обясни защо го прави. Дали защото той идваше жаден от далечните далечини, дали защото бе невероятно привързан. Знае ли човек... Тя все му обещавахе, че може би някой ден ще се омъжи за него, но сега още не е готова за това, има други планове. А в себе си беше категорична: „Не, мерси“. От рейс на рейс – да, но да се обвърже и да изгуби свободата си...

Но годините се нижеха на своята вървичка. Болестите идеха една след друга. Редицката пред вратата ѝ оредяваше все повече. Обявите в пресата не даваха ефект. Спестяванията се топяха. Марион посърна. Марион се срина. Тя, тигрицата, примата, вече не живееше. Умираще. Започна да се пита – познала ли беше любовта в своя луд бяг към илюзорно щастие? Или то беше самовлюбеност? Измамно е щастieto да се възприемаш на върха, знае се. Особено – ако се катериш към него по лъжовни пътеки... Марион нищо не беше работила. Засъбира стара хартия и кашони, хвана се да мие стълбища. За единия хляб...

Един ден телефонът ѝ звънна. Тя трепна. Някой се е сетил за нея? Кой? Тя приятелки нямаше. А „приятелите“ отдавна също ги нямаше. Морският! Забравила го беше в навалищата, в общия кюп.

– Как си, Марион, как живееш?

Някой я питаше дали изобщо живее все още...

Може ли да мине да я види? Тя се разшета из занемарената си къща, която някога гънеше в неа и желания. Разтвори гардероба да облече нещо прилично, че то нови дрехи нямаше. Его го Морския. Понапъгнял от годините, но все така с усмихнати весели сини очи.

– Знаех всичко за тебе – започна той направо. – Но те обичах. Не съм те забравил.

Марион тръпнеше. А тя? Не беше ли обичала несъзнателно само него? Не носеше ли неговото дете? Нямаше ли той по-специално място в душата ѝ? Надсмиваше се над „наивните“ му предложения за женитба, но сега разбира, че те я бяха топлили и събуждали невнятни надежди за спокойствие и човешка радост в един уютен дом, надежди, които тя се мъчеше да отхвърли тогава. Сега какво? Не трябваше ли отново да се откаже от тия надежди посърнали, от които повече болеше!

Трябваше да почерпи нещо, но какво? А, да, кафе, едно кафе. И „финита ла комедия“.

– Марион...

– Да, благодаря ти за всичко – малко нервно и сухо го прекъсна тя.

Нямало за какво да му благодари, и сякаш не на място съобщи, че се бил оженил и имал дъщеричка.

– Да ти е жива и здрава – вече нетърпеливо отсече Марион.

Но жена му починала от рак.

– Сега сме само двамата с дъщерята, добро дете, кротко. Марион, ще се омъжиш ли за мен? – отново онова забравено предложение

Марион си спомни нероденото му дете, което мразеше и бързаше да се отърве от тая гадост... Засрами се от себе си. Той обгърна ласкаво раменете ѝ и я остави да си „помисли“. Имаше ли за какво да мисли? Не, тя, удавницата, не се хващаше за сламката. Вече знаеше, че ще приеме не от корист, а защото винаги е обичала този мъж и само него.

Ами как ще му се обади, като не му знаеше дори името?

Той бе за нея като всички други – Морския, Футболиста, Поета... Ами ако той се откаже от намерението си заради нейната уклончивост? И как да го потърси? Глупачка! Нали ѝ остави визитката си! „Антон Грънчаров“. Значи Тони... Ще намери ли сили да му позвъни? Ще си има дом, дъщеря, влюбен мъж... Само да не е размислил...

Преди да дигне слушалката, бе намислила какво ще му каже: „Да, Тони, да, съгласна съм, и винаги съм те обичала и аз. Всички подаръци разпродадох, само твоето златно синджирче не съм свалила от шията си. Да, Тони, да!“

ДАРЕНИЕ „ЛЮБОВ“

Иля Романович дирижираше „Лебедово езеро“ в София. А Иля Романович бе диригент от висока класа, прекрачваше границите на Съветския съюз и бе посрещан с аплодисменти по световните сцени. Според политиката на социализма неговите граждани трудно отскачаха към зоната на „вражеския капитализъм“. Но това не важеше за големи имена, на които се разрешаваха гастроли на Запад за демонстриране на високи постижения.

Към всичко това за Иля Романович можеше да се прибави и неговият еврейски корен на гъвкаво и находчиво племе, за което невъзможности нямаше.

Още на репетицията Иля Романович остана изненадан и възхитен от равнището на българския балет. Примата бе нежно синеоко създание – ефирно, неземно, като в приказка. Диригентът трепна. Напомняше му, напомняше му едно момиченце – неговата дъщеря. Изгуби я заедно с жена си по време на Втората световна война. Той бе на фронта, но оживя, а те – в тила – загинаха.

Иля Романович остана сам. И заживя самотен. Приятели му бяха колегите, омагьосаният кръг на неговата близост с хората бе кръгът на професията. Друг личен живот нямаше. Спомените бяха и миналото, и настоящето му, на бъдеще не се надяваше. Но случват се в живота на човека обрати неподозирани.

Диригентската му палка сякаш все повече сочеше към

изящното същество, което напомняше неговото момиченце. Магическо бе привличането към фигурата на тая фея там – на сцената.

След премиерата – коктейл, както си му е редът и суперлативи за неповторимия Иля Романович. Той вдигна тост за даровитото българско племе. За пръв път видя отблизо примата. Ана Някоя си, вечното име Ана. И отблизо, и отдалеч тя все така блестеше изваяна. Спомен отминал с очите на неговото изгубено същество и една красива българска реалност – осезаема, жива, изпълваща неустоймо душата на диригента, отдавна закърняла за дълбоки чувства. Какво ставаше с него? Сякаш оздравяваше мъжката му душа след дълга мъчителна болест. А болестта на душата е горестна и тежка. И когато успее да се излекува, разцъфтява като пролетен цвете, надигнал се из топящите се зимни преспи и понесъл аромата си над цялата земя. Когато клюмналата човешка душа разтвори своя възвращащ се цвете...

Иля Романович замени някоя дума на коктейла с Ана, като внимаваше да не премине границата на благоприличието. С радост научи, че тя е възпитаничка на руската балетна школа, една от най-добрите в света, говореше добре руски и разговорът потръгна леко. Покани я на следващия ден на кафе в бара на операта, тя учтиво прие. „До тук, Иля“ – рече си той и заговори с другите колеги. Беше на възраст и имаше сигурно чувство за строга мярка сред обществото, с което се бе срастнал. Постави необходимия катинар на бликналите си объркани чувства – умееше да се контролира. Не си позволяваше нито избухване в свръхмоменти на неудачи, нито потъване в еуфории. У него не течеше чистата кръв на волната славянска душа, носеше и жидовска – на трезвото еврейско племе.

И така Иля Романович се бе овладял прилично на коктейла и никой не забеляза дима от огньовете, пламнали у него. Трябваше да не го забележи и Ана на срещата им в барчето. Това го съветваше разумната му глава, която винаги бе добър съветник. Той се взе в ръце и сложи в ред себе си. Отиде на срещата пет минути по-рано, изчака търпеливо закъснението ѝ от десет минути, усмихна се кавалерски

след извиненията ѝ и поръча кафе със сладки. Разкри ѝ приликата с неговата загинала дъщеря и това обясни причините за тяхната среща. Тя разбра, изрази съжаление за загубата. Нещата потръгнаха добре. Тя се ласкаеше от вниманието на именития диригент – добре сложен мъж с рижа коса. След неговите суперлативи за изпълнението ѝ тя каза скромно:

– Балетът е всичко за мене. Не съм постигнала всичко, но...

– И за мене изкуството е животът ми.

Шаблонни думи като за първо запознанство. Тя прибави:

– Разбирам личната ви болка. И аз имам малка дъщеря. Разделихме се с баща ѝ, нали знаете как се случва понякога...

И толкова. Той не си позволи повече. Но загатна:

– Можем да уредим ваш гастрол в Москва, ако имате желание...

– Че кой не би мечтал?!

Разделиха се мило и учтиво. Тя – завихрена от неочаквания случаен късмет; той – завихрен от неочаквани тайфуни. Верен на своето племе, бе от въздържаните и премислящи мъже. Този път обаче емоциите го бяха обсебили властно. Въпреки това, докато беше в България, се държеше в ръце. Всичко бе под контрол...

Но когато се прибра в Москва, вече не можеше да се владее. Бе отминало времето на проверките. Въпреки всичката си съпротива, трябваше да си признае, че е влюбен. Главата му, натъпкана до козирката с разум, се бунтуваше. Възможно ли е? Той той ли е? Кой е всъщност? Познавал ли се е досега? Някога бе създал стабилно семейство. Само ако не беше войната...

Преживя труса някак, но недогорялата болка глождеше душата му. Редеше се между сериозните мъже, макар че женската половина често мятеше погледи към него – от корист ли, от безкорист ли, знаеш ли... Той бе суховато вежлив и толкова. Докато сега... Бащински ли бяха чувствата му към Ана, напомняща дъщеря му? Търсеше по тоя на-

чин извинение за себе си, самозалъгваше се, за да реабилитира характера си, твърдя си характер, който никога не бе го подвеждал. Сега обаче... „На мене ли трябваше да се случи?“ – говореше у него някакъв ядовит глас, но го заглушаваше друг – възвисен към космическите небеса, който шепнеше: „Обичай, обичай, обичай“.

Иля Романович престана да се бори със себе си, с желязния си нрав, приучен да размисля, преди да пристъпи към някакъв житейски или професионален праг. И написа картичка на Ана с изглед из Москва. Не, не съдържаше любовни излияния. Изпълнена бе с пожелания – бе изпратена за Нова година – добър повод. Между другото спомена, че нейният гастрол ще се уреди след някои уточнения на подробности, за които трябва да се чуят. Зазвуча ангелски глас в ефира... Гастролът бе уреден.

Иля Романосич посрещна Ана на летището заедно с определените за целта официални посрещачи. Цветя с целувката на уважението върху ръката ѝ. Информация за хотела и програмата.

– Анютка, как се радвам, че ви виждам отново!

– Здравствуйте, Иля Романович, щастлива съм, много ви дължа...

Гастролът ѝ бе блестящ. Той дирижираше вдъхновено, а тя плуваше в белите си одежди като ангел небесен, той взе от оркестъра всичкия финес, който можеше да даде.

С женския си инстинкт Ана усещаше нещо и се бе замислила как да се държи. Не изпитваше никакви интимни чувства към известния диригент – доста по-възрастен от нея, но симпатичен риж мъж. Да не притуряме реномето му, което ще ѝ донесе и още, както изглежда, ако съумее да се възползва. Но тя не би могла да отговори на чувствата му, ако съществуват. Тогава? Как би реагирал той при нейния отказ? Не го познаваше добре. Само приликата с дъщеря му ли го влечеше към нея? Но ако не бе само това, тогава как тя да?...

При новата им среща Иля Романович се държа отново изискано.

– Можете да постигнете още повече, Анютка, за което

искам да Ви помогна.

– Много съм ви задължена и не знам с какво съм заслужила...

– Ами много просто – с таланта си и с моите лични пристрастия – нали ви казах – приличате на дъщеря ми – отговори хитро еврейската му принадлежност.

Тя се поуспокои – повярва. Тогава той ѝ предложи специализация в Москва за една година. Планът му бе в правилна посока – както си мислеше. Изпрати я с голям букет и въздушни целувки. И отново – безобидни картички и намеци за специализацията. Може би... ако са заедно... знаеш ли... Само че Ана нещо не бързаше с документите. Иля отново се появи в София – с комисия някаква, служебно. Понякога влюбеният прави погрешни стъпки в безумния си порив към любимия. Уговаряше горещо Ана и това окончателно я спря.

– Благодаря ви, Иля Романович, но не съм убедена, че е разумно тъкмо сега. Готвя премиера, имам добри гастроли навън. А като се появи нова прима на моето място, рискувам... Пък и детето ми е още малко...

Мило, нежно и кротко отказа. Знаеше, че губи професионално, обаче щеше да има свободата си – без обвързвания и зависимост, без протекции.

Тази червеникава рижа коса пламтеше пред нея с някаква непреодолима властност. А Иля бе деликатен човек, не бе и помислял да обвързва с нещо Ана, но тя не го познаваше, само се плашете от огъня на очите му, който вече не можеше да скрие...

Беше възпитаник от руската класика, където властваше чистата девствена любов на героите на Пушкин и Лермонтов, на Толстой и на Тургенев. Там не се говореше за секс, а за свящото привличане на душите. Възпитаникът на руската класика се върна отчаян. Прозрял истината. Взаимна любов нямаше да има. Бе обречен да бъде трагически герой. Верен, вечен. Само да не изгуби приятелството ѝ. Вече без да премисля и да се предпазва, написа ѝ едно откровение – безсмислено бе да крие повече. Това вълнуващо съкровено писмо тя запази като пожълтяла реликва. Отговори му с

разбиране – дълбоко е трогната, съжالياва, но... Това вече нямаше значение. Беше се примирил. Но остана покорно верен на чувствата си. Тя очакваше нетърпеливо писма и картички – станаха част от живота ѝ, необходимост, която запълваше една празнота. От всеки гастрол в чужбина валяха тези картички, пратки с подаръци за нея, за детето ѝ. Смуцаващо се мяркаше пред нея риж пламък. „Защо не мога да го обикна?“ – упрекуваше се тя. „Ами какво, ако взема да... Само ще спечеля... Не, казваше сърцето ѝ, недей без любов, не насилвай себе си...“. Но не можеше без невероятната привързаност към човека, който сякаш не бе от тоя век. Не беше я докоснал по време на редките им срещи – само ръката ѝ целуваше като посребрената ръка на Богородица троеручица. Имаше ли още такива мъже? Или бяха останали от древни времена? Отговаряше поривисто на писмата му: „Скъпи Илюша, мили Илюшенка...“

И – дотук. Той виждаше добре нейния стоп и не я насилваше да премине пряко пътя, запретен от сърцето ѝ. Дори я съветваше да не живее самотно, защото професията не е всичко, нужно на човека. Той бе за нея и приятел съкровен, и баща, когото приемаше с някаква смесица от чувства – непонятни и неясни. Чувствата на Иля Романович също бяха непонятни и неясни за самия него. Наистина беше бащинско рамо за крехката Ана, но това се примесваше с копнеж по нея. Съзнанието за невъзможното внасяше кротко примирение в душата му. Не се бореше, не протестираше, беше щастлив, че нея я има на тоя свят, че я е обикнал. Несподелената любов не винаги е нещастна...

А тя си беше съвсем земна, неговата ангелоподобна любима. В промеждутъците между рсмантичните им срещи и дъжда от картички се мяркаха розови романчета с един колега, с един фен... Мимолетни бяха приключенията, макар и не ежедневни и безразборни, но услаждащи живота на едно младо същество.

Но кой знае защо се чувстваше някак виновна. Не бе обвързана с Иля, не бе отговорила на чувствата му, беше пряма и откровена. И все пак... Свикнала бе с присъствието му в своя живот и не можеше да си представи, че би могла

да се лиши от неговото топло рамо, въпреки че то я крепеше по-скоро задочно. Но ѝ бе нужно дори и такава.

Иля Романович се реши на една безумно невероятна авантюра, нетипична за характера му. Какво ли не прави любовта... Предложи на Ана да го придружи в Щатите, където заминаваше на турне. Ще уреди визата ѝ, поема разходите. Щатите! Америка! Новият свят! Никога Ана не би отишла там, колкото и да беше прима в скромната софийска опера. В първия миг я съблазни предложението. Ще отиде и каквото ще да става! После премисли – като каква щеше да тръгне по него с московския музикален антураж? Той бе заложил главата си в торбата – остаряващ и затова може би рискуващ. Но тя? Пред нея бяха някакви върхове, трябваше да пази репутацията си. Него нямаше никой с пръст да пипне в родината му. Но тя бе уязвима – знае ли се с какви очи ще погледнат на нейното развихряне, като се завърне? Пък и... на негови разноски, с неговата власт... Като някаква... знае се като каква. Кой ще повярва, че не е спала с него и че не отива за това... Не, користта не беше в характера ѝ. Ресто, Америка!

От там получи последната му картичка: „Здравствуй, дорогая моя!“. Починал в Ню Йорк. Внезапно. От инфаркт. Обади ѝ се от Москва най-близкият му приятел. С него бе споделил, изглежда, съкровени чувства. Написал бил предварително завещание, нотариално заверено, според което оставя на нея всичките си спестявания, дома и вилата си. Добрал се до гражданските ѝ данни, вероятно когато е уреждал документите ѝ за гастрола в Москва. Всичко било законно.

Ана бе потресена. Милият Иля Романович! Колко студено щеше да ѝ бъде без него! Ако беше отишла на турнето, може би нямаше да се случи това. Глупаво е да се обвинява. Той бе работохолик, не пазеше здравето си.

Трябвало да отиде в Москва, за да получи това, което според волята на диригента... Не побърза да тръгне. Завещанието му нямаше никакво значение, значение имаше, че него вече го няма... Колко осезаема бе липсата му – сега го осъзнаваше.

Оня същият приятел се обади повторно – държавата отнела всичко. Не било разрешено чужди граждани „да присвоят“ съветско имущество въпреки завещанието на дарителя.

Той ѝ бе дарил толкова много! Щеше да ѝ стигне за цял живот. Това, което не струваше нито пари, нито имот.

Дарението „ЛЮБОВ“!

М + М = НА...

„Марина, Марина, Марина...“ – се лееше в замъгленото съзнание на Михаил една песен от неговата младост. Песен на любовта му с момичето Марина...

Тя – Морската русалка... Мечтите за околосветски пътешествия и невероятно щастие за двама... Марина... Понякога, когато отваряше овехтелия албум на спомените, от там го поглеждаха две закачливи светли очи, събрали радостта на целия свят, безгрижни и уверени, че тоя свят им принадлежи. Светли очи, светли надежди.

Като излезе от болницата, извади снимката от албума и я постави под възглавницата си, не, там не е сигурно – по-добре под дюшека. И си я гледаше унесено, когато оставаше сам. Снимката се движеше надолу-нагоре, сякаш момичето се приближаваше към него, а то беше – защото ръката му трепереше...

Мислеше за своя скапан живот. А човек се замисля за това и си прави късни равносметки едва когато усети, че пътят му вече води натам, откъдето връщане няма. „М+М = на любов“ – пишеха двамата с тебешир в училищните тоалетни, дълбаеха го по морските камъни. Приемаха като кармично това „Ем + Ем равно на...“. Марина и Михаил. Той ще бъде морски капитан, тя – художничка-маринистка. Той ще броди из безбрежните океани, тя ще рисува водните стихии и ще чака кораба с алените платна...

Само че нито той стана капитан далечно плаване, нито тя – художничка. В риболовните тралеви кораби си остана, а Марина мацаше с четка фирмени надписи. Разбира се, че не се събраха. Събирането е в мечтите на младостта, а жи-

вотът по-скоро разделя... Но у всяка човешка душа проблясват някакви светли искрици от ония ефимерни времена, когато тези искрици са били факли горящи-пътеводни...

Докато Мишо беше в болницата, случайно Марина бе дошла на посещение при стария си вуйчо. А той пък случайно беше в същата стая, в която – и Мишо. Дали случайно? Сепнати, те се познаха. И нещо трепна у всекиго от тях. Тя дойде пак, и пак – не в дните за посещение – уж при вуйчото... Имаше ли ги годините между тях? Сякаш вчера се бяха разделили на пристана, където в ранно утро отиваха на курс по гребане. Мирис на море и водорасли. Слънцето, току-що изгряло, галеше младите тела.

Марина... Той никога не я е изгубвал. Мишо – никога не е изчезвал от живота ѝ. Странни са човешките преживявания, алогични и необясними понякога. Белокосият Мишо с треперещите ръце, бавно пристъпващ с бастунчето – той ли беше капитанът на кораба с алените платна? Белоглавата Марина с нозе, изкривени от артритата, тя ли беше оная ефирна русалка? Той ли беше? Тя ли беше?

– Ще се справиш, Мише, аз съм с тебе – шепнеша тя – да не чуят нито вуйчо ѝ, нито другите болни.

– Помниш ли нашата парола – Ем плюс Ем? – питаше той задъхано и запяваше глухо „Марина, Марина“... с прекващ глас.

Запяваше и тя. И болничната стая се усмихваше, и живинка се вливаше у болните мъже, и надеждица просветваше...

Лекуващият лекар обясняваше на жената на стария риболовец, че той е излязъл от кризата, прескочил е трапа, нещо, което медицината не може да си обясни как и защо... Жена му също го беше отписала, даже бе започнала да се поприготвя за най-лошото, нали като дойде не пита...

Вкъщи възкръсналият Михаил най-напред потърси стария албум и отлепи пожълтялата снимка на своето момиче, за да я постави, както вече казахме, под дюшека си. Някакви животворни флуиди избликваха от нея и тонизираха морския човек. Незнайно защо той често си тананикаше стария шлагер „Марина“, а жена му го душеше съмнително – дали нещо

не е откачил – с това пеене на една и съща песен...

Бяха си разменили телефоните с Марина в болницата – ей така, за всеки случай – може да си продумат понякога. Чуха се, дори се уговориха да поизлязат – например – на тяхната пейка в Морската градина. Той – с бастунчето, пък и тя – лека-полека – заради артритата.

Малко говореха за по-сетнешните си животи, за семейства и деца, за кривулиците на пътищата си житейски. Връщаха се към миналото на младостта и от там черпеха живителни сокове изтънелите корени на душите им.

– Помниш ли, как отидохме с корабчето до...

– Ами как щеше да се обърне лодката, като гребяхме?...

– А веднъж като...

– Да бе, страхотно беше...

Понякога миналото е по-жизнено от настоящето. Нелогично, ала се случва.

Но веднъж Мишо не се появи на пейката. Разтревожена, Марина изчака ден-два. Знаеше, че той по чудо се бе съвзел в болницата. Нещо се бе случило – в душата, а от там – и в тялото на неизлечимо болния, нещо бе отложило неотлагаемото. Това време му бе нужно на Михаил, защото му връщаше много изгубени години. Тъкмо тези, които трябваше да осмислят живота му, да го върнат към неосъществените мечти на младостта, тъкмо тези, които можеха да бъдат изживени красиво с едно слънчево морско момиче.

Може би тогава щеше да стане капитан, а тя – художничка? Дали? Знае ли се? Важното беше, че времето, което отложи смъртта, бе най-пълноценното в живота на един влюбен някога юноша. Това време дари нещо много скъпо на две души – изгубили се в лабиринта житейски и намерили се в залеза си. То освети и стопли оределите им несигурни стъпки по тая грешна земя...

Веднъж, в момент на кризи, които идваха и отминаваха, Мишо изстена:

– Марина, ти ли си?

Съпругата стисна устни: гледай го ти дъртия пергишин – ето защо е мучал тая „Марина“! Не е на себе си, ама си мисли за някоя си... Когато откри и снимката с надпис „На

моя бъдещ капитан от неговата Марина“, тя го прокле. Но беше ли справедливо една чиста любов да отлети към небесните селения прокълната? Мишо не помнеше, че бе назвал несъзнателно нейното име, но семейният скандал заради снимката бе добре запаметен в избистрената му вече глава. В момент сгоден той позвъни на Марина:

– Добре съм вече, само че... има една работа дето – снимката, която едно време, нали помниш – ти ми подари, пък жена ми... и сега...

Марина събра някогашната своя сила русалска и отиде в дома му. Съпругата я позна – аха, оная посетителка от болницата, която при своя стар вуйчо...

– Казвам се Марина – рече твърдо тя.

Прониза я враждебен поглед – тя го очакваше. Прекрачи прага непоканена. За да обясни, да внесе успокоение, да разкрие непорочната истина. Тя – Марина – е само един ефирен спомен, но може би той му даде сили да превъзмогне болестта, да се порадва още на белия свят. За да може човек да си тръгне от него на крилете ангелски от младостта си, понякога му е нужен един свиден спомен... Може би и госпожата има някакъв подобен спомен?

Жената разбра. Тя не е била излъгана и несправедливо пренебрегната от измамния си съпруг. Тя беше неговото ежедневие през годините, а Марина – несбъднат празник. А всичко лелеяно, но несбъднато, извисява човека, то е копнежът към красивото и доброто. То може и да е илюзия, но е и стремеж към свято и възвишеното.

Михаил погледна Марина:

– Помниш ли паролата: „ЕМ плюс ЕМ равно на...“?

Жена му се помоли безмълвно на Бога да ѝ опрости клетвата и не скъса снимката, както си беше наумила.

А Мишо пак възкръсна и пак медицината ахна. И отново той закуцука с бастунчето до оная заветна пейка, където го чакаше неговата мечта. Водеше го до там жена му и след час отиваше да го вземе...

ТЕЛЕФОННА СЕРЕНАДА

Лина овдовя. Палеше свецици с треперяща ръка на гроба и отчаяно шепнесе:

– Що не се отвориш, земьо, да погълнеш и мене?..

Но след като оплака мъжа си, тя отрезвя. Ами сега накъде с тая мижава пенсийка плюс десетина лева от мъжовата ѝ, които държавата милостиво принаждаше към вдовишките? Като стори 40 дни, както си му е редът, пообърса сълзите си и разбра, че трябва да се вземе в ръце. На младини и на гърба си очи имаше и все беше му намирала колая в тоя хамав живот.

Бараката за вестници била свободна – подочу в супера, докато си пазареше – продавачката била напуснала. Че що не вземе да?... Поразпита кое що, отиде където трябва и работата се уреди. Що да тежи на децата си – и те деца гледат и си имат свои кахъри как да ги изхранят. В тези никакви времена всеки трябва да се надържа сам на себе си.

Настани се Лина в бараката като в палат. Сутрин рано отваряше (то и без туй не можеше да спи, все сънища върколашки я будеха!). А хората тръгнаха – кой на работа, кой по лозе – купуваха вестник за пресни новини, даже и опашка се редеше понякога. Лина работеше бързо, но и поздравяваше с „добро утро“, „желая ви приятен ден“, „пак заповядайте“. А то кога ти поднасят вестник с усмивка утроем, сякаш наистина ти просветва нещо в душата за през целия ден. Имаше постоянни клиенти и такива, на които обещаваха да запази еди-кой си вестник, имаше и айляци, дето си купуваха кръстословици за занимавка, а се намираха и някои, дето не вземаха рестоето.

Продаваше Лина и лотарийни билети с пожелания за късмет, и картички цветни за празнични честитки. Затова почти не оставаше непродадено при нея. Постави една табелка: „При Лина“ – това придаваше свойственост, от която ухаеше на задушевност квартална...

Веднъж край будката мина мъж на възраст, спря се от веднъж, загледа втречено продавачката. Купи си вестника, който най-напред му попадна пред очи. Още веднъж фиксира с поглед Лина, но тя разсеяно подреждаше нещо в къщичката си и не му обърна внимание.

Скоро тоя загадъчен мъж се отби отново за вестник. Малко попрегърбен, но личеше, че е бил висок и снажен, с прошарен оредял перчем, който някога е бил буен и с омекнал поглед – орлов – пак в ония стародавни времена на бурна младост... Застана предизвикателно „При Лина“, но тя пак не го загледа – не беше от ония вдовички, дето се заглеждат. На работно място – като на работно място – вежливо и приветливо, но – дотук. Почтена жена си беше – което си е... Клиентът с някогашен орлов поглед и бивш буен перчем е позабави, поогледа пресата, попита за пликкове с марка, каквито знаеше, че не се продават тук, взе вестник някакъв и си тръгна отново незабелязан.

Една вечер, току-що прибрала се от работа, Лина се колебаеше дали да хапне или да си стовари кокалите направо в леглото. То сама душа – ни да готвиш, ни да си угаждаш – караше я де що намери за едно гърло. Позапуснала се беше, все още не беше събрала сили да стъпи здраво на земята. Беше време – мъж, деца, смях из къщи, очи весели.. . Сякаш не е било. Пусто и празно е сега – и в дома, и в душата й...

Сепна я телефонен звън. Кой ли ще е по туй време?

– Здравей, Линче.

– Кой се обажда?

– Ами познай де!

– Не мога да позная. Кой е?

– Стар приятел. Забравен или не, може би.

– Моля ви се, ще затворя телефона.

– А аз пак ще позвъня.

– Още веднъж ви моля...

– Случайно да си забелязала един ревностен читател на вестници, който си ги купува при тебе?

– Вие не сте единствен, господине. И не ми говорете на „ти“ или...

– А бе аз толкова пъти заставам анфас пред тебе и все оставам незабелязан – аз съм обиденият, не ти. Ицо Фантома ти се обажда, ако си спомняш...

– Не може да бъде! Наистина ли?

– Самата света истина, дете мое.

– Боже, милион години минаха. Как ме намери?

– С питане до Цариград се стига. Чакам да ме поканиш на едно кафе, да се върнем в славното минало.

– А дали е удобно да те каня вкъщи?

– Да, знам, че си сама, къде живееш – също знам.

– Бре, много си ме проучил.

– Човек остава верен на себе си. Нали познаваш детективските способности на Фантома!

– Тогава да чуем какво знаеш за досието ми?

– А, по телефона не се вадят компромати на бял свят, само очи в очи, дете мое.

– Все същият си, да те вземат... Побелял ли си?

Той ѝ намекна, че е могло да го забележи, ако е била внимателна към постоянните си почитатели на пресата. Тя се направи, че не е схванала намека. За да не нажежава атмосферата, което най-малко желаше, той премина към директния въпрос – кога да ѝ дойде на гости. Тя предпазливо и уклончиво позамълча. Но акуратният читател на вестници продължи:

– Слушай – от мене една пещерска гроздова, от тебе – шопската салата. Ще се потопим в спомените – както е казал поетът. Ресторант „Казиното“, например.

– Ах, Ице, кога беше! Досред нощ ядохме кебапчета и танцувахме ча-ча-ча, после се бухнахме в морето да се разхладим и се прибрахме мокри. Мама щеше да ме убие...

– Всички си падаха по тебе, Линче, ама баш Ромео беше Фантома, нали? А ти лапна по едно инженерче мижаво...

– Е, стари истории.

– Стари – за едно изменчиво женско сърце... А аз тръгнах да удавя нещастната си любов из океаните.

– Ама не се гътна в морските бездни от мъка, нали – ожени се, доколкото моето разузнаване го проучи...

– Така е, но сега и двамата сме сами. Хайде да не си връзваме кусур, ами да вземем да си изкажем болките коляно до коляно. Пък после да се развеем до Казиното, например. Пазиш ли си летните кьнки?

– Ами, децата ги потрошиха.

– Щяхме да извъртим някое кръгче в Морската градина...

– И след сто години си същият...

– И след още сто. Винаги съм бил верен на себе си, не като някои жени! Кажете кога да дойда? За твоята възраст е нужен бодигард.

– Каква възраст, бе? Ти си четири години по-голям от мене, ако си спомняш.

– Всичко си спомням аз. Има нещо такова – за годините. Тъкмо ще отпразнуваме моя седемдесетак. Кога? В неделя? Днес е едвам петък, кога ще дочакам? ... Добре, добре, детето ми. Повреден ти е звънецът? Аз ще го поправам. Ще свирна под прозореца ти: „Моята мечта, моят блян си ти“ ... Помниш ли?

Лина се запретна да почисти къщата, че то от кога не беше... Забрави, че я наболяваше ту дясното, ту лявото коляно, че се обажда жлъчката ѝ. Всичко ѝ беше наред. И въобще вече не си мислеше, че няма смисъл от тук нататък да очаква нещо светло в тоя мърляв живот... Затананика си: „Моята мечта, моят блян си ти“... Както някога. Както тогава, когато...

ЛЮБКА И ЛЮБО

Запознах се във влака. Беше сам в купето. Тя седна срещу него. Хубава и още как! С коси, разпилени върху раменете, с черни очи еленови, с дълги клепки босилкови, с бели зъби бисерови, с тънка снага самодивска – както се пее в песента...

– Любомир – представи се той съвременно само с малко име.

– Сериозно?!

Тя пък била Любка! – Отивала в града – някоя приятелка ѝ обещала да я уреди на работа – то сега с тая безработица...

На перона Любка неспокойно се оглеждаше – приятелката ѝ я нямаше. Нямала никакви познати, за хотел не може да си позволи...

Любо кавалерски я покани у дома си. Тя срамежливо

прие. Преспа в кухнята. На сутринта сръчно направи сандвичи, хапнаха с кафето, тя изми съдовете в мивката, натрупа пани кой знае от кога, поразтреби и жилището светна. Светна и в помръкналата ергенска душа на Любо. След мимолетното присъствие на случайната скромна Любка той прозря нещо много просто – ползата от постоянното присъствие на жената в дома на самотния мъж. Друго е чистачката да се мярка, съвсем друго – едно добро работливо момиче...

Тя си излезе безмълвно, но той я покани пак да се отбие. Любка скоро се възползва.

– Намерих си работа, само че...

– Не ти допада ли? То сега всеки работи, каквото намери.

– Не е това, аз съм свикнала.

Сираче била, та от дете работела. Хванала се продавачка, но нали била скарана с математиката, объркала сметките и сега трябва да плаща, пък откъде да ги вземе тия пари...

Любо очакваше, че може да се обиди от предложението му, но тя отведнъж прие – да оправя домакинството му, че той къде с тия две леви мъжки ръце... Не като чистачка разбира се, като... – икономка например, както на Запад. Пепеляшка доказа, че не се свени да шета и чисти. Любо си отдъхна. Чак сега оцени ролята на починалата си майка... Лека-полека красивата Пепеляшка се доближаваше все повече до дясното коляно на прозаичния мъж. И пак веднъж въздъхна тъжно:

– Не ми върви в тоя живот. Все на мене нещо...

Откраднали ѝ портмонето, сега е без пукнат лев, като не се брой това, което той ѝ плаща... Любо ѝ подаде, без да ги брой – да си купи някоя дреха тая сиротна душа. Улови се, че вече се връщаше по-рано къщи вечер. Свещи на масата, клонки зелени край тях, мирис на топло ядене... Кротка, сговорчива го посрещаше Пепеляшка. Чудо за днешно време. Като един съвременен мъж, без много да се колебае и да премисля, той се ожени за нея. По документи се оказа, че не е съвсем Любка, но какво значение има това, Подробности! Тя престана да работи и с удоволствие харчеше парите на мъжа си. Купуваше си незнайно какви гъделчета женски и се пилееше из града с приятелки. Любо

я заведе веднъж на коктейл. Изисканите господа гледаха към нея с възхищение, а към него – с мъжка завист. Той се гордеше с красотата и със скромността ѝ.

И така, докато една вечер не завари своето съкровище у дома. Само една бележка – да не я търси – няма да се върне. Изтръпна. Парите! На другия ден щяха да ходят при нотариус – купуваха нов апартамент, тя не харесваше гарсоньерата – тая кутийка-вехторийка. Какво да проверява – парите ги нямаше. Той, печеният в разни житейски начинания, никога не беше губил. Побесня.

Доброто в тая история беше, че успяха бързо да я заловят с парите. Стара клиентка била. Все така се присламчвала към някой джентълмен по влакове и автобуси. Любо излязъл най-баламурникът – оженил се за нея.

– Малко ли ти давах, защо го направи? – сипеше въпроси измаменият съпруг, поканен да я „припознае“.

Имала болна сестра с три деца, мъжът ѝ катастрофирал, инвалид бил. Тя им помагала, представила се пред тях за бизнесдама... Та откъдето каквото падне.

– Правиш добро на своите чрез зло на чуждите? Сега ли я скалъпи тая история?

Полицията го успокои, че това може да се провери.

Тя ронеше сълзи бисерови и се кълнеше, че няма повече да... Две разкаяни очи еленови. Дълги клепки босилкови. Тънка снага самодивска. Любо я видя пак така унила-самотна както на перона, после му замириса на мусака и топла питка. В това тя беше истинска.

Той оттегли жалбата си и прибра своята Любка. Неведоми бяха пъгищата на любовта...

ЦЪФНАЛО ЦВЕТЕ ШАРЕНО

– Ти къде ходиш бе? Прибра ли се най-последно? Тя тихо се опитваше да спре припрения телефон, за да обясни какво ѝ се е случило.

– Мене не ме интересува къде си била – бучеше мъжки баритон и тя усещаше как един мустак трепери.

– А какво те интересува?

– Защо те няма, когато те търся.

В този омагьосан кръг се вихреха не от вчера. Нито можеха да се сберат, нито да се разделят. Славко и Цветина. И между тях – Райничка. Оная с правите бозави косици и тънки свити устни. От детския паралич замиташе крак, та техните се кахъряха дали ще се намери мъж за нея. И се зарадваха, когато квартирантът Слави я поиска. Не знаеха, че те предварително бяха посвършили това-онова, но то са подробности неважни в наше време.

Слави бе поживял достойно като ерген в големия град след селските задръжки. Беше добър техник – изчукваше коли в един сервиз, но си мечтаеше за собствен, пък нямаше ни пари, ни покрив над главата си. А хазяите имаха и едното, и другото. Само дето Райничка... ама то като дойде, не пита, пък какво е виновно момичето...

Стана сватбата и всичко потръгна по ноти. Техните бяха на възраст и скоро си отидоха по реда. От туй по-добро намира ли се? Шетачка излезе Райничка, пък и поработваше при една козметичка. Поотпусна се озъбената ергенска душа на Слави. То било хубаво да се прибереш на разтребено, да ти замирише на сготвено, да облечеш изпрано. Е, деца нямаха, тя нещо не можела да роди, разбра се, но това да е кусурът...

А Цветина? Тя се появи по-късно. Дойде в сервиза за ремонт на колата си. Слави рече да я позакачи по навик. И да имаш, и да нямаш жена вкъщи, то нещо кара мъжкото у някои да се захласне по другия пол.

Слави залагаше на мустака си – като го позасуче – тука ли си – там стой! Но хубавицата русокоса го изгледа като ястребица. Самодива нищо не беше пред нея! Слави стъпи на земята.

– Какви оплаквания имате? – попита сериозно.

– Придърпва. На бавни обороти гасне. И ръчната спирачка не държи.

– Имате ли възможност да я оставите за два дни?

Русокосата се съгласи, попита какво ще струва и си тръгна.

Но отпосле се оказа, че тая „бричка“ Москвич 407, как-

то нарече тя старата си кола, имаше и други скрити кусури. Когато се появи отново, майсторът подробно ѝ обясни.

– Открих, че на предните ви спирачки трябва да се смеят челюстите, което съм сторил.

Тя избухна:

– Всички сте такива, за едно се пазариш, за друго плащаш.

Не, не, Слави не е от тях – допълнителните повреди са отстранени за негова сметка, щом като не е догледал...

Две топли очи на сърница смениха орловите. Светлокоса, пък тъмноока – забеляза Славко. Успокоена, тя си отдъхна на скамейката пред сервиза да почака, че беше дошъл нов клиент. Добре, приседна и Славко до нея. Грееше слънчице, топлеше душите човешки. Поразпита я в смисъл – само тя ли кара тая кола, щото ако много ръце държат волана, не можеш им хвана края на повредите.

– Сама съм – въздъхна тя. – Но трошката е стара, все е за кърпеж.

Жена и половина, пък да е сама! – засука мустак Слави. Но този път не си позволи нищо. Едва ли щеше да се появи отново – беше се потрудил, направи колата ѝ като новородена. Изпрати я с някакво особено чувство, килна таке и подви мустак.

Но то кога нещо е писано да се случи – разминавка няма. Амазонката се появи и изплака:

– Гледай бе, майсторе! Предният ми калник изкривен – някой ме е блъснал на паркинга пред нас и изчезнал.

– Бре, тя цъфнала като росно цвете! – откликна той и за да разсее омъчнената клиентка, позапя – имаше такъв навик от селския си корен: „Цъфнало цвете шарено...“. Пардон, как се казвате? А, Цветина!... „На Цветините прозорци“... Сутрин го Цвета поливала, вечер го ерген обирал.

Цветина се позасмя, а той продължи благо:

– Добре, че не сте били вътре в колата, можеше да бъде и по-лошо тогава. Повредата за колко ще я отстраним. Това е ламарина, тя се оправя. И понеже идвате за втори път при мене, считам ви за редовен клиент. Ще ви намаля цената с 10%. И ви пожелавам повече да не ви се случват повреди.

Ще я лъснем, госпожа Цветина, няма страшно...

Добре е когато в тежък момент разбереш, че не си сам, че има и човечи край тебе. Цветина загледа вече не с ястребовите, а с еленовите си очи. И Слави престана да се прави на обигран мъжкар. Беше един добър човек.

Когато тя отново дойде за колата си, той я покани в офиса си, където бе заредил с уиски и ядки – за по-такива клиенти и за приятели. Но каква по-такава от тая жална амазонка, която разчиташе на неговите ръце и на човешкото му сърце! И той за пръв път се почувства някакси горд – нужен някому не само със сервиза си.

Сама била в живота – разбра се. Не случила в женитбата. Дъщеря ѝ заминала с някакъв норвежец. Медицинска сестра била тая Цветина.

– Цял ден с хорските рани, а моите сама си ги ближа. Като запраща с колата – пътищата ме лекуват – въздъхна русокосата.

Някаква искрица пламна от звъна на чашите и отекна и у двамата. Така става понякога – незнайно как и защо един чан почуква едновременно у две сърца...

Слави не признаваше любовта. Доколкото познаваше жените от младини, те искаха да ги ласкаеш, да ги сваляш, подаръче някакво да им подадеш – суетно племе изобщо. Но като дойде ред да си сложиш таралеж в гащите – гнездо да свиеш – тогава търсиш изгодно парче. Както направи той и не сгреси. Само че сега за пръв път му се случи нещо ново, непознато. Вече на възраст, след години равен живот с Райничка. Дойде от самосебе си и не можеше да го спре. И сладко, и страшно...

Задъхано бързаше потайно към нейния дом. Разтваряха се чемшир порти. Те двама бяха сами на тоя свят. А светът бе създаден от Бога за тях. Първия път се появи с минзухарено жълта риза. Слънцето ѝ огря посърналата къща на Цветина и тя го молеше да облича все тая, все тая риза... Чакаше го с трепет, а той идваше задъхан, жаден.

Ако нещо се промени в нейния график, разиграваше се един и същ театрален спектакъл (виж началото на разказа!)

Но ако Славко не устояваше на думата си, оправдаваше

се с недомлъвки;

– Нямаше как, Райничка намислила, Райничка решила...

– Ти си мъж само пред мене – заблестяха очите на соколицата. А Славко и Райничка в своето „примерно“ семейство се душеха: не крие ли някакви потайни мисли главата на другия? Слухтяха и всеки преминаваше, ако не иде насрещна кола. Цветина разбираше, че на това „сплотено“ семейство му трябва само един неправилно взет завой, за да катастрофира фатално. А може би той внимаваше тъкмо заради този опасен завой...

– Когато аз видях, че губя свободата си, реших твърдо – редеше Цветина.

Той уклончиво отговаряше, че нейното е било друго.

– Няма друго, има принципи в тоя живот – намъкваше тя амазонската си кожа. – Или здраво държиш волана, или налиташ срещу някое дърво, ако ти трепери ръката.

– Зависи и от партньора – търсеше оправдание Слави.

– Не само. Ти си забучил нос в тоя сервиз и си оставил в ръцете ѝ всичките домашни проблеми, не е ли така?

Мълчание.

– Ти, минзухарко, поникнал на злачно селско ливаде, вехнеш и крееш в градска саксия, където сам си се посял уж за хитро добро...

Как да ѝ обясни? Той жалеше своята Райничка. Пък и Цветина я жалеше, макар че самата Райничка не искаше да бъде съжалявана. И никак не се чувстваше нещастна, че си е създала семейство без велика романтична любов. Нейното цвете бе с тъничък, но жилав стрък. В болницата Цветина бе срещала уязвимата психика на жени като нея. Упорито се самоутвърждават, за да докажат, че са като всички. А не знаят колко от тия „всички“ са с недъгави души... Райничка беше по своему щастлива. Успя ли да си намери съпруг – успя, а някои „нормални“ жени така си остават неомъжени. Отвори собствен козметичен салон, клиентела, бизнес с вносна козметика. Жадно, стръвно вземаше от живота това, което като дете се страхуваше, че никога няма да получи.

Слави бе нейното бижу. Гледаше си го като дете. Дете ли? При това сравнение Цветина потръпна. Амбициозната

психика на Райничка си бе измислила това дете, което не можеше да роди – Славко!

– Сложи си шалчето – има вятър. Облечи дебелия шуба. Къде ще ходиш за части в тоя дъжд! Утре, не сега.

Слави преглъщаше покорно. Че нали с нейните пари се бе замогнал... Мъжка свобода ли? Той сам си я бе продал... Ако се заседеше в офиса с приятели или клиенти на чашка, звъняха му напористо: „Стоп!“. Следеше се колко и за какво харчи. Семейните пари са общи, не може така с широка мъжка ръка... Онова его, с което бе дошъл от село, за да утвърди в града, бе катастрофирало тежко.

– Някога – отронваше с въздишка той пред Цветина – мама ни правеше на село мамалига. Наредим се гладни гърла и всеки бърза с лъжицата да изпревари. В града – видях – друго си е, – всеки от своята си паница. Мислех, че улучих с лъжицата си, но друго излезе.

И все пак при удобна сгода хитроватият Андрешко преминаваше на червено към амазонски дебри, където разцъфтяваше минзухарено цвете в потайни усой. Но като рече да се пооплаче, клъвваше го змийско езиче, каквото всяка жена си го има спастрено – в смисъл, че сам си е виновен.

– На тебе ти е драго да караш возилото си спънато с вериги. Все при „тежки атмосферни условия“ – цял живот.

Укори се тя за тия слова – и без това са му нагорни баирите...

Държаха се за ръце в смълчаната стая – да се не изгубят из завоите. И се понасяха песни – китки китени.

– Хайде, Славе, Славейко, давай със славеевия глас!

Цъфнало цвете шарено
на Цветините прозорци.
Сутрин го Цвета полива,
вечер го Слави обира.

След песента – дебати на всякакви теми. Песни и дебати въкъщи? Къде ти! Всичко вървеше само в делови семеен ритъм. И суровото: „Славчо, казах ли ти аз на тебе...“. Да се разведе? Опазил го Бог! Тя ще бъде пожалената от хората, а той – оплютият. И къде да дене това същество, което се

крепеше о него като към Господа Бога, но го държеше здраво до полите си. Да признае, че се е влюбил и... Безнадеждно ще скърцат спирачки. И – след челния удар ще бъдат щастливи с Цветина?!

– Ще я съсипя, ако се опитам да я оставя – обясняваше на Цветина с някаква вина.

– Давай, съсипвай мене, аз съм свикнала, прегазвам болките си по пътищата.

– Силна жена си ти.

– Аз си знам колко съм силна. Не знаеш какво е да се прибереш сред подлудяваща тишина между четири стени. Говориш си с телевизора. По-рано дете имах до себе си, сега... А ти си сядаш на софрата – ракийка, салатка, жива душа до коляното ти. После ляга до тебе да те топли...

– Недей! Не е същото.

Дебати, дебати... След които двамата вървяха един към друго, а всеки – към себе си... Любов и болка. Двучасово щастие. Срещу денонощно за Райничка.

По прашните пътища Цветина се самоиронизираше. „Семейството си е семейство, макар и пресметливо създадено. Аз, печената, с моя митичен кон „Москвич 407“ не мога да се състезавам със семейната алаша на неустоимата госпожа. Ние с тебе, Славе, нищим дълбоки проблеми, вихрим се в страстни диалози в словесния космос и оставаме с пръст в уста, а тя страстно се носи в житейския вихър и властно взема онова, което иска да вземе, а ние сме си все наивни умници. Тази е истината, друга няма!“.

Идваше ѝ нагорно по черните пътища на трудния ѝ живот. Но една минзухарена светлинка проблесваше напред и променяше хоризонтите ѝ.

Докато изчукваше, и Славко откриваше нещо ново, което го бе променило. Дебатираше и той със себе си и изненадан се виждаше по-различен. Престанал бе да позасуква мустак пред хубавка дама. Откакто бе с Цветина, този навик изчезна.

Прибрала се вкъщи, разседлала коня Шарколия, Цветина чуваше задъхания телефон:

– Имам възможност да мина.

– Но аз нямам. Лепнали са ми извънредно дежурство, тръгвам. Не става само когато ти можеш. Цял век те нямаше!

Ходил за части, обикалял...

За части! Сигурно и тя с него, пуца ли го сам! Стой си, Славейко, дома, нека те пришпорват на скорост! После ѝ ставаше жал за него, че той не беше по-малко самотен от нея...

А Райничка, задъхана, развихрена, даваше с пълни обороти. Логично и нелогично, планирано и не, редеше своя пъзел и завладяваше терени – и тук, и в чужбина, създаваше връзки методично и целенасочено, увличаше и съпруга си във въртящата се семейна мелница и той беше готов смлян. Цветина го пожалваше. А той не беше ли жертва също като нея! И не правеше ли други жертви в дебнещи мигове? Снишил се крадешком, скрил минзухарена кошуля под неугледна работна дреха, измисляйки невероятности, за да оправдае отсъствието си от дома... Когато запрашеше с колата, русокосата си представяше, че и той е с нея и весело се сменят зад волана. А дали и той не си представяше същото?

Веднъж Славко позарече – неговата имала мерици за работа в чужбина, връзки завързала с козметични фирми, та... Имаше нещо наум – че тогава може да остане свободен, но Цветина не схвана това, а егото ѝ кипна:

– Ако тръгнеш след нея – или аз, или тя! Не може вечно и вълкът да е сит, и агнето цяло. Писна ми от семейните ти спектакли. Може и да си изляза наред трагикомичното действие! Понякога досред нощ не заспивам или се будя по никое време... Не го знаеш, нали!

„Защо ли ѝ казах! – укори се Слави. – Добре си поскривах по нещо“. Той премълчаваше семейните си батаци, тя – горчивата си самотност. Но идваха мигове, когато... Цветина често се самозалъгваше – защо ли ѝ е мъж вкъщи! Като си е сама – шапка на тояга! И тъжно се усмихваше – като лисичата, дете като не стигнала гроздето, си рекла, че е още киселко... Тогава запрашваше по студените пътища – да стопли измръзналата си душа. А като се прибереше, отчаяно я зовеше телефонът:

– Къде ходиш? Не че ме интересува, ама в тия вълчи времена...

Искаше ѝ се да го клъвне с онова змийското езиче: „Дано ме вълци изядат мене!“. Или пък: „Може и да не съм била сама...“. Не го каза, защото чу:

– Внимателно по пътищата, че какво ще правя без тебе...

Цяла седмица не се беше обаждал и пак не обясни защо. Не разбираше ли, че затворената му уста понякога затваря порти между тях – и без това не дотам отворени... Засмя се на ум на неговото: „Не че ме интересува, ама...“. Опитваше се да властва над нея, за да компенсира своята зависимост. Не съзнаваше ли, че така отнема нейната свобода? Нека!

Жената, даже и да е с кръв самодивска и с очи на соколица, стъпва по-сигурно по тая земя, когато един влюбен мустаклия реди уж загрижено, пък то си е и малко ревниво: „Къде беше? Не че...“

Така и не си отговориха кой къде е бил. Имаше ли значение? Важното беше, че по чудо някакво се намериха двама по никое време. Изчезнаха колебания, недомлъвки, размесени с ядовити реплики и неясни надежди. Минзухарена риза и златокосо руно огряха малкото стайче – като слънце или като месечина?

– Хайде, Славе, Славейко, давай със славеевия си глас!
– подкани тя и запя преди него:

Цъфнало цвете шарено
на Цветините прозорци.

Отвърна ѝ звучен баритон:

Сутрин го Цвета полива,
вечер го Слави обира.

От едно гърло – два гласа. Не, от две гърла – един глас. И те – двама, само двама, слели се в едно завинаги на тоя свят, каквото и да им се случи...

Цветина усеща как мустак потреперва. И вижда като знамение божие едно минзухарово присъствие, стоплило душата ѝ.

Слави усеща как женско сърце потръпва. И вижда като знамение божие златна река, в която се потапя, а тя гали душата му...

СИНИТЕ ПЛАМЪЧЕТА

Тя е! Побелелите коси, поувяхналото лице не можеха да скрият блясъка на чудните пъстри очи. Тия очи, които някога го мамеха със сменящите се багри в тях – ту сиви, ту бадемови... и водеха двамата надалеч-надалеч към примамливи незнайни земи... Тя е момичето с дивното име Елица. Момичето, което му се вричаше във вечна любов. Шаблонно казано, но простимо за младостта. Момичето, на което той беше дал мъжка дума. Тя е! Обърна света да я търси, скъсал много чифтове обувки, строшил много тояги да се подпира в неравния път към нея. „Еличко, къде си?“ – зовеше я той, но само глухото горско ехо му отвърщаше иронично; само бъбривите морски вълни му се плезеха, повтаряйки името ѝ. И ето че сега... Наистина ли е тя или пак съдбата си играе с него? Тръгна към нея с тежки мъжки стъпки. Тя седна на една пейка. Приседна и той на крайчеца на същата пейка, която изскърца под снажната му снага.

Наоколо растяха сини есенни минзухари като сини пламъчета. Тя ги обичаше – спомни си той, откъсна няколко и ѝ ги подаде:

– Еличко, заповядай.

Жената се обърна рязко. Кой можеше да я зове тъкмо така, както някога я зовеше само едно момче? Кой можеше да я познава в старческия дом?

– Милене, ти? – погледна го тя с пъстрите си очи, дето като калейдоскоп сменяха цвета си – синьосиво, кафяво...

Истина беше – и той, и тя бяха реални – те двамата с белите чувства от младостта. Любовта не бе предполагала, че може да бъде изпепелена. И все пак това се случи. Тогава тя – измамената – им отмъсти. Напусна ги, бягаше и се криеше от тях. И те престанаха да си спомнят за нея. Дали наистина престанаха? Или само я скъгаха надълбоко в

сърцата си?

– Най-после те намерих!

Задавени думи на един остаряващ мъж. Жената гледаше неவிждаща в истината на срещата. В очите му – като сини минзухари – не беше угаснал лазурният пламък. Само косата – пооплешивяла, челото – набраздено от бръчки. Но той, боже мой, той е! Който някога имаше дързостта да търси правдата и заради това...

Врълхлетяха я неприятни мисли за случки, омотани в кълбо от неразплетени възли. Опита се отново да ги запокити в онова тъмно минало, затова преглътна и попита:

– Защо си тук?

– А ти?

Не това беше, което искаха, което трябваше да си кажат. Но всичко беше толкова невероятно неочаквано, че... Можеха само да се радват на късната среща в посърналата есен.

– Толкова съм те търсил!

– Не живях в нашия град.

Но когато нещо е речено да стане, когато е писано двама да се намерят... Тя усети силната мъжка ръка върху рамото си и трепна, но то беше не за да се отдръпне, а от врълхлетялото я щастие. Не си казаха нищо повече. Постояха на оскъдното есенно слънчице и мълчаха, стоплени от спомените. А спомените са нещо особено значимо, когато са от златните дни на младостта.

Беше време за вечеря. Той очакваше да се уединят някъде в парка след вечерята, но тя отклони – обеща е на една приятелка да се разходят. После – филма по телевизията... Утре, след закуска. Трябваше ѝ време да отсее, да реши кое как ще му обясни. А можеше да сложи в ред мислите си довечера – в леглото. Нощта е добра съветница.

Случи се в ония тоталитарни времена. Бяха свикнали да ги виждат заедно двамата в гимназията и те не криеха, че „ходят“. Само баща ѝ промърморваше защо се е хванала с тоя син на „народен враг“, за какъвто бяха нарочили баща му, понеже бил имал мелница преди „народната власт“. „Борил съм се за нашето време и не искам дъщеря ми да се мъкне с такива синчета“ – беше твърд бащата. Че защо,

добро е момчето, какво общо има с някаква си мелница! – защитаваше го тя. „Да, ама все правда търсел, чува се то“ – наставяше бащата. „Е, че това лошо ли е, нали и ти за правда си се борил“... Но можеш ли да убедиш един стар комунист?..

Когато дойде ред за кандидатстване в университета, нещата се заплетоха. Елица беше предложена да учи в Москва, а на Милен не му даваха заветната бележка, че е благонадежден, без която не се ставаше студент. Привикаха комсомолската активистка Елица в партийния комитет. Потропаха строго с юмрук по червеното сукно на масата, над която висяха портретите на Георги Димитров и Сталин.

– Нито ти ще видиш Москва, нито той ще стане студент и инженер, ако не обещаеш, че ще прекратиш връзката си с тоя вироглав отличник, дето все плещи да търси справедливост. Не е той за едно наше момиче.

Тя разбра, че тая клопка е поставена от баща ѝ, стария партиен член, бит и пребит из затворите. Жалеше го тя и го почиташе, но тогава в душата ѝ кипна негодувание. Той искаше от нея нещо нечестно, непочтено и подло, срещу което уж се беше борил. Нямаше място за мили чувства пред оная маса, където почукваха ултимативно. И тя обеща. Нейният Милен получи важната бележка, вярвайки, че справедливостта е надделяла. А Елица, с наивността на младостта, реши, че трябва да изпълни обещанието си, дадено честно.

– Започнах да страня от тебе, нали си спомняш – разказваше белокосата в утрото на следващия ден. – Измислях претексти – заета съм, не мога да изляза, дори търсех причини да се скараме.

– Но когато завъртя флирт с оня мърляв Косьо, побеснях. Нарочно си го направила, нали? И му размазах носа.

Тя побърза да потули това сбиване юнашко, че още не бяха си получили дипломите. Само намалено поведение му липсваше! Пак го спасяваше – него, силния, дръзкия... Тя – слабата, крехката.

– Сега вече знаеш истината.

– Как си могла да го направеш! – гръмогласен упрек. Колко добре познаваше тя тия бурни гръмогласия! Ако му

беше разкрила нещата каквито са, той щеше да тръгне на саморазправа както с оня Косьо и да си провали живота. Това щеше да направи нейният търсач на правда. Затова си отдъхна, когато замина да учи в Москва. Той беше намерил адреса ѝ от нейни приятелки и ѝ пишеше, но тя не му отвърщаше. Като се върна, се заскита по други градища. Нарочно.

– Пазя писмата ти. И тук съм си ги донесла.

– Еличко! Ако съм знаел...

– По-добре, че не знаеше.

По-късно тя се разколеба. Трябваше ли да не отговаря на писмата му, да се крие от него? Но то беше тогава, когато научи, че той беше вече женен. А тя наивно бе вярвала, че той като нея ще чака да дойде оня велик ден, когато ще се срещнат и ще се изяснят. Само че мъжът не е романтик като жената да разчита на случайни срещи. Пъстрите очи се огледаха в две сини езера и потънаха в тях. Непоправимото не можеше да се поправи. Той се наведе, откъсна едно лилаво пламъче и го затъкна в косите ѝ. Както някога.

– За всичките ти рождени дни, когато съм си спомнял за тебе, Еличко.

Сега вече след откровенията можеха да си отговорят на въпроса защо са тук.

– Жената отиде при дъщерята да помага за децата. Опитах и аз, ама не издържах. Свой сме си, но сме и чужди. Младите си имат свой живот, аз си искам моя. Майка им се присвива, преглъща. Аз не мога – ти ме знаеш. И някога не премълчавах, когато другите се спотайваха.

Дарил си лозето на дома за стари хора и хайде тук. Младите, разбира се, му се разсърдили зарад пустото лозе, дете можели те да го прилапат. Не го навестявали. Жена му и тя – в крачка с тях. Само внукът скришом идвал – непокорна издънка дядова. Нотка на гордост и в думите дядови!

Пъстрите очи го погледнаха също с гордост и се разхвърчаха разноцветни искри. Чак сега осъзна колко просто е било според него – когато отидат да учат и всичко утихне, събират се. Но казано е, че простите неща понякога се превръщат в прекалено сложни. И стават съдбовни в живота

на човека. За да я преболи болката, тя дълго не се завърна в родния град...

Зароси тихо. Сините минзухари се къпеха и поглъщаха жадно божа благодат, която се зарони и над две посърнали души, наречени да си принадлежат, въпреки... Той свали сакоето си и я наметна. Поизвехтяло сако, но как само топлеше! И миришеше на него, боже мой, същият незабравен мирис!

Беше ред да запита за нейния живот през годините. Тя нищо не бе споделила за себе си.

– Ами аз... не се омъжих.

– Наистина?!

– Как можех след тебе...

– Е, то мене ме сватосаха. Като те изгубих, реших се – да бъда барабар Петко с мъжете.

– А аз се самонаказах, задето съзнателно скрих от тебе истината.

– Все същата си останала – готова да се жертва, да се самонаказва, да бъде вярна на истина и честност несъществуващи. Живяла си без семейство?

– Само един мъж носех в душата си, остана единствен за мене.

Дъждецът беше престанал, но тя все така се загръщаше в мъжкото сако на своя човек. Сините цветове отново запалиха пламъчетата си, каквито горяха и в нечии очи. Стояха ли между тях годините? И колко бяха?

– Еличко моя, до утре – помниш ли?

– Чак до утре ли, Миленко?

Така се разделяха след училище на долния ъгъл – подалеч от дома ѝ, от очите на баща ѝ...

– Вече няма да има „до утре“, ще бъдем двама.

Отсечено, категорично, познато.

Цял век не беше чувала този силен, непокорен мъжки глас. Тежестта на годините не беше го сломила. Както не бе угасила и синия минзухарен пламък в две мъжки очи...

КАТО В ПРИКАЗКИТЕ...

Венчето и Боби бяха заедно от векове – още от гимназията, но не бързаха да се сберат. Когато обаче Венчето забременя... Боби уж бе готов да се оженият, но нещо се помайваше, техните щели да направят ремонт вкъщи, та после. Поръчали нови мебели, та като са готови...

– А не трябва ли тия мебели ние двамата да си ги изберем? – възрази тя.

Но да влизаш в конфротации с бъдещите свекър и свекърва при положението, в което си... А родителите му не бяха много отворени към нея поради не твърде „моралния“ ѝ произход – тя усещаше сдържаността, с която я посрещаха. Венчето започва да нервничи, Боби започна да се дразни. Тъкмо сега ли това дете! Преминал бе на нова работа, напрегната, трябваше да се доказва.

– Ти си егоистка, мислиш само за себе си! – каза ѝ веднъж, и процеди, че нали уж се е пазила, как така е станало...

Жена да не си на тоя свят... Почна да ѝ писва да се моли и да чака. Почна да му писва и на Боби. Нарочно му тръсва това отроче, за да го обвърже – продумваше майка му. Те имат голям апартамент, тя живее под наем. И майка ѝ кой знае каква е била...

Ремонтът не свършваше, мебелите не пристигаха... А бременността напредваше. Боби си измисляше причини да разрежда срещите. Тя го търсеше бясно и безпомощно по телефона, това още повече го отблъскваше и го караше да се отбранява срещу нейните атаки. Скараха се. Той се криеше, майка му сухо и кратко отговаряше на нейното напористо звънене – бил в дългосрочна командировка, да не го търси. Тя разбра. Без малко да си отиде от тоя свят от опит за аборт при една баячка на черно.

Лекарите вече не се наемаха – късно беше.

– Хич да не ти пука, че се е оженил – я „успокой“ една приятелка.

– Кой се е оженил?! – застина Венета.

– Твоят Боби, кой! Не вярвам да не знаеш. За оная Рени от „ве“ клас, дето го сваляше, пък той си падаше по тебе.

Как да повярва? Той, дето уж бягаше от брак! Или от

детето? Или от нея? Значи така! Не, тя ще дере със зъби и с нокти.

Отиде една вечер у тях. Майка му се опита да я спре, но тя налетя вътре като тигрица. Добродетелното семейство вечеряше – мама, татко, Боби, невестата.

– Аз нося неговото дете! – скръсти ръце на корема си Венета.

– Защо не си ми казал? – скочи от масата Рени.

На другия ден си отиде. Но скандалът се потули. Родителите му я върнаха, след като наплюха Венета пред сватовете. А тя си нямаше родители, които да се хвърлят в насрещна атака. Беше дете на самотна майка. Докато беше жива, дъщеря ѝ непрекъснато я упрекваше, че си е позволила да... Сега съдбата ѝ го връщаше. Разпитваше за баща си. Заминал бил на някъде, изгубен му бил краят. Идваше ред тя да обяснява на детето си до някое време. И Боби както нейният баща, беше погодил същия гаден номер...

Пребита, отчаяна, зъзнеца, смазана – на края на силиците си, неочаквано срещна Тошо – влюбения в нея Тошо, с когото търкаха един чин в гимназията. Тошо, който я преследваше с 1001 излияния и признания в любов, но тя обичаше Боби. Колко нужен ѝ бе тъкмо сега един Тошо, на чието рамо да се опре. Той я приласка и успокои. Тя повярва, че още имало добри приятели в тоя неуютен свят.

– Толкова те обичах, Вени! – каза тъжно той, погали я и си тръгна, като обеща отново да дойде.

Тя не повярва, но то се случи. Той идваше пак и пак и една вечер ѝ предложи:

– Да се оженим, Венче. Ще ти помагам за детето.

Не попита кой е бащата. Тя прие, разбира се без да си зададе въпроса дали го обича. Знаеше си, че оня проклет Боби ще си седи цял целеничък в сърцето ѝ, но какво да сториш, когато не всичко се реди така, както сърцето ти го иска...

Заживяха прилично с Тошо. Грижовен и принослив беше, радваше се на детенцето. Какво повече? Венчето си казваше, че то наистина всяко зло било за добро.

И така цели три години. Връщаше се с малкия от дет-

ската градина и поседна на една пейка в парка, а синчето ѝ се заигра. Някакъв мъж се спря край детето, запита го нещо, тя стана – то сега всякакви ги има. Той обърна поглед към нея, Боби! Не бяха се срещали още от тогава, когато... Седна до нея и заговори сякаш на себе си:

– Не може да бъде! Той толкова прилича на мене! Познах го, без да съм го виждал! Това е моят син, нали?

– Ти нямаш син! – грабна детето за ръка майката и забърза.

Сигурно ги бе проследил, защото отново пътищата им се пресякоха. Тя пак успя да се отскубне. Третия път Боби бавно тръгна до тях и заговори тихо:

– Позволи ми да го виждам понякога. Аз нямам деца. Разбери ме.

– Ти разбра ли ме? Това дете тогава не го искаше. Сега понеже нямам деца господинъг, сетил се за моето. То си има баща.

Този път тя не го разбра. Обидата е много лош съветник... Боби се бе сблъскал с едно велико тайнство – видял бе себе си в мъничето, като клонирано от него. Беше той като малък – имаше една такава снимка в семейния албум. Избягал бе от бащинството, защото не познаваше чудото, което може да му донесе то. Но сега чудото беше пред него и също като него... Знаеше, че Венета имаше право да го презира. Оценил беше жертвата ѝ, прозря женските ѝ страхове в беззащитността, когато той си мислеше, че нарочно е забременяла, за да го принуди да се ожени. И напук се ожени за Рени. Когато случайно се появи тя, родителите му побързаха да се сватосат – баща ѝ беше президент на известна фирма.

Боби се ожени за необичаната от него, макар и влюбена Рени. Венета се омъжи за необичания от нея, но влюбен Тошо. Защо хората сами объркват животите си, Господи? Прекалено много свобода си им дал ти да се самонаправяват, пък те понякога обръщат свободата на слободия и изпортват съдбите си...

Още първия път, когато се срещнаха в парка, Венето знаеше, че няма да устои. Затова така уплашено бягаше от Боби. Колкото и да беше го пустосвала и намразвала 1000

пъти, той си оставаше нейният Боби. А Тошо? Започна да си спомня. Той ѝ бе казал: „Толкова те обичах“, а не, „Още те обичам“. И още – че ще ѝ помага за детето, само ще ѝ помага. Тя беше за него спомен, мечта неосъществена. Той беше амбициозно момче. Сега му се удаваше възможност да възтържествува над нея. Най-сетне той стана суетливият победител, макар че тя не откликваше на неговата страст. Това беше без значение, важното бе, че неговото е го бе удовлетворено...

Венета и Боби се срещаха безпаметно, любеха се във вилата му безразсъдно, неразумно. Той беше се разкаял, тя беше простила. Коя голяма любов не прощава?!

Пак тя направи решителната крачка – както тогава, когато се появи у тях със сина им в утробата си. Колкото и да се пише мъжът за лъв и за орел, жената е по лъвица и по тигрица от него... Венета се разведе. Тошо не се изненада, сякаш го бе очаквал някой ден. Пък и все му идваше на ум това чуждо дете... Раздели се с нея примирено, дори му олекна. Беше свободен. Беше свободна и Венета. А Боби щеше ли да стане свободен? Не живееше уютно с Рени. Непрекъснато го ревнуваше и следеше – дали не е бил с Венета, не е ли потърсил детето си? Защо е закъснял тази вечер, къде е бил, с кого – и това дълго преди той да се върне към Венета. Но имаше нещо друго – този път той беше откровен с Венета, дори я беше посъветвал да не се разделя с Тошо, за да не остава сама. Защото... Рени най-после беше забременяла, след четири години бездетство. Щастлива и радостна му съобщи новината, от която той изтръпна. Не я скри от Венета.

И двамата знаеха, че няма повече да се разделят, но и че няма да се съберат... Тя не послуша съвета му и се разведе. То коя ли жена в днешните времена покорно взема съвет от мъж! Не само свобода ѝ беше нужна, а и възможност Боби да идва в дома ѝ винаги, когато може потайно да отиде да се порадва на първородния си син и на първата си любов. А тя щеше да го посреща със задъхан трепет и да преглъща, когато го изпраща. Но щеше да бъде най-щастливата жена на тоя свят – обичаща, обичана!...

— — —

Епилог.

Неочакван, нестандартен.

Рени роди недъгаво бебе, което почина. Сега вече можеше... чак тогава Венета разказа на Боби как ревнивата му съпруга я беше преследвала и тормозила и след женитбата ѝ с Тошо.

Провидението раздаваше справедливост.

Кой казва, че това се случва само в приказките?

РАЗДВОЕНИЕ

Срещнаха се случайно. Не, намериха се. Една светла усмивка в дълбоките тъмни момичешки очи и един синеок мъж, прекрачил през първата младост. Той – разсъдливият, улегналият – пое ръката ѝ с някакъв непонятен прехлас.

Нещо като опияниение от хубаво вино, когато преставаш да контролираш себе си и потъваш в друг свят – чародеен и прекрасен... Не мислиш къде вървиш, унесът те носи, подема те с лекота, с неизпитвано дотогава щастие... каква сила повежда нозете ти? Какви неземни чувства се развихрят у тебе? Каква благословена енергия те изпълва?

Те се срещнаха и се познаха. И двамата разбраха, че тая им среща е съдбовна. А когато една среща е съдбовна... Не можеха нито да повярват, нито да се зарадват. Бяха ли се търсили? Или просто вървяха един към друг, докато настъпва оня върховен миг, когато съдбата среща погледите и те потъват в тях; ръцете им остават една в друга, за да разберат и двамата, че никой друг на този свят не е по-важен от тях.

Началото е начало на безразсъдното опиянение. Небето и земята се сливат и увличат и двамата в някакви космически вихри. Камбани звънят, птици пеят, небесна музика се лее и всичко е само любов...

Тя се виждаше в бяла булчинска рокля сред много цветя и усмивките на целия свят. Сподели го с него. Той замълча. Втори път – пак замълча. Трети път нямаше. Малко притес-

нено той изрече:

– Имах приятелка преди тебе. Знаех ли, че ще те срещна?

– И не си скъсал с нея? Ходиш и с двете ни?!

– Чакай да ти обясня, нека да ти кажа...

Тя била бременна и той ѝ бил обещал... Сега разбрал коя е истинската жена в живота му и никога няма... защото не може без нея. Ще сключи фиктивен брак с оная, врекъл ѝ се, за да не бъде детето ѝ чедо на самотна майка, после ще се разведат по взаимно съгласие, такава била уговорката им. Той е почтен мъж, не може да... Като се узакони всичко с детето, още в първия удобен миг ще бъде свободен. Тя ще има своята бяла булчинска рокля и той ще я понесе сред дъжд от цветя...

Крехката ѝ младост преглътна. Разбра женската болка на другата. Срещите им не прекъснаха, само станаха потайни, защото той вече имаше съпруга, макар и фиктивна.

То се роди. Но с някакво увреждане, понеже майката се била опитвала да абортира „на тъмно“ безуспешно. Само да излекуват малкото и той ще е свободен. Не, нямало да се оправи скоро, пък и дали изобщо... Майката е отчаяна, а той е единствената ѝ опора. Не, никога няма да се раздели със своето момиче, със своята съдба, само още мъничко да...

Тя пак преглътна и го приюти до сърцето си. Чакаше. Той ѝ беше обещал... В това време неговото фиктивно семейство незабелязано се укрепваше в своята кула като всяко семейство. Обиколено със свита от общи приятели и познати, с ордата на роднините от двете страни. Непревзимаема крепост. С грижите за тока и туршиите, за зелето и картофите, с какво ли още не... За развод не можеше да продума вече, защото детето си остана с уврежданията и щеше да бъде тежко за майката, ако съпругът позорно я изостави. Пък нали си беше и негово това нещастно същество... Майката не забелязваше света наоколо. Живееше само в света на болното. Може би я връхлитаха някакви угризения на съвестта? Може би бащата беше някакъв придатък в тоя свят, необходим придатък. Понякога изпитваше неприязън към него, докарал ѝ това нещастие след оня купон, когато я изпрати и влезе за едно кафе, което не го отрезви,

само събуди някакви мъжки желания. Тя не му отказа, но сега го считаше за виновен. Не го обичаше, но и нямаше намерение да се откопчи от него, след като вече го бе обвързала здраво с всичките екстри за себе си.

В неведоми часове, в потайни мигове той търчеше (както може да търчи кон с букаи) към другата, истинската. Там, където растеше другото негово дете. Защото забравих да кажа, че от нея също имаше дете. Здравичко. Уж внимаваха двамата да не такова... докато не се съберат, уж това-онова, но какво ли не се случва из тоя божи свят. Тя пожела да си го роди. най-щедрият дар на съдбата. Бе свикнала да живее с малки дарове от скъперницата-съдба. Но ѝ беше благодарна и за тях. Той даде името си на детето. Кой ще научи – мислеше си – малко ли са в големия град Петров, Иванов... а тя си остана самотна майка. Като поотрасна, синът ѝ я питаше:

– Защо нашият татко не живее при нас като другите татковци?

Измисляше някакви нелогични причини, които едва ли щяха да го задоволят по-късно...

А бащата бе грижовен и в тоя дом и горд с пухкавото момченце, нормално, умничко. Само че... между тях двамата нещо... Обичаха се, разбира се, че се обичаха, защото всеки от тях беше половинката на другия – ин и ян, които си пасваха и прилепваха. Тя свикна с присъствието на законната съпруга. Свикна ли? Свиква ли се с това, господи? Не, само се примири, благодарна на Бога, че ѝ е дарил здраво детенце, но усещаше, че той, навремени потаен, скъп на думи, не споделя всичко, което става в оня непристъпен аул.

– Защо? – питаше с болка тя.

– Какво те интересува? – отвръщаше раздражено той.
– Вие жените...

– Така ли? Ще ме съдиш? Откога не си се обаждал. Къде беше?

– Има ли значение? Не бъди толкова любопитна.

– И не съм. Но когато те сънувам, една жена все ме гони да ме настигне, аз бягам задъхана, а тя застава между тебе и мене. Но тебе какво те интересува това...

Той си тръгваше с вечното мълчание – като сянка негова. В аула-крепост го посрещаха с атака:

– Защо закъсна, къде беше?

Там не отвърщаше с „Какво те интересува?“ Там почваше някакви обстоятелствени обяснения, плод на велико въображение мъжко. Срещнал се с един приятел, отбил се у тях, та... Кой е той приятел, за какво е отишъл у тях, все той ли ще се мотае. Не казваше той „Вие, жените“, а продължаваше кротко да доизмисля.

След някое време пак се отбиваше за разтуха в светлия дом.

– Тате, ти обеща да ни заведеш на разходка за отличния ми успех.

Синът-отличник можеше да награди само с вещи и пари, а другия дадох в помощното училище... Не го изрече.

– Ти каза, помниш ли за тая разходка, откога детето чака – поде и майката.

– Нищо не помня и нищо вече не обещавам – отчаяно отронваше той.

Тръгна. Спря се на вратата:

– Понякога не ми се идва...

– Значи така? И защо? – настръхна тя.

– Не знам.

– Докога ще криеш от мене?

Но като видя помръкналия му поглед, се смили над него – нарочил се да бъде стопанин на две къщи. И каза:

– Когато нозете те поведат насам, тогава идвай.

Имал бил много проблеми и тогава не можел да мисли за друго. А ние „друго“ ли сме? Пак демонстрации, че мълчанието било злато. Тя му изпява всичко, което ѝ се случва, а той... Лесно ѝ е на оная – мъж като планина до полите ѝ, а тя – и за мъж и за жена с едно дете без баща...

– Нямам намерение да те обсебвам – каза му веднъж. – Стой си при съпругата, споделяй си с нея, разбира се, с кого друг ще споделяш! – избухваше нейната антикротост женска.

А той търсеше при нея оазис зелен и цветен. Дали не беше мираж тоя оазис? За нея оазис беше само детето. Не съжаляваше, че го роди, то беше най-скъпото, което получи

от оня, без когото не можеше. Не беше и помисляла за друг мъж, защото той беше белязаният за нея, отреден ѝ от небето. Забравила отдавна за бялата булчинска рокля, но вярна нему, единствения в живота ѝ. Има ли такава вярност невероятна в този божи свят?..

Но бронираното му мълчание продължаваше да не избухва.

– Защо? – задаваше кротко въпрос отново тя.

– Не знам – същият отговор.

– Само в леглото ли сме близки? Обидно ми е, слънце мое.

– Не се обиждай, смисъл на моя живот. Знаеш какво си за мене.

– Нищо не се е променило в отношенията ни. И няма да се промени, душичко.

Шеговитите престрелки обаче не разрушаваха барикадите.

После той сядаше на нейната софра с бялата покривка. Мама, татко и чедото им. Мир и любов пращаше Бог и благославяше тайната вечеря на това неவிждано и нечувано семейство. Друг път оставаше за обед и след това полягаше за отмора – той, мъжът на нейния живот. Илюзията за нормално семейство. Тогава забравяха парливите си реплики и се любеха, търсейки успокоение на изтерзаните души чрез телата си. Когато слизаха на земята, той се сещаше, че трябва да прескочи и до аула на крепостта, където пак ще дава обяснения – къде, защо, с кого.. . Омотаваше се в тоя лабиринт, при едната и при другата, които неуморно ръсеха над него дъжд от въпроси. Трябваше да помни къде какво е казал и обещал, за да не попадне в клопка, не, в две клопки. Беше поел един рицарски жезъл някога. От почтеност и чувство за дълг. Прие и второто си дете със същото чувство. То беше неговата гордост и мъжка надежда, защото бе родено с любов, но му беше невъзможно да се раздели нито с едната, нито с другата майки на децата си. Какво ли няма по тоя шарен свят...

Веднъж се обади тайно по телефона – бил е сам, но докато да си продумат, се чу нервен глас: „Аз какво ти

поръчах на тебе? Размотава се човекът по телефоните... “
Слушалката щракна. И отсрещната страна най-после проумя
това, което не бе проумяла досега. Той е търсил при нея
своята мъжка свобода, изгубената си свобода. А тя също му
я е отнемала. Беше наясно вече със себе си и с него. Той
живееше в клетка. И отключил деветте катинара, летеше към
нея за глътка свобода. За да се зареят с нея двама във виси-
ните. Да, ама тя също се опитва да запре волния орел в свой
кафез от въпроси и тиради.

– Знам вече онова, което ти дълго уж не знаеше – по-
срещна го тя.

Разплетоха моряшкия възел. На проблема. Не на животи-
тите си. Те бяха цял низ от моряшки възли, които само Бог
знае дали някога щяха да се разплетат.

– Ти си ме разбрала – изрече той облекчено. – Сега вече
ще се успокои сърцето ми.

Правилно ли бе постъпил някога? Не беше ли погрешен
моделът му на живот? Почтен и към едната, и към другата,
нестандартен, с бащински грижи и към едното, и към дру-
гото дете, но затормозен от борбата, която неистово водеше
душата му, протестираща срещу лъжеправдата в дома без
любов и устремена към другия дом на светлите чувства...

Колко дълъг и труден беше пътят на двамата, белязани
от провидението да вървят ръка за ръка през тръни и горо-
ломи. Не заслужаваха ли най-после просветление свише?
Не беше ли дошло времето на знаменателния избор?
Мъжкото време на орлите? Кой може да ти каже в тоя
лъжовен свят!...

ТО ТУЙ НИ ОСТАВА...

Бай Дончо така и не успя да се ожени. Не че беше с две
леви ръце, напротив! Все пърхаха около му кандеринки
сопранови на младини, че и пресипнали сипки алтови на
старини. И ха таз, ха оназ... Все черна котка му минаваше
пъг. Пъг като отминаха годинките, обърна око към някоя
парясана, към вдовичка скромна. Макар че беше стар ерген,

отбягваше старите моми. Ами защото той си беше какъвто си е, а те все се младееха, накупрени с карминено червило, с изрусени или алени редки косици, та не му падаха на сърце. Но тези, които му допадаха – рекохме вече – разведени и овдовели – се оглеждаха, душеха, търсеха изгодно, поизгодно, па се спираха на най-изгодното. Той не беше нито едното от тях. С рехавя пенсийка в джоба и две стайчета тавански над главата, едната от които даваше под наем, за да скърпва двата края в тия озъбени времена – ами това беше.

Така бай Дончо вече се паряса с мисълта да се жени. Затова пък... (то сам живее ли се, особено когато са отлетели хвъркатите млади години с обзакените жребци)... Та затова пък той отсядаше в постоянни мотелчета, с места резерве за него. При вдовичката Деспа:

– Бяхме на риба с един приятел. Ще изпържиш ли, Деспе, да хапнем, то друго не ни остава вече...

Деспа запрята ръкави, та целият етаж напомня на ресторант „Морско око“. Туршийка, винце и приказка сладка. То думата дума отваря.

– Ти не ме гледай, Деспе, че съм хартисал ерген. Аз на млади години – ехе... – святкат черните очи на Дончо. – Да ти разкажа... Отидохме на вечеринка веднъж в съседното село – беше дошла естрадна певица от града. Буля Иванца ми заръча да вардя нейната Тодорка. Играхме, танцихме, по едно време Дорка вика: „Да се връщаме, бачо Дончо, че мама ще се кара“. „Хайде, бачовото“. Поехме обратно. По едно време момето свали обувките си – били нови, та й убивали. После свали и палтетото. „И то не ти ли е на таман?“ рекох. Стоплила се била. И уж изгаря от топлик, пък все се позавира у мене. Хубавка беше тая Дорка, сочна. Добре, ама нали съм дал дума на буля Иванца. Съседка ни е, в техния двор съм израсъл, дето се вика. Може да ми шукне нещо в зелената куфалница и да стане белята. После как ще... Дорка пак се потърква о мене. „Облечи си дрешката, викам, и се обуй, дорде не сме влезли в село“. Млъгнах и повече не обелих дума. Хм, че хубаво си изпържила тая рибка, пръстите да си оближеш. Ха, наздраве, Деспе, та то какво ни

остава вече... Като си влизаше, Дорка хлопна вратата: „Левак си бил ти, бачо Дончо!“

– Ами така си е – продума Деспа. – То и аз, да ти кажа – като се любехме с моя... И той като тебе – да не ме докачи, с пръст да не ме пипне. Ама аз излязох по-оправна от него и така се взехме...

Похлопва бай Дончо на друга порта – на комшийката Ленчето – дете преди време изгони своето пиянде Коста.

– Ленче, с един приятел бяхме на лов, нося заешко, да го посготвиш да хапнем, а ?

– Охо, ти ловджия ли си бил, бат’ Дончо, не знаех.

– А, то аз само разлайвах кучетата, ама уцелихме нещо, та...

Ленчето запрята ръкави, та целият блок замирисва на хижа „Горски кът“.

– Ти не ме гледай, че съм хартисал ерген, Ленче – отново святкат Дончовите черни очи. – Аз на младини, ехе...

И от дума на дума...

– Една вечер – да ти разправа – по жътва беше. Останах до по-късно на къра – правя снопите на кръстци. По едно време – гледам – сянка женска по пътя. Иринка, щерката на горския. Хвърляхме си по едно око с нея... Къде, казвам, Иринко, по тая късна доба? Ходила до лелини си по работа в съседното село – на един хвърлей място беше. Та хем я страх като видяла мъж край снопите, хем се зарадвала, че съм аз. Пък това Иринче беше – славейче пее, говори. Аз от смущение ли, от що ли – взех, че се облегнах на купнята. Ама съм по тънка риза. Иринчето ще ме изпие с поглед, от устата му мед капе. А на мене ми се забиват ония осили в гърба като иглички, като оси ли да ти кажа – малко е. И сърби, и боли. Отдръпнах се, ама те си стоят впити в раменете ми, в гърба ми – като в пламък изгарям. Какви ти приказки, каква ти любов! „Колко романтична е тая лунна вечер!“ – погледна ме очаквателно тя. Казах ѝ да се прибира, аз имам още работа. „Много ти здраве“ отрязва ме тя. Видях ѝ гърба. А вечерта мама вади с щипци осилчетата като топлийки от набъбналата ми кожа. Та такива ми ти работи.

– Ами така си е то – продума Ленчето. – И аз да ти кажа

– като се любехме, моят дума не обелваше, пък после излезе един – само псувни на устата му пияндурска. Ама аз не му търпях и го сритах.

– Права си, Ленче, що да теглиш... Бре, че вкусна яхнийка си сготвила! Наздраве, Ленче, за самотните души. То ние ако не се поддържаме... Какво ни остава вече...

Имаше в блока друга една самотница горката – Веска. Ни вдовица, ни разведена – ни с мъж, ни без. Зареял се нейният някъде по света да работи и ни вест, ни кост от него. Тя пък гошаваше Дончо де с мекички, де с топли банички. Майсторка във фурна била преди, та край вратата ѝ все лъхаше на баничарница.

– Сама жена съм, Дончо, ама то все му се дояжда на човек. Пък като направя, мога ли сама го изяде. Вземи да си хапнеш.

– Ама влез, влез, Веске, аз пък ще сваря по едно кафе, да закусим двамата.

И от приказка на приказка...

– Ти не ме гледай, че съм хартисал ерген. Аз на младини ехе... Веднъж – да ти разправам – Нали не бързаш?

– Че за къде да бързам вече! На тез години само за едно място сме се разбързали, ама то кога Господ рече...

– Че ти казвам, Веске, като се изучих – пратиха ме по разпределение, нали тогава така беше – в едно градче. Позасукаха се край мене новия – таз, оназ... . Пък аз ударих око на една по-такава – ходеше с ръкавички, с лачена чантичка и високи токчета. И на пиано свирела, казваха. Не били тамошни – от София били. Изселила ги „народната власт“. Баща ѝ бил управител на банка – banker, значи, богаташ. То пък означавало, че е народен враг. Нали знаеш какви времена бяха.

– Знам, Дончо, знам, то и аз да ти разправам...

– Чакай да довърша. Аз много-много не ги смислям тези работи и се позасуках край Жасмина – така се казваше момичето. Като капка беше, бонбонче. Веднъж ми казва: „Мама те кани у дома на чай. Аз ще посвирия на пиано“. Е, чай, чай. Що да не отида, да я видя отблизо тая буржоазия. Ама не бързах – чаках да получа заплата, да си купя нов панталон и

вратовръзка – нали ще се представям. Излизахме с Жасмина – на кино, на комсомолска забава. По някое време комсомолският секретар ме сви в един ъгъл: „Слушай, другарче, не се движи повече с класови врагове, че да не ти се изпари местенцето...“. А Жасмина пак: „Кога ще дойдеш, чаят изстина“. „И да се замрази, рекох, няма да го пия, че ще ми се вледени гърлото, ще хвана катар на горните дихателни пътища“. „Разбрах – рече, – ясен си ми“. И нея изпуснах. Та такива ми ти работи...

– Ами така е, Дончо, такива времена бяха.

– Минало, свършило то... Ама мекички един път си изпържила, Веске! Нямам думи. Да обърнем чашите сега, ти нали гледаш на кафе – да си видим късмета.

– Той, нашият късмет, Дончо, се е видял...

– А бе, да похапнем, да се пораздумама със сладка приказка – туй ни остава от тук насетне. Хайде, Веске, виж какво ми се пада на чашата...

АЗ СЪМ МОМА АНГЛИЧАНКА...

Класният на близнаците Радосвета и Радослав напразно пращаше алармени сигнали до семейството. На родителски срещи винаги се появяваше елегантен бащата, единствен сред майчинското постоянно присъствие там. От известно време обаче отсъстваше. От фирмата го изпратили в чужбина на специализация – обясниха децата му. Майката не реагираше на поканите на класния. А когато планината не отива при Мохамед, знае се той какво предприема...

Класният посети в дома майката, която дотогава не познаваше. Висока зеленоока жена с кокетно вдигнат кок. Прие го любезно и смутено. Тя също не познаваше тоя спретнат мъж, внушителен, вдъхващ респект. Съпругът ѝ отсъствал, иначе той се занимавал с училищните проблеми, тя се грижела за битовите – в домакинството. Класният видя зелената уплаха, когато майката научи, че Радослав бяга от часове и има вече три двойки, а Радосвета му подписва извинителни бележки от името на майка им – „отсъствал по

домашни причини“.

– Какво ще ме направи мъжът ми, като се върне! – отрони изплашено майката.

Класният схвана, че тя не помисли за това как да се въздейства върху момчето, а за конфликта с авторитарния си съпруг.

Учителят смекчи тона, повика момчето от другата стая, заговори тихо. Радослав наведе глава пред строгите тъмни очи, които го гледаха проникателно:

– Само не казвай, че повече няма да правиш така. Без обещания пред нас, а само пред себе си.

Обстановката се разведри. Учителят похвали момчето за спортните му постижения, а сестра му – за интересите по литература и хубавия реферат. После се загледа в причудливите рамки по стените. Гоблени? Не, нещо по-особено, от конци, но като рисувана дантела. Весело рибарче, снежен човек, не шаблонните розови утра и коне в галоп.

– Мои приумици – обясни скромно майката. – Мъжът ми ги нарича „глупости, родени от въображение в излишък“.

Високомерието на съпруга, което изглежда не търпеше таланти край себе си и ги иронизираше! А на родителските срещи се изказваше по въпросите на възпитанието и даваше разумни предложения, почерпани от еди кой си автор, от еди коя си книга на... Дамското присъствие ухажваше с ръкопляскания и усмивки тоя единствен представител на бащиното войнство по родителските срещи.

В дома на близнаците класният се почувства виновен, че не е схванал фалша у самолюбивия баща. Такова е учителското племе – все готово да поеме върху себе си вината и на родителите, и на обществото, и на държавата... А ето каква била истината за това семейство, което му изглеждале безпроблемно. Един самонадеян баща и една потисната майка... Но неочакваното му отсъствие подтиква близнаците към неадекватност поради това, че майката, изолирана от децата си, проявява наивитет, когато се налага да ги контролира. Тя само ги е хранила... И сега се стъписва пред игричките им, за които трябва да отговаря пред съпруга... Безпомощна обърна поглед към класния като към спасител.

Той пое тази роля.

Посещенията му в дома на близнаците зачестиха...

– Вие имате ли деца? – попита веднъж майката.

– Дори не успях да се ожения – тъжно се усмихнаха дълбоките му очи. – Като студент не исках да се обвързвам, после отидох на работа в село, а там колежките бяха все омъжени. Прибрах се тук при болната си майка и трябваше да се грижа за нея. Учениците са моите деца...

Жената с красивия кок се извини за неудачния въпрос и смени темата. Класният се зарадва, че Радослав вече е влязъл „в строя“, но не трябва да се изпуска из очи, затова може ли да посещава все още семейството? Ама моля ви се, разбира се... В един разговор сподели, че имал и специалност изобразително изкуство, затова така се захласвал по дантелените картини. Поласкана, майката му подари една – спомен за Нова година от семейството. Зимен пейзаж със селски къщи и стъпки по снега, които говореха за живот в тишината... Той вече се досещаше какво означава този подарък, но се страхуваше да го осмисли. Само си позволи да забележи:

– Вие имате талант, трябва да го развивате. Направете си ателие, разширете работата си, ще се намерят и ценители, и купувачи.

За пръв път някой пощряваше нейните „глупости, родени от въображение в излишък“. Някой я подтикваше към творчество, вникнал в дарбата ѝ, след като тя дълги години бе само майка и всичкото ѝ самочувствие идеше от това, че е родила близнаци от двата пола.

– Само децата са моята гордост в живота ми – каза тя – тъжно или радостно – не се разбра. – Когато се родиха, баща им три дни черпи. А това по стените са занимания от скука, за запълване на времето.

Наведоха се зелените очи като че ли виновно, че тя си позволява да се занимава и с друго освен със задължението да се грижи за децата си. Работела преди това, има си образованието, но после мъжът ѝ не бил съгласен... Класният добре разбираше подтекста на мълчанието ѝ. Тя винаги го наричаше „господин учителю“, спазваше дистанцията като

ученичка от някогашните времена, защото сега... Не прекриваше прага на тази дистанция, страхуваше се от близост. А не се ли плашеше и той? Но може ли да се задържи за дълго тайната на влюбените сърца?

Той дойде пак една вечер, когато децата бяха на лагер. Добре знаеше, че е сама. Поколеба се дали да го покани. Очите ѝ казваха умоляващо: „Идете си, господин учителю!“. Знаеше, че ако влезе, ще се сринат принципите ѝ, моралът ѝ ще излезе извън отгъпканите пътеки, по които равно и монотонно пристъпяше. Нямаше ли сега да полети в дълбока пропаст? Не, по-добре да му каже, че е заета, че отива на гости... Но когато нещо неминуемо те връхлита, не се вслушваш в добрия разум. То просто се случва...

– Моля ви, господин учителю – прималя тя от невяра в силата на волята си, търсейки подкрепа от неговата мъжка воля – дано тя го вразуми. Не се получи. Не беше дошъл, за да се върне. Толкова дълго се бе колебал и той!

И непобедимата любов победи!

Срещаша се в неговия дом. Живееше сам след смъртта на майка си. Задъхано вървеше тя към него, оглеждайки се крадешком по улиците, влизаше бързо, затаила дъх. На връщане се отбиваше на църква – да запали свещица и да помоли Бог да прости на грешната ѝ душа. „Какво правя аз? Ако усетят децата или баща им като се върне?“. Но все отиваше и отиваше – нозете ѝ сами я носеха натам. Вече не бяха „господин учителю“ и „госпожо“, а – Йоана и Жоро. Понасяха се песни в един опустял дом. Защото тя не беше само майсторка на дантелени картини, а и красив глас се лееше из гърлото ѝ.

– Бях вокал в нашата студентска група за стари градски песни. Най-много ми лягаше „Аз съм мома англичанка, измамена от любов“. Този, за когото се омъжих, ме слушал и ме харесал. Все ме караше да пея за момата англичанка – класическата мома. Късно разбрах, че измамената всъщност бях аз.

А сега не беше ли късно? Можеше ли учителят да поиска от нея невъзможното? Да нарани Радосвета и Радослав, които ще го презрат и ще го виждат като лицемер и подлец.

А разочарованието и обезверяването в две юношески души е непоправимо – за цял живот... Юношеството – време на категоричните контрасти – или да, или не, нищо по средата. Можеше ли Йоана да си позволи разрив с децата си? Можеше ли класният да позволи разрив с учениците си? Реторични въпроси, на които и двамата знаеха горчивия отговор. Но можеха ли да се откажат от любовта си – късно цвете, разнесло аромат в сиротните им души? Жоро бдеше над Йоана, пазеше и себе си – конспирация пълна. Жената винаги е по-емоционална и затова може да направи погрешна стъпка.

Веднаж отиде при него, без да се обади. Там беше негов колега. Успя да я върне. Тя започна да ходи на училище често – уж да се интересува за децата. И това не беше добро. Живяла дълго в клетка, тя не преценяваше всичко, бързо клюмваше при „авария“... Когато излетя из клетката, очакваше ведри чудеса. А срещаше отново запрещения. „Аз наистина съм мома англичанка, измамена от любов“ – шепнеше унилата ѝ душа, избавила се уж от задръжките, но все така объркана. Препъникамъчета са тия задръжки, никога не можеш изцяло да се отървеш от тях... Йоана искаше да изгрее със своя любим пред света, без да залязва. А то и с него – пак зад облаците... Готова бе да направи решителната крачка, само ако не бяха децата. Но тях ги имаше, те бяха други слънца в живота ѝ, без чиято топлина и светлина не можеше...

Тръгваше към него, понесена на криле, но срещаше някоя позната, питаща любопитно: „Къде така из нашата махала?“. По дяволите махалата ви! Всичко по дяволите! Вече вкисната, внасяше при него негативното си настроение.

– Ти си невъзможна – не се стърпяваше той. – Малко ли е това, което имаме?

– Малко е.

– А как да стане повече, не разбираш ли, че е невъзможно?

– Не разбирам. Искам да заспивам и да се будя до тебе.

– А аз не го ли искам? Ти имаш децата си, а какво имам аз? Само тебе и то от време на време. Знаеш ли ти какво е

самотата? Да се прибереш и да мълчиш, да сядаш на масата сам и да си говориш само с телевизора. Опитват се да ме сватосат колежките с една разведена математичка. Прилична е жената, но как да го направя?

– Добре бе, събери се с тая приличната, защо да бъдеш жертва заради мене! Свободен мъж си.

Скараха се. Полетяха из стаята зелени стрели и улучваха точно. Тръшна се вратата след щастието и то бавно и тъжно почукваше с токчета по стълбището и му се струваше, че няма да издържи...

Връщаше се съкрушена, кълмнала. Къде остана веселата тръпка, с която отиваше натам? Връщаше се отново в монотонията – тя ще слага вечеря, ще мие съдовете, съпругът ще прави ядовити забележки, за да подчертае превъзходството си. Искаше ѝ се да му изкрещи, да хвърли нещо срещу му. Но там бяха децата... Понякога ѝ се струваше, че това е краят.

Ще отиде утре на плаж, ще влезе в морето, ще заплува навътре и няма да излезе. Никой няма да разбере, че не е било нещастен случай. Децата все някак ще се оправят, имат баща, който се гордее с тях. С тях лично или заради щастливата случайност, че са се родили заедно и то – мъжко и женско чедо – късмет за родителите.

Жестоко е да се удави, но може да направи друго: да остави една бележка да не я търсят, няма да се върне. Ще заминат с Жоро надалеч накъде, където не ги познават. „И няма да мислиш за децата си?“ – питаше съвестта ѝ.

Веднъж те се върнаха от училище възбудени.

– Мамо, ще ходим на екскурзия. Класният покани и родители. Попита дали не желаете да дойдеш.

Тя изтръпна, но замълча, уж се колебае.

– Ела, мамо – каза Радосвета. – Татко обикаля света, защо и ти да не се разходиш.

– Само да не се изхвърляш много – добави Радослав.

Кое то на тинейджърски език означаваше „без излишен контрол“.

На екскурзията имаше още две майки и две учителки. И той – в автобуса до шофьора, той – единственият... Чувств-

ваше се, че и за другите ученици той беше любимият учител. А за тях двамата – откраднати погледи, откраднато щастие...

В първия хотел настаняха момчетата на II етаж, а той – в 203 стая, на третия – момичетата, двете колежки в една стая и майките – в друга отделна.

– А, вие останяхте, госпожо! Извинете ме – обърна се класният към Йоана.

– Няма нищо, господин учителю.

– Да, стая 205 също е наша – двойка е, но вие ще ползвате само едното легло, надявам се.

Нататък се знае. В дълбоката среднощ една безшумна сянка се плъзна – от стая 203 в стая 205. За пръв път вън от дома! Сред високите планински чукари като фон на дантеленa картина – горите, загадъчните ветрове, които тайнствено нашепваха: „Обичайте се!“. Една мома англичанка в измамните покои на любовта... И един „измамник“ сред възшебната планинска нощ. Ако някой от туристическата група можеше да предположи! Той – авторитетният учител с майката на своите ученици... Непредвидима е съдбата човешка. Деца, не съдете сурово! Колежки, хора, недейте да злословите! Те се обичат !

На утрото в автобуса младите души запяха техните си рокаджийски и рапърски песни. Но едно момиче поде на подбив: „Аз съм мома англичанка...“. И Йоана – с момичето, с топъл звучен глас. Изненадано се обърнаха към нея – да пее още, още. И тя пееше – за него, само за него...

После. ... После съпругът се върна с подаръци и нова кола, за каквато бащите на съучениците на близнаците могат само да въздишат. Бащата възбудено разправяше как му се „отворил парашутът“ навън, как ще уреди децата да учат там – в това „навън“, а може и цялото семейство да се прехвърли натам. Тя трепна. Изгря надежда. Нека вървят. Без нея.

– Какво ново при вас? – сети се да попита съпругът.

– Ами направихме си ателие – горда похвала.

– Какво ателие?!

Йоана бе устроила ателие за дантелените си картини.

Някой ѝ бе вдъхнал вяра, някой я бе подкрепил, някой... А децата го приеха като свое дело. Той дойде на откриването с една роза, поздрави я официално и се смеси сред всички. А тя виждаше само него сред множеството. Предаваше му благодарността си телепатично и той телепатично я приемаше и ѝ изпращаше флуидите на своята любов.

Уникалното ѝ изкуство предизвика голям интерес и имаше успех – откупки, предложения за поръчки. За пръв път се почувства творец оценен.

Подхвърлянето от съпруга за излизане „навън“ – то е модно в наше време – я изпълни с надежди. Само да не... Само той да изчака. Тия негови напористи колежки да не вземат наистина да го сватосат с оная математичка, приличната... Със свито сърце тя наблюдаваше битовите му тегоби. Хранеше се в ученическия стол, переше с пералнята, а тя гладеше прането, принасяше по нещо, посготвено от нейните ръце, но не забравяше недомлъвките му за самотата. И се плашеше от тях... Дано да не... Ще настъпи техният час, вярваше тя, тяхното време. Спомняше си как някой казваше, че ако се молиш горещо Богу, той ще се смили над тебе и ще ти помогне. Други пък казваха, че съдбата – това е, което сам си направиш. Кой беше правият? Има ли значение, щом обичаш!

И ако любовта е много силна, тя не може да не изплува иззад тъмните облаци на живота, не може да не победи и да не засвети с най-ярките си лъчи!...

АЛЕКСИ, АЛЕКС, АЛ

Алекси отиде да учи в града кажи-речи без стотинка в джоба. С върнатите дядови нивици кое по-напред. Имаше още две сополанчета на село подир него. Баща му пасеше селските кози, майка му се бъртахаше с дребен добитък и зеленчукова градина в двора, та да изхранва челядта както може. Ама всички момчета отиваха да учат в някакво градско школо, как да не отиде и Алекси! Успя да се уреди в общечитие като дете от многодетно семейство, намери си и

учебници на вехто. Не беше от смотаните. Сивите му очи гледаха живо и проникателно.

Всяка събота прескачаше до село и си пренасяше буркани от дома. Но в тоя голям град можеш ли без пукната пара! А откъде да дойдат тия пусти грошове! Хвана се да помага в стола на кухнята, продаваше вестници. За пръв път попаднал в лапите на тая хала – града – разбра, че трябва сам да се бори с нея. Отваряш очи на четири в комбини хитровати за оцеляване.

Едно момиче от класа му каза, че баща ѝ търсел мощник в тяхната зала за компютърни игри. И той отиде. Вечер подреждаше, прибираше, помиташе. То и съученичката му можеше да я върши тая – мислеше си Алекси, но когато ти е пълен джобът, друг път ще метеш... Ели, тая същата съученичка, дето не си броеше стотинките, оставаше понякога с него вечер и го въвеждаше в компютърните тайни. И тоя моден занаят поналапа Алекси. Тя не го наричаше с неговото просто име, назова го Алекс. Звучеше по така!

Една вечер, след като приключиха със записиите около компютрите, Ели го завлече в офиса, където той само бе надничал, и го свали на дивана. Селското момче, възпитано в строга нравственост, не беше се огражданило до там, че да не се обърка в такава екстремна ситуация. Но Ели се оказа печена и въпреки смущението му, в края на краищата работата заспа и Алекс стана мъж. Зарадва се и се повъзгордя, дявол да го... Тази Ели бе жадна за девствена мъжка любов. Но Алекс вече се бе отракал и ѝ постави въпрос: срещу какво? Остана чирак проформа. Но тия дребни, които вземаше от баща ѝ, бяха мизерни в сравнение с получаваното от дъщеря му. Подари му часовник (Алекси за пръв път слагаше на ръката си часовник), мъжка козметика (той за пръв път се фъскаше с дезодорант) – избраха нови дрехи, маратонки, па и суха пара падаше. На Ели ѝ допаднаше това екзотично патриархално същество. Само че неговата волна същност, расла сред природата, нещо се бунтуваше. Беше зависим. Ели диктуваше съвместната им програма.

– Ще се любим, когато аз реша! – заявяваше капризно тя. – Аз дърпам конците, ясно!

С какви хитринки съвременният внук на Андрешко да се измъкне, без да пострада икономически? Ами много просто – като замени тая глезла с друга подобна. На дискотека се завъртя край Марина – почти бизнесдама, която ходеше на училище като топмодел. Алекси забеляза, че тя му хвърляше око. А си беше хубавец нашият Алекси. С леко начупена коса, леко мургав, леко усмихнат сивоок красавец. И леко успя да привлече бизнесдамата Марина. От нея получи мобифон. Побърза да ѝ постави условие:

– Да се разберем – имаш ме срещу колко? Не си само ти, дето...

Вече се беше пообиграл... И оцеляваше. Потръгна му и в науката, защото гладна мечка хоро не играе, но заситена потропва и още как!...

Излезе от онова скапано общежитие с хлебарките и мухлясалите стени. Нае си квартира – скромна, но самостоятелна стаичка. Там не можеше да се среща с момичета – хазияката бе запретила. Ходеха на вилата на Марина. Дотогава, докато...

– Омръзваш ми, малкият, много си еднообразен – отсече Марина. Алекси разбра липсваше му пробитата уста на градските пънкари. Започна да дава ухо на разните там рапъри, рокаджии... Разделиха се кротко с Марина. Да, ама и кранчето секна. Но му се отвори парашутът отново. То човек кога е роден с късмет... Хазияката беше млада вдовица. Споменаваше, че е самотна. Алекси взе да се прави пред нея също на самотен:

– И аз, хазияке, нали ме гледаш – селянче простичко.

– Ами останала съм сама жена, пък хората са лоши – като видят една сиротна душа, ако забележат нещо, нали знаеш...

Алекси играеше ролята на срамлив селски ергенин, дето само си позволява китка да грабне от момата, вода да ѝ напие, но лека-полека, от дума на дума, от лаф на лаф... Хазияката сложи една вечер майчинска ръка на рамото на младия послушник. Той забеляза, че си е къносала косите, облякла рокля с голямо деколте. И всичко дойде на мястото си. Отпадна наемът, дяляха нейните вкусни гозби и него-

вите селски кошници, и леглото ѝ, естествено. Той мина за девственник, което я вдъхнови. Тя го въвеждаше в дебрите на страстта с хватките на мъжа си и с целувките, с които тя пък го привличала. Тия интимни семейни спомени започнаха да досаждат на квартиранта. Докога ще бъде сравняван с мъртъвците! Но как да се измъкне! Пък и не получаваше джобни от хазяйката, а само в натура! Едно момче веднъж донесе в клас вестници:

– Гледайте, четете и се учете, мили птички! – събра той край себе си мъжката част от класа.

Обяви от разни секстигрици, готови за скок върху подходящи тигри!

Алекс уцели в десетката. Една, втора, трета – все от лъвица нагоре! Плащаха безумно. Направо забогатя. От Алекси бе преминал на Алекс, после стана Ал – още позагадъчно и цивилизовано! Мушна дипломата в джоба и се захвана и с по-висши науки. Изтупан, избран, устремен нагоре в тоя долен свят, Ал все пак носеше нещичко от времената, когато беше простичкото селско момче Алекси. Цепеше парата, живееше с икономии, не харчеше излишно по дамите си, предпочиташе те да харчат заради него. Оглеждаше се недоверчиво – все вторачен да не бъде в нещо си измамен. Защото измамно племе бяха това амазонките.

– Не мога тая вечер, Ал, не съм добре, много съм болна.

Той загрижен за нея отива да я види. Не е вкъщи, нейната...

– Само тебе обичам, Ал, кълна ти се...

Вечерта в марков ресторант – тя, разголена, вдига тост с някакъв зализан, нейната...

Живееше окръжен от лицемерие и лъжа. И не усещаше как сам ставаше покварен – послъгваше, поскриваше, премълчаваше, изиграваше някого – според ситуацията.

И тъкмо тогава... Някои работи стават, когато най не си очаквал. Не беше в подходящо време, защото Ал вече имаше на ум нещо, което назрява, но... за това – след малко.

Ал срещна една жена. Не е важно как и при какви обстоятелства пъгищата им се засякоха. И двамата отведнъж

разбраха, че дълго са се търсили и е трябвало да се намерят. Кармично е било. Само че тя си има съпруг. И детенце. Отначало това никак не ги интересуваше. Бяха обладани от магията на любовта, която за пръв път им се случваше. Донжуанът Ал, перверзният, поемаше с трепет неземната своя Жулиета като романтичен Ромео. Тя, омъжената, родила дете, не умееше дори да се целува и бе плаха в леглото, едва се реши да легне с него. Отначало реши, че това са женски хватки, познати. После разбра, че не, не бяха. Кой знае какъв левак е мъжът й! Пак изхождайки от бурното си минало, не му се искаше да повярва, че има такива мъже. И такива жени. Но хора всякакви... Докосваше я внимателно – да не я изплаши със своята кама сутра. Вярa постепенно се отпусчаше и му даряваше себе си. И трогателно, и всеотдайно, и нежно, и силно. За пръв път той се смущаваше пред жена. Ето какво било любовта...

– Не мога да лиша детето си от баща му – каза тя кротко, но категорично.

Той я разбра. Пък и да се навира в чужди разводи, да прибере това чуждо дете, което ще го гледа като зверче, а баща му – знаеш ли го? Не. Вярa и не искаше това от него. Но искаше него самия. Както и той нея. Не можеха да се съберат, но не можеха и да се разделят. Но въпреки обзелите го неизпитвани чувства, които го възвисяваха нагоре, Ал не беше се съвсем преобразил. Онова тъмното, което бе сраснало с него, го дърпаше надолу. Бяха преминали забивките от първата младост, проиграл бе златно време в забавни игрички с коварното женско племе. Крайно време беше да помисли за себе си. Още преди да срещне Вярa, уговаряше брак със Силвия. Намериха му я. То всичко с хора става на тоя свят! Продума на Вярa, че щом не може с нея, нали разбира, той вече е на години и... Не обича другата, но сам живее ли се?

– Ще живееш без любов? – изтръпна Вярa.

– Аз мога – самоуверено отговори той. – А с тебе пак – както досега.

– Почакай ме, детето расте – отчаяно помоли тя.
Дотогава той щял да тръгне с бастунче...

А комбинативният му ум работеше така: друго е да се съберат две заплати, а до време – и две пенсии. Не ѝ го каза. В негов стил бе да премълчава, да разсъждава само със себе си. То с една жена като вземеш много да споделяш, не се знае кое как ще изтълкува. Беше решил твърдо да се събере с някоя още преди ерата на Вяра. Любов? Такова животно немаше в бащините му обори. Оглежда се, пресмята, пресмята и се оглежда. Силвия бе от тези, които наблюдават на науките и професионалния апломб. Натрупала пари, с впечатляваща кариера, също се поогледа и пресметна, че ѝ е време. Даже ѝ е попрецъфтяло цветето. Двама оглеждащи се и пресмятащи с четири очи и с четири ръце са по-добри от един с две очи и две ръце... И тъкмо, когато всичко бе подготвено, се появи Вяра. Ал поотлагаше срещите със Силвия, зает е, има много работа, да изчака. Не искаше да се откаже нито от Вяра, нито от Силвия. Всяка от тях си имаше отделно място. Ал не беше готов за всичко неземно, което получаваше от Вяра. Отново слезе на земята – беше му по-позната от небесните селения. Ожени се за Силвия. И всичко си дойде натаман. Къщата, вилата, лозето, колата, имането – събраха двама на едно място. Ал премълча славните си похождения, Силвия премълча някои свои женски тайни. Дебнеха се, слухтяха, бранеха се един от друг. Ала изгодите си бяха изгоди. Но въпреки тях орловите криле на Алекси бохема увиснаха. Бе свикнал да разполага с парите си, да се черпи вечер с приятели. Така ли? Съпругата бе подочула за ергенската му слава.. Ще му стъпи тя на шията! И го направи. Той не подозираше, че може да се случи тъкмо на него, но попадна в капан. Играеха на котка и мишка, но се преструваха на привързани един към друг. Присвитите му сиви очи като за скок я дразнеха. Нейната нова финансова система го ядосваше – жената разполагала с парите вкъщи, на мъжа – дребни стотинки, нейната... Опитваше се да го превъзпитава, да свие широките му пръсти, да му създаде нови навици. Верен на андрешковския си род, Алекс се правеше на примирен съпруг, съгласен с нея. Докато тя беше от амбициозните, той бе от лавиращите – уж се прекороява покорно, но само уж...

С Вяра продължаваха да се срещат – в същия общ апартамент, обща вила, обща кола, които те двамата със Силвия... Така той ѝ отъмъщаваше.

Очистил се от спомените за „ония“ жени, за които Вяра не знаеше (и слава богу!), той бе убеден, че ще ѝ остане завинаги верен в неверния си живот. Сърцето му няма да я замени с друга – нея, най-чистата жена, срещнал в неверния си път, най-безгрешната в погрешните му житейски кривулици.

Веднъж я среща на улицата с детето ѝ. Не ѝ се обади. Повела го за ръчица, с добра усмивка в светлите си очи, вървеше озарена. Те със Силвия не искаха деца – излишни грижи, тревоги, харчове... А когато видя Вяра с детенцето, нещо трепна у него, но... Силвия го теглеше към главозамайващия свят на печалбите, на имотността и той се захласваше по тоя шеметен свят. А Вяра извеждаше уморената му грешна душа нагоре – където пеят славеите.

Но хубавото, знае се, не е вечно. Тя усещаше, че не всичко е както беше. Алекс закъсняваше за срещи или не идваше, или бързаше да си тръгне оклюман. Кълнеше се, че нищо не се е променило, само да му даде малко време. А съпругата бдеше зорко да не проговорят старите му навици, следеше стъпките му, отброяваше му дребни – за цигари, кафето може да си пие вкъщи. Ако рипне, следваше уж шеговито:

– Не знаеш с кого си имаш работа, скъпи, аз съм юристка! Пък и трябва да се правят икономии, а аз печеля повече от тебе, нали така.

Опита се да загатне на Вяра за усложненото положение. Тя можеше да се бори срещу всякакво зло, но срещу Силвия – не, не можеше. Пред нея стоеше един оклюман орел с опърпани криле. Той също не можеше да се бори... Вяра го съжали. И го презря.

– Обичам те и никога няма да престана да... Но не искам да имаш неприятности заради мене. Нямам право да заставам между вас. Може би ще живееш добре с нея, ако аз не ви преча.

Такава беше нейната гледна точка. Правилна ли беше тя? Всеки човек си има своя гледна точка и си мисли, че тя

е най-истинската...

Вяра не беше от рода на лъвиците, към които принадлежеше Силвия. Ако трябва шаблонно да сравняваме, плаха кошута беше тя. Омъжила се доверчиво, приела майчинството като смисъл на живота си – пак така доверчиво. Докато се появи той. Преглътна от безсилна обич. Силвия била дочула, че го видели в колата с някаква жена. Той молеше Вяра да поизчака, докато... Не!

– Изчезвам, за да не вгорчавам живота ти – каза му и изпълни думата си.

Алекс го прие като познат женски каприз. Колко такива трикове с раздели са му погаждали! Нека. У него нищо няма да се промени. Все ще настане време по-друго и тогава пак... Така разсъждаваше в минути на просветление, когато се отърсваше от земното и се рееше натам, де сладкопойни птици възпяват любовта... А вечер пак грабваше елката и заедно със Силвия пресмятаха настървено: ако продадат тая кола и прескочат до Австрия – ще вземат по-своята и по на сметка. Ами ако отдадат под наем вилата на курортисти или ако я превърнат в хотел... Пасваха си. И не съвсем. Имаше едно чисто непоковарено кътче в душата на Алекси. Дълбоко в тая негова препатила душа висеше на конец една вяра, назована Вяра. Нищо не може да му отнеме вярата, че Вяра си е неговата истинска любов, която ще топли до гроб измръзналата му душа. Нека се прави на обидена – женски номера, не му е за пръв път. Но съдбата си знае работата.

Тя наистина си я знаеше. Силвия все така ходеше по петите и по нервите на греховния си съпруг, той се правеше на богоугоден праведник и хрисимо вървеше по стъпките ѝ, очаквайки нещо да се случи. И то се случи.

Срещнаха се... на рибната борса. Рибка златоперка и печен шаран от класа. Заплуваха отново двама, понесоха ги меки и топли води надалеч и надълбоко в незнайното подводно царство на тайната любов. Сякаш не бяха се разделяли. Алекс не приемаше думата „раздяла“, заменяше я с „пауза“. Вяра каза:

– Отново сме заедно...

Той я поправи:

– Не отново, просто продължаваме нашия път...

Знаеха, че повече паузи между тях няма да има. Свързваха се чрез поща „до поискване“ – романтично беше. По някое време – бинго! Нейният мъж отиде да работи някъде из Африките, синът ѝ заминал със зелена карта на другия край на света. Имаше къде да се срещат. Преоткриваха се. И откриваха по нещо ново, непознато. Той говореше с опиянение как успели да спечелят, парите щели да им се върнат двойно, само че в пирамидите ги прецакали, но те вложили на друго място...

А Вяра със свито сърце откриваше ту липсващо копче на якето му, ту разпран хастар, неизгладен панталон...

– За какво печелиш? – питаше го тъжно.

– Сладко е – отговор говорещ.

Дойде веднъж пред Нова година. Тост за необикновеното тяхно семейство, за невъзможната и възможна, въпреки всичко, любов, спуснати завеси, близост и топлинота...

– Къде ще посрещате Нова година? – попита тя на изпращане.

– Още не знам. Защо те интересува?

Утре е Бъдни вечер, как така няма да знае! Тя разбра – Силвия решаваше къде, кога, с кого и му поднасяше своите решения, които той покорно изпълняваше. А ядовитото допълнение, което изтърва, а тя преглътна, бе от безсилие...

Той често пътуваше нанякъде, рееше се по бизнесдела, обаждаше ѝ се от другия край на света, а тя изгубваше ума и дума. Но понякога изчезваше внезапно, за по-дълго. Вяра се молеше Богу да го пази, сънуваше го и отронваше тъжна сълза. Когато го попиташе къде е бил, той бурно реагираше. Защо? – недоумяваше тя.

Не искаше, как не искаше отново да го изгуби! Уж се намериха, а някакви дребни безобидни нейни въпроси го ядосваха и той си тръгваше като тъмен облак. Тя споделяше всичко свое, той – със свити устни. Щом е така, да си седи при Силвия – заслужил си го е! Пак засечка. Тишина. Само някаква капка-кап-кап...

– Какво е това, дето ми капе в мозъка?

– Чешмата ми нещо се е повредила. Като няма мъж

вкъщи...

– Ще сложиш едно парцалче да капе върху него, да не изнервя човек.

Дали така щеше да каже на съпругата, ако нейната чешма капеше? На тръгване се спря:

– Ще намеря майстор да я оправим.

„Всичките ми ремонти ще направиш ти – каза си тя тъжно – само да не поискам да се съберем... “. Не му го каза. Този ли беше кавалерът, когото тя заслужаваше с целия си примерен живот? Направи жертва заради семейството си, което я изостави, жертва и голямата си любов. Какво ѝ остава? Дали пак да не изчезне както някога? Можеше ли? С женската си интуиция схващаше, че само тя може да достигне до корените на причините за нещо, което му тежеше и не споделяше. Веднъж бе подхвърлил, че понякога не му се идвало. Тя изстина. Не я ли обича вече?

– Глупости. Не си ли разбрала, че в чувствата си към тебе съм праволинеен!

– Тогава?

– Престани да питаш! И ти ли?

Ето го разковничето. Това „и“ я доведе до дълбините на корените. Той търси спасение при нея от разпитващата Силвия. А Вяра се оказва подобна ней. Най-после разбра. Тя, човешката душа, е трудноразгадаема. Но когато прозреш в нея, стават чудеса... Вяра престана да бъде питанка. И нейният човек се преобрази. Напъпи, разцъфтя напатената му душа. И се отвори цветеът ѝ пред Вяра, която вярваше, че това някога ще стане, ако тя носи у себе си и любовта, и вярата. Колкото и да беше заземен здраво към Силвия, у него покълваха неземни мисли, които той сподели с жената на своя живот: най-после!

– Имал съм, трябва да знаеш, романчета с разни жени някога. Трябваше да оцелея, да се изуча, а те кацаха върху мене – медовит им се виждах, изглежда. Може би не съм бил прав, знам ли. Сега си мисля – дали заради тези мои забивки съдбата не ми посипа главата с пепел... Очаквах, че ще ми бъде благодарна тая стара мома, че съм я прибрал, пък то...

– И двамата живеем неуютно, Ал, колкото и да го крием...
– Защо да го крием, така си е, така е.
– Аз почти съм се разделила с моя – не се обажда, няма да се върне.

– Но аз не мога, не мога. Много съм обвързан. Ще ме ошашави тая мастита адвокатка устата, ако река да... Всичките закони ще бъдат на нейна страна.

Вяра премълча и преглъгна – така, както цял живот беше преглъщала. Съдба ли беше това или тя самата си я беше изковала такава? Беше се чувствала като в клопка в семейството си, сега също бе в клопка, колкото и да бе свободна. Всичко зависеше от него в тяхната връзка. Не го търсеше – така се бяха уговорили и тя държеше на думата си, но не ѝ се нравеше, че не може никога да му се обади, а само да чака... Беше загатнала – няма ли мераци неговата – да се завее някъде по чуждите земи за печалби – като нейния. И тогава те двамата...

– Знаем ли – въздъхна той. – Нейните планове са си само нейни. Моите се обсъждат в семейния съвет...

Не каза нищо повече, но си припомняше: „Взела съм билети за...“, „С Петрови решихме да ангажираме куверти в...“, „Мисля да заминем...“

Неуморни инициативи на съпругата с амбиции... Съпругът не купуваше билети, не запазваше куверти... Вяра схващаше много неща, колкото и пестеливо да споделяше той, смутен и засрамен от себе си.

С женския си усет Вяра проникваше в гледната точка на другата. Ще му свие сармите на тоя печен любовник! И умело ги свиваше, доволна от себе си. Дори през ум не ѝ минаваше, че му отнема мъжката свобода. Един мъж колкото повече разполага със свобода, толкова по-шавлив става. Особено такава екзотична птица като нейния! Ако посмее безразсъдно да продума за раздяла, тя ще го изгледа иронично и гневно: „Ти добре ли си?“

Уредила му е живот-бонбон, какво си мисли той – ще бъде вечен до полите ѝ. Точка! Вяра внимаваше да не го загуби, но все сгрешаваше в нещо и той се обиждаше. Силвия не внимаваше и не мислеше, че го засяга. Вяра търпеливо

го очакваше безмълвно. Силвия сипеше въпроси върху него и не смяташе, че той се обижда. Дали няма някой ден той да хвърли бомба в тоя „подреден“ дом! Само пред нея ли ще бъде големият мъж? – мислеше си Вяра. Познаваше ли го добре? Или повече се познаваха телата им, отколкото душите...

– Да се знае кой е мъжът! – чуваше тя неговото гръмогласно мъжко.

Нека ѝ бъде господар, драго ѝ беше, всъщност правеше го повече театрално...

А пред Силвия... Има ли смисъл повече да сравняваме? Тя навиваше семейния часовник и той тиктакаше ритмично – според нейната гледна точка.

Колко много копнееше Вяра да заживеят под един покрив! И колко това бе невъзможно! Къде да дянат тая всесилна Силвия! С много общи брънки в семейната верига бе окован нещастният Алекси... Съпругата ще се втурне като тигрица да спасява брака си. А когато един брак трябва да се спасява, той вече е обречен, знае се... Но бариерите съществуваха. И затова двамата само си мечтаеха. А мечтите никой няма право да удря с мокра кърпа. Мечти реални или илюзии бяха техните? Знае ли се...

Алекси съдеше понякога за Вяра по себе си и тогава го ухапваша мисли-змии. Ами ако тя рече да се прибере с някого, както той преди време...

– Самотна съм – проронваше тя.

– Да не ти казвам аз колко съм самотен – отвръщаше тъжно той.

Тя го уверяваше, че няма да го замени с друг, но неговата мъжка душа, привикнала да се съмнява във верността на жените, го караше да бъде нащрек. Вярна му е Вяра, но си е жена, а на жена вяра сто процента, макар и да се казва Вяра?...

Случи се една случка. Силвия замина в командировка.

– Сам съм! – прозвуча един освободен телефонен глас.

Бяха заедно ден, нощ, още един ден... Къпаха се, вечеряха заедно, спаха в едно легло. Дали спаха? Сън ли беше или приказка? Двама побъркани, не, полудели от любов... Семейство. Оценяват ли го тия, които го имат реално?

Никога човек не оценява нацяло това, което притежава...

Вяра очакваше, че поне сега той ще ѝ предложи разходка с новата кола, в която все друга се возеше. Не го направи. Страхуваше се да не познае тя, че е излизал с колата, със своята кола? Пак премълча. Но съзнаваше една своя грешка. Нещо понякога я караше да позарече нещичко, с което да го предизвика към бунт. Той се засягаше. И рипаше. А защо от Силвия никога не се засягаше! Любовта е ранима, затова...

След онова време, когато тя надникна най-после в ранената му душа, нещо между тях се промени. Колко мъчно стигнаха до тая промяна! Трудно ѝ бе с тоя труден човек! И обременен, и грешен, и невъздържан, и чувствително дълбоко влюбен!

У него блестяха чисти патриархални елмази, но излъчваха мъгна светлина и фалшификати. Различаваше ли истинските от неистинските? А има ли човек, който винаги може да ги различи?

Когато и двамата с общи усилия отброиха ясните бисери, нанизът грейна магически и огря душите им. Изчезнаха конфликтите. Нямаше вече обидени, огорчени. Доскоро вторачени само в себе си, в собственото си его, те търсеха допирни точки след някогашната раздяла, но не ги откриваха, защото животът ги бе променил. Той – зажаднял за печалби, въввлечен в техния коварен свят от упоритата съпруга. Тя – затворила се в себе си, разбрала, че животът ѝ е бил погрешен, както и и неговият. Той – пресметлив, тя – наивна, но крачили все в една крива пътека...

Най-после тръгнаха двама по своята вярна пътека след неверните кривулици, по които бяха вървели задъхано окаляни, затъващи надолу...

Само любовта им бе останала непроменима. Но в страха си да не я изгубят, те отново бяха правили погрешни ходове... Ако човек може винаги да предвиди кой е правилният и кой – погрешният му ход... Но ако имаш една непогрешима вяра, заедно с някоя своя Вяра, все ще достигнеш до най-верния и прав асфалтов път...

Когато докоснаха бисерната огърлица, тя им въздейст-

ва пречистващо. Тя го бе разбрала. Той я бе разбрал. Разбраха се взаимно. И се възкресиха. Там – над тях – небесните ангели пееха най-красивата песен. Която възпяваше любовта.

А те заговориха вече не за себе си, а за другите, които надничаха от книги, от филми, за хората, които бродеха по улиците. Бяха станали други, обърнали поглед към света, осъзнали, че те самите са частица от този свят, макар че съществуваха само двама в него...

Хаотично ли разказвам? Да, защото в животите на двамата нямаше никаква логическа последователност и подреденост, а само хаос...

Веднъж вярната Вира прошепна едно прозрение на своя неверен Тома, дълго време приемащ с недоверия женската ѝ същност, но най-последно повярвал, че тя е по-различна от познатите му някога жени...

– Ние с тебе трябва заедно да тръгнем към небитието – иначе как другият ще преживее... – каза тихо тя.

– Няма изобщо да тръгваме. Умира ли любов като нашата? – отекна отговорът на мъжа, претърпял метаморфози – Алекси, Алек, Ал...

Какво мога да кажа, драги читателю, след всичко това? Коя съм аз, че да си позволя да бъда съдник и да поставям някакви измислени финали?..

ПРИНЦЕСО МОЯ!

То беше една ефирна юношеска любов. От ония, които оставят дълбоки следи, защото са ручеевочисти и слънчевоярки. Изпълнени с мечти за обич галеща, с копнеж за щастие ръка до ръка, рамене до рамене. От ония свенливи любови, когато устните едва се докосват, а сърцата трептят от вълнението на дълбоките чувства.

Те са млади, красиви, вярващи в силата на своя дух, в невероятните си възможности. Светът е техен! Любовта им е вечна!

Но случва се така, че съдбата – тая не винаги добра

орисница – обръща нещата и в крайна сметка разделя влюбените. Така стана и с тях двамата. Заровиха в сърцето си онова въгленче от изтлялата любов и го покриха с пепел. Намериха се заместители, всеки сви семейно гнездо, за да не е по-разен от другите и за да покаже дръзка независимост. Нароиха се дечица, успехи и спадове професионални, зашеметяващи върхове и сринове в пропасти житейски.. . Живот като живот. Години, години, години...

Но ето че веднъж, заровил се в стар албум, той откри снимка на усмихнато зеленооко момиче, което някога наричаше „моята принцеса“. Но ето че веднъж тя прочете в пожълтял споменик: „На моята скъпа принцеса – за вечно щастие с нейния принц“.

Къде си, Принцесо моя Бяла?

– Къде си, Царю господарю на сърцето ми?

Зовеше всеки от тях телепатично, ала затвориха и албума, и споменика – романтики някогашни, от които напразно се въздиша, но и боли.

В деня, когато тя бързаше с тортата към дома си, че имаше рожден ден, нещо се случи – онова, телепатичното. Той случайно бе дошъл в родния си град да навести родителите си. И срещна побеляващата жена с тортата. Нозете ѝ се подкосиха. Бяха до някакъв уличен бар, та тортата се изхлузи върху масичката, преди да бъде изтървана на улицата. Зеленооката жена седна пребледняла. Тъмноокият улови ръката ѝ.

– Честит рожден ден, Принцесо моя!

– Ти ли си?

Не, те не бяха двама възрастни с посребряващи коси. Светлинни години ги бяха върнали в ерата на светлата младост. Колко време не бяха се срещали? Има ли значение времето в космическия свят? Но което е по-важно, нямаха чувството, че цял век са били разделени. Сякаш вчера – ей там на оня тъгъл – се държаха за ръце и си тръгваха с „доскоро“.

Той беше идвал да навести старите, беше подпитвал за нея, научи, че и тя като него има семейство, била между добрите юристи, както и той между добрите лекари. Мина-

лото си е минало, защо да ровим в него? То, знайно е, назад се не връща. И тя се бе поинтересувала за него, разбра това-онова и толкова. Таеше една обида, която не можа тогава да преглътне. А когато женското сърце е огорчено, то не прощава лесно и не забравя... Раздели ги една клюка и всеки – по своя път.

Но когато ни завърти и ни посмели колелото на живота, ние потърсваме някаква опора. Понякога тя е в спомена – лъчезарния, непоковарен спомен от младостта... Той стопля. И така моите герои отново се превърнаха в зеленооката принцеса и смелия тъмноок принц. Изчезнаха всички житейски несгоди, семейни проблеми, професионални препъникамъчета. Те отново бяха двама. Да, човек се връща към миналото си с някаква надежда и вяра за добро, които са крепели младия човек, предизвиквали са го да очаква това добро в бъдещия си живот. Крехката юношеска любов е подхранвала мечтите му. Мечти за безоблачно щастие – не винаги реални, в много случаи илюзорни, мечти-химери. Но те са изпълвали душата с живителни сокове. И когато човек се прегърби под тежестта на истинската действителност, затърсва някогашните извори с жива вода за целебна глътка. Може би една от тях е забравената любов...

Ронеха се объркани думи, глупави, шаблонни въпроси:

– Как си?

– А ти добре ли си?

Не това искаха да се питат. То беше малко постна увертюра към големите, силните слова. Изчервена като момичето от Първа езикова, смутен като момчето от същата езикова, те се гледаха и неловко, и жадно. Но понеже той отдавна не бе онова момче, а зрял мъж, и понеже тя също не беше онова момиче, а зряла жена, не избягаха да се скрият зад онова дърво след първата целувка. А си уговориха среща. Делова – за да се видят, да си побъбрят. Тук – в това кафене, по същото време. Но може ли юношеската среща да бъде същата като тази на зрялата възраст?

От барчето – по стария познат път запрашиха с неговата кола към Златните, от Златните – на Албена и към Балчик. С някогашното нетърпеливо привличане на младостта, но

и със съзнанието на помъдрението за невъзможностите. А тогава, когато съществуват невъзможности, те засилват чувствата и страстите.

След отрезвяването зароси дъждец. Усетиха го едва след като ги поръси дъждът на спомените.

– Как можа да повярваш, че ходя с оня тип?

– Ти не го ли потвърди?

– От яд, че си повярвал. Тогава се превърна за мене в едно нищожество.

– Значи не беше вярно?

– И още си го мислиш?! Да се помъкна подир един кретен...

– Принцесо моя!

– Отдавна не съм твоя, нито ти си мой. Да затворим фабриката за илюзии, както бяха казали държавните мъже... Късно е, чадо.

Има моменти, когато мъжкото съсловие се оказва поемоционално, докато жената – това бленуващо същество – е по-трезвата половина.

Но и двамата не искаха да мислят за следващите ери в живота си. Сега бяха двама, намерили се отново, сега се обичаха както някога. Само че между тях стояха един съпруг и една съпруга, дечица. Къде да ги дянат? Страшно ѝ стана. Крехка е жената, изпълват я колебания, опасения. Ама как, ами ако?... В това време деловото мъжко начало премисляше. Запустялата вила на старото лозе. Ще ѝ спретне един ремонт и там двамата ще свият топлото гнездо на духовното си семейство – непозволено от хорския свят, но тяхно си – свидно като любовта им! А беше започнала тази любов от...

Бяха съседски деца. В детската градина седяха на една масичка, завършиха Първа езикова на един чин. На абитуриентския бал си обещаха край морския бряг на лунната светлина на фара, че като вземат дипломите си, ще се оженят. Тогава се появи оня, който пося подозрението. Не рядко в живота на щастливите хора се намесва някакъв сатана. Не винаги Доброто стои над Злото... Подозрението е между най-лошите чувства. То руши доверието... Разделиха се. Не вяр-

ваха, че е истина. Но той замина да учи и не се върна в града. Тя – разочарована от неговото лековерие – от това, че се усъмнил в нейната вярънност, напук се омъжи. Жената е импулсивна, както е известно. По-късно и той се ожени напук. Мъжът не стъпва на стъпало по-долу от жената, както се знае... А младостта е вдъхновено-чиста, но и лекомислена навремени. И какво? Предопределението на съдбата да свържат животите си, бе провалено.

Но настъпва един върховен миг, когато двамата осъзнават, че са извършили една голяма глупост. А не може ли и най-голямата глупост да се поправи, щом е осъзната? Понякога – да, понякога – казва ли ти някой?...

Сега пред тях изплуваха съдбите им. Как бяха живели? По отъпкан път. Уж нормално, уж като всички, но равно, с привикване към постулатите на еднообразието, в монотонията на някакъв фалшив домашен уют, а то си беше чисто безличие – с хиляди дребнотии житейски, с малките радости, които децата носят, с гъделичкащото самочувствие от професионални успехи. Само без оная опияняващата, зашеметяваща любов, която те вихри към космически висини. Такава бе равносметката.

Но идва един момент сублимен, в който проумяваш нещо и си казваш: „Как можах да го допусна?“.

– Колко дълго живяхме разделени! – отрони Зеленооката принцеса.

– Че кога сме се разделяли? – закачливо отвърна Тъмноокият принц.

Когато някога се обичаха с весела и светла любов, бяха като новородени. Сега, когато чувствата ги заливаха със страстта на зрелостта, бяха като възкръснали. Вече никой и нищо не беше в състояние да застане отново между тях. Нито заварените обстоятелства, ни зли езици, ни сатани. Защото велико е предзнаменованието на съдбата.

– Ще ме изоставиш ли пак? – питаха с уплах две светли очи.

– Кога съм те изоставял? – чу се изненадан отговор.

Завалия. От росицата преди малко бяха побързали да се скрият, но от сериозния дъжд – не. Нужен им беше.

Пречистващ.

„Принцесо моя“ – пееха радостно дъждовните капки и тихо ромоляха над две влюбени души.

КАПИТАНА

Тя го позня по очите. Пронизващо сини някога, сега бяха по-матови, но запазили оная синевина, която тогава блестеше в тях. Тогава... Кога? Вчера или преди век?

Запознаха се на абитуриентския бал. Не се откъснаха един от друг. Има такива мигове, когато нещо вихрено те поема и те понася. Не можеш да си обясниш защо, но не можеш и да противостоиш.

Срещите им бяха кратки и задъхани. Отпусъкът му от Морското училище е от... часа до... После учебно плаване, а тя чете за кандидатстудентски изпити. Той бързаше, тя бързаше. Ръце, сплетени една в друга, прегръдка, докосване на устните. Идилична, срамежлива любов и клетви за вярност до гроб.

Той замина с големия бял кораб, тя отиде да учи. Срещи в невероятни мигове, писма, телепатични поздрави на сърцата, радиограми...

Но срещите от време на време развалят магиите на любовта. Гибелни са те за нея. Двамата свикнаха да живеят повече със спомените, отколкото с реалните срещи. А дойде ли ред само на спомените в живота на човека, динамичен живот ли е това?

Тя се омъжи за един мил свой колега, капитанът може би бродеше из океаните, може би... знаеш ли?

И ето го сега – след колко? Нямаше кога да се броят годините. Насреща ѝ идеше Капитана. Лицето му – набраздено от морските бури, походката – бавна, подкрепяна от бастунче. Но очите – ония дълбоки сини очи – бяха останали същите. Душата ѝ запя техния някогашен сигнал от песента „Капитане, капитане“... Сърцето ѝ затрептя. Защо не те дочаках? – питаше сърцето ѝ. Осъзна, че още го обича, възможно ли е това, господи? Извика спомените.

Морската градина. Стушени на пейка срещу брега. Гледат залеза. После лудо се гмурват за вълшебни раковини там, под тяхната скала.

Помниш ли, Капитане? Как можахме да забравим? Защо Капитане?

Кой беше виновен – ти или аз? Ако такива въпроси имаха отговори в живота на човека...

... На купон в дискотека. И Христо, съседчето, е там. Леле, Христо, само да не кажеш на мама! На другия ден обаче, мама знае. Скандал. Кой е той, откъде е, какво работят родителите му? Цяла нощ с някакъв непознат... Тя, непрактичната, нищо не знае за него. Знае само, че очите му са изгарящо сини, че има силни рамене, че умее да се гмурка до дъното на морето, да скача от моста красиво и изящно, че мечтае да обиколи света с големия кораб, на който и тя ще плава с него. Знаеше, че ѝ подари един такъв грамаден рапан, какъвто никое момче досега не ѝ е дарявало. Рапан, в който трепти пулсът на две сърца. А това малко ли беше?

Помниш ли, Капитане?

Да побърза, да го спре, по-скоро! И какво ще му каже? Какво изобщо могат да си кажат хора, които не са се срещали от векове? Няма ли да рухне красотата на спомена? Те, спомените, не обичат да се нарушава спокойствието им. Добре им е в тишината на отминалото, на неповторимото. Не ги докосвайте, за да не изгубят уханието си.

В един миг тя се устреми към него. Трябва да го спре, трябва! Но краката ѝ се подкосиха. Догониха я ситни женски стъпки. Една белокоса настигна Капитана и го хвана под ръка.

Отминаха бавно. Тежаха нозете на Капитана, тежеше му земята.

Трудно я понася един морски човек. Затова беше нужно някой да го подкрепя...

Тя устоя. Не се обърна. Спря за секунди само, докато заглъхнат стъпките на спомена...

БОЛЯРКАТА

Жива ли беше? Отпусната върху леглото, безкръвна – жива ли беше? Дали пък вече не е?... С лукаво полуусмихната надежда поглеждаше към нея той. Помръдна, дявол да го... още не е! Кой сега ще такава, майка му... съдини мръсни, дрехи мръсни, живот мръсен. Вестникът, мачовете пред телевизора, ракийката и салатките – бяха вече далечни спомени. То ако се привдигне – хубаво, ама ако се залости в това легло? Айде бе! Тъкмо на него ли? Ето какво било Злото – това било! Пък толкова години той си мислеше, че Злото се пинкави подире му и му пречи да хване бика за рогата. Доброто – все две крачки пред нея търчи. Пада ѝ се сега! Там – на кревата. Само че да не беше на неговата глава... Ще вириш важния си кок, ти, Главната, дето държеше хазна в ръцете си! Едното нищо си сега. Ако ти дам лекарствата, може и да се привдигнеш, ако не ти ги дам... Дойде най-после това време – да зависиш от мене. Догони те и тебе Злото, дето все мене гонеше от цех в цех и ми пъхаше две леви ръце, а тебе все те настигаше проклетото Добро, Болярке. Пък ти прилягаше тоя пусти прякор, не само защото си от Велико Търново...

Жената пак помръдна, отвори очи, посъзвзе се и даде знак, че иска да напише нещо. Надраска разкривени цифри. Телефонният номер на елтехника Благой Благоев. Здравсти! Да не е мръднала нещо? И това ли ще му погоди?

Тоя Благой Благоев беше дежурният елтехник на семейството. Дотърчаваше на часа. Поправяше това-онова кога безплатно, кога за дребни стотинки – да не е без хич. Сигурно ѝ се слагаше на Главната, но от това зарар нямаше. За какво ѝ е сега на умирачка тоя Благоев? Позвъни му все пак, обясни какво е положението, няма нищо за поправка, ама тя вече заминава и... ще извиняваш, Благоев, щукнало ѝ е нещо, майка му, няма как – написала телефонния му номер, случайно сигур, та ще прощаваш, ама...

Благоев дойде на минутата задъхан. Съпругът се поодума – да поизлезел, че свършили цигарите, то и ракийката, пък и хляб нямало...

Благоев кимна, той ще поседи при болната.

Когато останаха сами, зарониха се едни такива безмъл-

вни думи, остаряващи като тях двамата, стари и като света.

– Помниш ли? – питаха омъжените очи на Болярката.

– То забравя ли се нашето? – отвърнаха Благоевите.

Беше красива горда жена с поривиста походка. Болярката. Понякога по-важна и от генералния директор. Главна счетоводителка, добра и отзивчива към хората. Само че прикрита зад някакво загадъчно мълчание. Приемаха го като горделивост. Но на знаещия и на човечния се прощава някой друг недостатък. Характер човешки. Всеки си го има с кусурите. Не било до характер – разбра Благоев по-късно, Болярката таеше една своя болка и внимаваше да не я усетят людете. Болярките не просят жалостивост – само прехлас заслужават!

Веднъж тя със стеснение помоли Благоев, ако може да им поправи това-онова из къщи – нещо не били в изправност разните елуреди, пък мъжът ѝ не бил на „ти“ с тия неща, ще си платят, разбира се. „То мъжът ѝ с каква ли работа е на „ти“ – помисли си Благоев. Отиде с такъмните си, разпиля отвертки и фазомери, клещи и чукове в дома божи на Болярката и всичко си дойде на място. След което на мъжка ракийка, нали така, майсторе!

– Айде ма, кво се туткаш още с тая салата, кво се мърлявиш!

Благоев се втрещи. Главната се въртеше на пети около мезета и туршии, с изгубено болярско достойнство. Тя същата ли беше? Царствената жена с предизвикателно вдигнатата глава и високия кок?

Величествената болярка и тая в дома си – същата ли беше? Благоев отказа да повтори от ракията, преглътна насмешливата забележка на домакина – че какъв мъж бил – само на едната чашка.

„Има и такива мъже“ – отвърна той и си тръгна смутен. „Защо, Болярке?“ – запита я с безгласо недоумение. Тя наведе глава. Виж ти какъв бил тоя съпруг – едно дребно болтче в завода, дето все не пасваше да се завинти някъде, но го търпяха от уважение към нея. Пред хората той се държеше с нея като с царица и получаваше аплаузи – е, поне я оценява! Прощаваха му посредствеността и все му подаваха

ръка.

Но при честите си появи в техния дом Благоев разбра, че заради своето безличие, което не искаше да преработи, а хитро се ползваше от облагите на съпругата, той отмъщаваше в къщи на достолепната. И заради децата, и заради реномето си, тя търпеше. Не беше до характер нейната мълчаливо приглушена затвореност. Тук, в дома ѝ бе заключеното страдание, което хората виждаха като горделивост... Има и такива жени...

От човешко състрадание Благоев стана момчето за всичко в дома ѝ. Спестяваше ѝ някои упреци на съпруга, че не се е сетила навреме това да се смени, онова да се поправи... То било лесно да броеш държавни пачки, ама тука, тука му е цаката, Болярке, нали си мъжка жена! Благоев купуваше части, сменяше, боядисваше, ковеше и все безгласо питаше: „Защо, Болярке?“.

Понякога се отбиваше и без да е повикан – знаеше, че все нещо ще се намери за неговите добри ръце. Но и някакво вътрешно чувство го влечеше към тая жена – искаше да я види, трябваше да я види, не можеше да не я види... Тя го посрещаше със същото топло чувство, което я караше да му измисли някаква работа, за да бъде по-дълго край него, да му подава чукове и летви, по-едри, или по-дребни пирончета. А то в една къща кога ли няма нужда от вещь майстор, особено когато се казва Благой Благоев и е блага мъжката му приказка, и е блага усмивката му.

Веднъж, на тръгване, неговата блага ръка задържа по-дълго нейната. Много време и двамата се бяха борили – всеки със своите мъжки и женски сили. Но то, Нещото, което неистово привлича две души, е толкова силно, че никой и нищо не може да му устои. Колко пъти тя се ядосваше на себе си, че бе допуснала Благоев да разкрие тайната ѝ! Намрази го с оная особена женска омраза, която се нарича любов. Престана да го вика в дома си, даже веднъж го върна неканен – нямало нищо за поправяне, мъжът ѝ се справял... Човекът си тръгна мълком, а тя не спа цяла нощ... Друг път го завари покачен на стълба – пак неканен, но впрегнат за нещо си – така и така е дошъл... Тя се държа студено – да

побързат с поправките, щели да ходят някъде семейно.

– Къде пак ще ме мъкнеш – по концерти и по театри ли? Писна ми от твоята култура! – беше реакцията на съпруга. – Сядай, майсторе, да прием по едно!

Благоев побърза да си тръгне – имал и той нещо си тая вечер. Както у всяка влюбваща се жена на възраст, и у Болярката чувствата бяха изменчиви. Тръпнеше, когато не се мяркаше край нея, дразнеше се, когато се мерне. Дано се повреди нещо си в къщи, че да дойде „придворния майстор“ – както го наричаше съпругът. Когато се появеше, не можеше да скрие радостта си, от което пък негодуваше гордостта ѝ. За разлика от нея, Благоев беше праволинеен. Обикнал е и никакви нюанси не засенчваха това велико чувство. За първи път нещо красиво осени живота му и промени цялата му вселена. Усещаше метаморфозите у нея, но те не го тревожеха. Той я обичаше, знаеше, че и тя го обича! Какво повече!

Настъпи она миг, когато съдбата доближи главите им (можеше да не настъпи такъв миг! Към него Благоев бързаше бавно...).

Болярката заговори първа: да си останели приятели, както досега, друго било невъзможно! Благоев прие с някакви спокойни слова – в смисъл, че малко ли е едно безценно приятелство! Да бъде волята ти, Болярке!

Един зрял мъж и една зряла жена не бяха още се докосвали до големите чувства в своя живот, затова наивно вярваха, че те могат да се трансформират в добро приятелство. Но Любовта склочи ръцете им, долепи устните им и наложи своите правила. Знайно е – тогава никакви съображения, никакви разумни доводи не могат да разделят влюбените.

„Аз съм луда! Какво правя, къде отивам, ако се разчуе, ако децата, ако той... ако хората... – задаваше си безумни въпроси тя, но вървеше към неговия дом без колебания, а напористите ѝ точета зачеркваха въпросите и пееха ритмично: „Аз го о-би-чам, той ме о-би-ча, ни-е се о-би-ча-ме!“

Но да се разведе? При чуждия мъж ли щеше да заведе децата си? А обществото с размахания пръст назидателно

към такива като нея – почтената, неопетнената? Съпругът не би се лишил от благинките край нея и кой знае как би я наклепал пред света... Всичко трябваше да си остане така, както е било досега. А онова с Блажко – то си е на друго местенце потайно, свято като параклис – за тихи молитви и за обич... Така го разбираше тя. Има и такива жени...

Благоев беше единственият свидетел на нейния двойствен живот. Той беше първият, който прозря: „Не заслужаваш такава съдба, Болярке, защо го позволяваш?“. Първият и единствен мъж, който се застъпи за женското ѝ достойнство. Може би затова го обикна? Него – обикновения елтехник и необикновен мъж. С благо то име Благой.

Той не настоя да сподели тя законно леглото му. Пазеше името ѝ, царствената ѝ осанка, но разделите и невъзможностите, знае се, нанасят съгресения върху любовта. А има ли любов без буреносни облаци? С върхове и падения, потайна и невъзможна, обаче нея все я имаше и имаше между тях. Колко години? Броеше ли ги някой? И защо да ги брои, когато те бяха животът и на двамата. Той не се ожени. Можеше ли да се сбере с друга? Можеше ли? Има и такива мъже... Свикна със самотата вечер – с дружинката на телевизора и със спомените, които така се бяха разбъркали, че не се знаеше кое е спомен и кое – настояще.

Притихнала, тя лежеше безпомощна, а той я гледаше невярващо, но онова пламъче в очите им отново засвети благо – пламъчето на спомените.

– Помниш ли как излизахме тайно с колата? Ти отначало се противеше – каква си била, че да те водя из сокаците като някоя... Престрашихме се веднъж да отидем накрай света – на 20 километра в едно бунгало. Само че там имаше наши заводски хора и не видяхме как се върнахме...

– Блаж-ко...

– Ти проговори?!

Безмълвните доскоро, изкривени устни се усмихнаха след кратката му целувка.

Трябваше да му се изповяда – как се е укорявала, че си е позволила да се влюби – в кого? Не знаеше нищо за него, освен че е най-обикновен елтехник (даже не инженер!), и че

няма семейство. Тя не заслужаваше ли някой много по... И той искаше да ѝ се изповяда – защо си е позволил да се влюби в болярка, дете не е за неговата уста лъжица... Ще си го кажат по-късно, сега само тя да се съвземе, не може да не се съвземе, щом той е до нея. Доскоро си мечтаеха: децата ѝ бяха вече пораснали и хванали своите си пътища, хората не искаха да знаят за тях двамата – две побелели глави с отминала слава. Може би е дошъл техният час? Как бързо идвало Злото, застанало между тях край това легло... Тя поиска да го види за прошка безмълвна. Но стана божие чудо! Умиращата проговори и в очите ѝ, огледали се в неговите, блесна живот.

– Сега вече съм аз! – продума благо Благой Благоев. Аз съм! Вземам те при мене. Дойде моят ред! Аз съм вече! Ще си отидем от тоя свят на едно легло...

– И вър-ху ед-на въз-глав-ни-ца – добави тихо тя.

В тихите залезни вечери един мъж крепеше една жена с бастунче. Тя прохождаше в залеза на дните им. До него, с него. Болярката и Благоев.

ДВА СЪРКА ИГЛИКА...

Те се откриха. Той е! Тя е! Някаква интуиция понякога подсказва на половете, че са родени, за да бъдат заедно. Както е речено и в песента: „Лика прилика като два сърка иглика“... И когато откриеш своето игликово стръкче, отведнъж градината на живота ти разцъфва, огряна от всичките лъчи на слънцето, поръсена от благодатни дъждовни облаци божии.

В градината на Мая и Светльо избуяха техните цветчета иглика по-високо и по-ярко от другите цветя, повехнали в сянката на горчивите отминали години след несполучливи прибързани бракове на младини.

Тя бе отгледала едно дете с мъка и лишения, което я гледаше под вежди, раздвоено между нея и празничния татко, примамващ със съблазнителни подаръци, каквито майка му не можеше да си позволи. Сред шеметните срещи с него то

я упрекуваше:

– Защо си го оставила, той е толкова щедър, има много пари...

Как да му обясни, че тъкмо за това – защото за него парите бяха най-ценното в живота. На тях се бе посветил, грабейки алчно още и още...

Светльо също беше празничен татко, за когото неделата бе големият ден на щастие – оръфано неделно щастие – само с татко и син, който упрекуваше баща си:

– Защо си оставил мама? Тя е толкова красива!

Как да му обясни, че тъкмо за това – защото красотата ѝ я опиваше, тя беше най-ценното в живота ѝ – суетна, самовлюбена, ласкаеща се от мъжки комплименти, жадна за още и още...

Децата на Мая и Светльо бяха устремени към другия родител.

Пораснаха и се откъснаха от куцукащите си сиротни семейства, поеха свои пъгечки. Мая си отдъхна, изпълнила майчиния си дълг. Светльо си отдъхна, изпълнил бащиния си дълг.

Тъкмо тогава се намериха двама. И подадоха главици два стърка иглика. Лика-прилика в буренясалата им градина. Мая и Светльо – в светло огряна майска градинка...

Как да повярват, че съдбата-скъперница се е смилила над тях? То не беше за вярване след дълги години на душевна самота. Но понякога животът отведнъж компенсира с нещо посърналите души. Изгря звезда денница над тях двамина, поръси ги със звезден прах и благослови светлия им ден. Изгря месечинка ясна със загадъчен светлик омайващ и благослови нощта на любовта им. И така – ден и нощ, нощ след ден – двама, един за други родени.

Но както е знайно, вечно щастие няма, както и вечен възход. Мая се поболя от нещо си. Тумор! Добър или зъл? В малкото градче лекарите не можаха да кажат. Пък и не искаха да бият по имиджа си, за да пратят жената в големия град. Мая и Светльо на своя глава отидоха. Частно – по-скъпо си е, но нали животът е по-скъп! Особено когато е започнал отначало...

– Никакъв тумор! – отсякоха по-горните доктори.

Разцъфнаха два стърка иглика. И клюмнаха:

– Госпожата е бременна – в петия месец.

– Бременна?! Не може ли нещо?... Ние сме на години вече...

Не можело, късно било. Дете от тук насетне? Тяхно си, плод на тяхната любов, но нечакано и неискано.

С бебешките си плачове, с детските си болести и капризи то отнемаше от времето им – от тяхното време. Защо да се чудим, всичко по хората ходи на тоя свят, та и това го има... Късно намерили се, отдъхнали си от някогашни майчини и бащини залисии, те искаха да си принадлежат да бъде само тяхно скъпоценното време от живота им, колкото им е останал... А детето им пречеше. Не е за вярване ли? Да, но се случва.

Отнасяха отрочето на ясли, в детска градина, пращаха го да му се порадват баби и дядовци, жадни да бъдат само двама, ненарадвали се на щастието си, недолюбили се. Срещаша ги по улиците все ръка в ръка – да не се изгубят, да не забави единият крачка, та да наруши общия ритъм. Детето подтичваше след, пред тях. Никога не го водеха за ръчица – нали щеше да застане помежду им!

Така то не усети топла майчина и силна бащина ръка. Растеше в самота. Но дете и самота са несъвместими. Затова потърси Улицата и тя майчински и бащински го приласка. Разказваше му вълшебни приказки за това колко сладък е алкохолът, каква опияняваща радост носи дрогата, как се възмъжава с цигарата и секса... А иначе детето на Улицата растеше в пълноценно семейство – с двама добри родители, които живееха в пълна хармония. Затова социалните служби се затрудняваха – не намираха пукнатини в това семейство, в което цареше любов. Само че детето не беше родено с любов и затова не беше рожба на родителите си, а на Улицата. Социалните служби нямаше как да знаят това и упрекваша не родителите, а тази омразна развратница Улицата, с която те, социалните, трудно се бореха въпреки всичките си познания, накълвани от дебели „тухли“.

Детето навъсено мълчеше и не отговаряше на благите

им загрижени въпроси, защото не знаеше за какво става дума. За него Улицата беше добрата му майка и недоумяваше защо те искат да го откъснат от нея. Родната не го обичаше, родният татко – също. Не го обичаха и кака и батко – техните големи деца, които ги навестяваха сухо в празнични дни и гледаха насмешливо природеното изтърсаче. Не одобряваха брака на „старците“, но снизходително изцеждаха по капка уважение към тях. С надежда мама да дари бабините ниви, а татко – дядовите лозя. Дадоха им ги. И капките уважение пресъхнаха.

Та детето така си порасна – без родители, без кака и батко, с едната обична майчица – Улицата. Заряза училището, поработваше тук-там, а и пооткрадваше, че ония скръндзи вкъщи стискаха парите си, а дрогата не беше без пари.

Когато заболя от спин, не се и замисли – така се дрогира, че да заспи завинаги. Потъна в злачни сънища сред красиви райски градини и ухания на неземни цветя, сред които кой знае защо – два повяхнали стърка иглика... Че в неговата земна градина нищо не бе поникнало – само кукувичка прежда и сухи бодливи тръни...

Когато тръгнаха да го изпратят към божиите селения, Мая и Светльо пак така вървяха ръка за ръка. Освободени най-после от деца – горчиво бreme, щяха неистово да се радват на любов и щастие.

Дали?

АДАМ И ЕВА

Той бе наречен с библейското име Адам. В рода имаше някакъв чуждоземски корен и това име се предаваше като кадем на мъжките чедра с илюзията, че носи нещо древно и вечно – нещо като вrecен късмет.

Е, Адам си беше скромно трудолюбив, трудолюбиво скромнен тъмноок и къдрокос мъж. Живееше почтено като един от средно-електоралното общество – без особени претенции за издигане в това общество и без амбиции за

самодоказване. Грижливо отброяваше ергенската си заплата в една фирма – сговорчив и с колегите, и с шефовете, та си стоеше като дялан камък на мястото. Никакви тревоги не го терзаеха освен една – не се беше задомил, за да бъде като всички. Но си бе наумил една приумица. То, всеки човек като му щукне някаква приумица да го човърка, та го прави шантав. Адам бе решил, че щом той е Адам, жена му трябва да бъде Ева, за да им върви по мед и масло семейният живот. Но къде да я откриеш тая Ева с рядкото библейско име, каквото бе и името на Адам?

Запознаваха го колеги и разни комшийки с моми поизостанали вече или с парясници и вдовички, но никоя от тях не беше Ева! А в бръмналата глава на Адам бръмчеше: Ева, та Ева! А годинките минаваха...

И когато той се бе вече отчаял, съдбата неведома го пожали. В съседния апартамент се пренасяше ново семейство.

– Ева!

Адам се изприщи, като чу да се произнася това име, зазвучало в ушите му като песен. Излезе в коридора с пресъхнало гърло – уж случайно. Русокоса и синеока като фея, блага като изписана икона бе тая Ева. Тя е! – потръпна нещо у него. Тя е! – само че подвикването „Ева“ бе произнесено от съпруга ѝ – едър като бодигард мустаклия.

Провидението най-после се бе смилило над Адам и неговата Ева бе досами вратата му, само че залостена със семеен катинар. Ни да го отключиш, ни да го строшиш. Това не бе по силите на кроткия труженик Адам.

Той почтено поздравяваше семейството в коридора, а забързаното туптене на сърцето му си оставаше за негова сметка.

Но веднъж когато току-що се бе върнал от работа и се поразхвърляше, на вратата му се позвъни. Кой ли ще е? Докато се питаше, едва успя да си поеме дъх: Ева! Разпиляла злато по раменете си, в рокля с широко деколте, в което Адам се постара да не се вглежда, но то като ти се набива в очи, можеш ли...

– Много се извинявам, съседе, че така... Правя един

сладкиш, мъжът ми поръча, ще доведе колеги на гости и иска непременно този кекс, пък ми се е свършила захарта, нямам време да отида до магазина, а трябва навреме да... Ако имате да ми услужите, още утре ще ви върна...

Разбира се, че имаше. То в една ергенска квартира захар се ползва само за чай и кафе, за какво друго... Така че като вземе един пакет, отива е-хе! Тя благодари, на тръгване попита за името му и ахна:

– Адам?! Аз пък съм Ева! Каква случайност!

Но както е речено, нищо случайно няма на тоя свят...

Притеснението на Ева, с което тя плахо помоли за тази пуста захар, бързането да изпълни заръката на главата на семейството, говореше за нещо – тая жена не живееше уютно.

Колкото пъти видеше съпруга ѝ, Адам изпитваше някаква враждебност към него – със свити устни той процеждаше едното „добър ден“ или само кимаше със смръщено чело. След него като сянка мълчалива – разкошната Ева сякаш се стремеше да прикрие от мъжа си своята красота – сигурно я ревнуваше заради нея.

На другия ден тя акуратно донесе взетата назаем захар и едно парче кекс – вероятно принадлежеше още към патриархалните времена... Той я покани на кафе, тя не отказа. Пораздумаха се. И Адам разбра, че неговите догадки са верни. Ревнив деспот бил оня, начумереният. Късно открила какъв е... То кога колата се прекатури, знае се, пътища много, но... Но все пак техните пътища се сбяха в един. Каменлив, трошлив, черен горски, но по него скърцаше друсачо една каручка, в която пъгуваха две души. Адам и Ева сякаш не разбраха как се случи.

„Какво правя аз?“ – питаше се тя тревожно, излизайки из квартирата му крадешком.

„Какво правим ние?“ – питаше се той тревожно, изпращайки я потайно. Тя загатваше, че ако съпругът ѝ научи, може да плати да ги убият, ако не го стори той самият, околото му няма да мигне...

И въпреки всичко любовта сияеше разцъфтяла в скромната ергенска квартира на човека, който бе вървял само по

правите релси на живота, а сега дерайлираше и това го плашеше. Бе намерил най-сетне своята Ева, търсена години, години. Тя също се бе движила по равни релси и сега дерайлираше, изпълнена с женски страх. Прикриваше красотата си от ревнивия съпруг, за да не го дразни. А този къдрокос Адам се възхищаваше от нейната красота, без да го скрива и това за първи път я изпълваше с женска гордост.

Когато мъжът ѝ се запиляваше нанякъде по тъмни сделки, тя принасяше нещо сготвено, свецици припламваха на трапезата, после двама танцуваха в здрачената стая, после... Романтика, за която не бяха посмели да мечтаят в скромните си животи. Тя разказваше как някога е искала да... Той разказваше как си е представял, че... Несбъднато бе и малкото, видно само в илюзиите им. Сега тези илюзии се превърнаха в живот и те усетиха прекрасното в тоя свят. То се казваше ЛЮБОВ. Въпреки страховете, въпреки колебанията, въпреки невъзможностите нея я имаше, тази любов. Нейното цвете неземно видя белия свят в една малка земна стая. Не беше претенциозна тяхната тайна любов, не ѝ бяха нужни ни палати, ни асфалтирани булеварди. Може би трудностите я закаляваха и я правеха по-жилава и крепка. Може би, знае ли човек... Но и двамата се усещаха поустойчиви, по-борбени. Вродената мълчалива кротост бе изчезнала, непозволената любов ги бе изпълнила със сили, за да устоят на невъзможното. Значи любовта можела и да преобразява характерите човешки!

Хапнали от забранения плод, Адам и Ева не можеха да се наситят на божествения му вкус. В запуснатото жилище се лееха касетофонни звуци – песни за любовта, носеше се аромат на марков дезодорант. Нещо ставаше със стопанина му! Нещо ставаше и със съседката. Слънчеворусата ѝ глава гледаше вече предизвикателно, а не чинно. Очите не изразяваха покорство, а дързост. Една весела пъстра шнола се кипреше напористо в косите...

Нещо ставаше.. . Ева хрупаше ябълката от забраненото дърво и подаваше невинно на своя Адам. Сладък бил тоя плод... Само че се страхуваше от по-опасни стъпки. Адам

само веднъж бе загатнал – в смисъл няма ли да се сберат? Съзря уплахата в големите ѝ очи, съзря и невъзможността... Повече не повтори.

Но когато нещо е речено да се случи... От само себе си ли, от някакви висши сили – нарежда се, загадка е как. Вездесъщият тиранин в Евиния дом катастрофира по неведомите си тъмни пътища. И остана на място. Истинска ли бе тази истина? – не вярваше тя. Прости ѝ, Боже, дето се зарадва... То небесната Ева се е оказала несъвършена, та какво остава за земните еви...

Ева бе свободна, портите ѝ – отворени широко към дверите на Адам. Поизчакаха както си му е редът – за пред хората. Нетърпеливо бе това чакане, но нали си знаеха, че кесаревото е кесарево, божието – богу, а тяхното си е тяхно, то не се губи. И най-последно...

Адам и Ева станаха семейство. Законно. Както на всички, минали под венчило. Наистина ли живееха под един покрив? И не се пазеха да не ги зърнат заедно? Излизаха двама пред очите на целия блок, на целия град, на целия свят... На покупки, на разходка, на ресторант, на театър... Тя не трепваше, когато се позвъни на вратата и не бързаше притеснено да си тръгне, защото... И нямаше повече невъзможни невъзможности... Който го е изпитал, само той може да го оцени...

После? След еуфорията започнаха да се приземяват от небесните върхове. Настъпи ерата на битовото съжителство. Сутрин бързаха за работа. Едно кафе без излишни приказки. На обед всеки хапваше навън. Вечер Ева забъркваше нещо за ядене, повеждаше се приказка за семейните финанси, за икономии, които могат да направят. В неделя Адам се носеше лениво по дълги бели гащи из къщи с рошави къдрици, небръснат. Ева с навити ролки в косите и вехт анцуг се мотаеше из кухнята. Поизлизаха или се заседяха край телевизора. Отиваха някъде на гости или им идваха гости. Вече бяха „като всички“.

Не вечеряха на загадъчна светлина от свещи, не танцуваха по пълнолуние на приглушена тиха музика, не обличаха вкъщи най-хубавите си дрехи, за да се харесат един на друг.

На маркови дезодоранти замирисваше само когато излизаха някъде по така... Не се ли обичаха вече? Кой е казал подобно нещо? Изстраданата и победила любов е силна любов. Дълго борила се за оцеляването си, тя не се предава. Не може да се самопрезре заради едно небръснато мъжко лице, заради нацвъкани небрежно ролки върху женски коси. Просто не може това да се случи след онова великото, което се е случило най, най-после! Въжделено и дочакано. Въпреки някакви гащи наполеонки и някакъв вехт анцуг. Въпреки!

– Помниш ли? – прошепна един потаен глас.

– То забравя ли се? – отговори друг такъв тайнствен глас.

– Имаме годишнина...

Блесна предизвикателна шура шнола в едно русо море – като лунна искра. Затрептя над нея мъжка къдрица. Пламнаха две свещици на благословената им трапеза. Тиха музика. Две сенки се понесоха в танц...

СУПЕРМАРКЕТЪТ

– Извинете, моля, ви...

Женски поглед-мълния срещу му.

– Ще ви помогна, аз...

Подаде ѝ ръка да стане и засъбира разпилените покупки в супермаркетната кошница. Добре, че нямаше бутилка за счупване, та да се вдигне повече шум в магазина. Прибра набързо всичко, попита я пак добре ли е. Прониза го мълчалива, зеленоока обида и неприязън. Той обаче видя само една горда хубост. Може би се беше захласнал в тая хубост, та я препъна. Тъкмо тази женска красота ли трябваше да унижи! Случилото се го накара да забрави за какво е влязъл в супера, отиде бързо до касата, плати покупките, но тя пое касовата бележка и на излизане отвори портмонето си – купеното си е нейно, тя ще си го плати! Моля ви се, той знае, че стореното от него не се мери с пари, но няма как иначе да се... Това било най-малкото, което... И отново видя

презрението на една добре отглеждана красота. Как да си го прости?

Знае ли човек кога нещо накарва нозете му да поемат нанякъде... Той тръгна след нея предпазливо. Тя влезе... не е за вярване! Сред бездушните градски блокове се кипреше истински талисман – едноетажна къщурка от стария тип, с градинка и с незаклучена дворна порта. Жената само я притвори и дългите ѝ руси коси (не изглеждаха изрусени!) потънаха в китната къщичка. Мъжът застана на отсрещния тротоар, прикрит зад едно дърво, за да вдиша атмосферата на къщата и цветната градинка. Напомняше родната му къща. Майка му сее мушката, рози, хризантеми. Той ги полива с градинска лейка. Ухание и свежест, тишина и покой...

Стопанката на това оживяло от доброто старо време къще, бе на неопределена възраст. Как ли намира в днешните динамични времена възможност да се грижи за малката градинка? Господинът от изчезващото племе на кавалерите стоеше прехласнато зад дървото, макар че отсреща нищо не се случваше. Старата къща притихна, обгърната в мълчание. Какво ли работи тя? Може би има и деца, е, и съпруг сигурно...

Кое повече го привличаше? Русокосата или къщата на спомените? Знае ли човек...

По-късно пак срещна зеленооката хубост. Че как няма да я срещне, нали пътят му се пренасочи през нейната улица! Поздрави я. Тя му отвърна. Това го окуражи. Пак, и пак. Покана за едно кафе – ей тук, в кварталното барче? Между глътките кафе – тривиални фрази – ще ѝ бъде задължен цял живот. Възхищения от дома, от градинката, каквато и майка му... Да, и нейната майка също, от родителите ѝ останала къщата и тя не пожелаала да „се включи“ в строежа на блоковете наоколо.

Той не посмя да попита повече. Тя не открехна друга страница от живота си. Виж, ако бе проявила любопитство да попита за неговия живот, може би щеше да се завърже разговор, но не би. За да бъде вежлив, той също не беше многословен, благодари на дамата и се разделиха. Впрочем

срещата не стана в кварталното барче, тя предпочете на „по-неутрален терен“. За да не я одумват съседите? Или от страх заради ревнив съпруг?

Мъжът продължи да се движи покрай къщата на спомените, макар че не му беше съвсем на път. Защо? Какво очакваше да се случи? Заради жената или заради къщата ѝ минаваше натам? Не знаеше. Пък и ако човек винаги знае какво би могло да му се случи, ще бъде ли интересен животът му? Програмираните дни биха носили еднообразие... И така... пътят на Непрограмирания продължи да минава случайно край патриархалния дом с незаключената порта. На шега, от желание за заиграване детско? Възрастните също обичат игрите, особено когато са тайнствени и носят напрежение и очакване за финал с победата на „добрите“. В играта на нашия човек я нямаше детската динамика, беше на години, когато се бърза бавно. На колко може да е тя? Около 40? Вероятно. Неговите десетина отгоре не бяха чак толкова повечко. Какво значение имат годините, когато пламват пожарища в душите човешки?

А те бяха пламнали и у двамата. Тя също се питаше кой е този загадъчен пъстроок мъж, прошарен, но с отчетлива мъжка походка и някаква особена усмивка. Следеше тайно как преминава по нейната улица и все небрежно уж хвърля поглед – няма ли тя да се покаже? Сдържаше желанията си, беше от гордите жени. Затова не можа да отбере достоен измежду ухажорите си. Достолепието ѝ не допусна никого до нея. Е, и какво? Ами остана си от тези, които хората наричат „стара мома“. Може би Пъстроокият е избраникът ѝ? Той е бил предопределеният от съдбата за нея? И така да е, няма да разтвори порти и да го калеса. Тя си има принципи. Има такива жени, които горделиво отблъскват мъжкия наплив и той постепенно оредява, но те, опиянени от красотата си, мислят, че все са на пиедестала... А Русокосата заслужаваше принца на мечтите си, когато не различи сред някогашното множество. Знае ли човек кога ще го срещне? И дали изобщо? Пък и точно принц ли ще бъде? Има ли значение, стига да е той, единственият...

Десет години по-късно... както се изписва по кинокад-

рите. А може би не точно 10, а 5 или 2, или 15?

Преди тези отминали години ги бе грабнало някакво невероятно чувство – непреживяно, вихрено.

– Плаша се от себе си – признаваше тя.

– И аз също – шепнеше той.

– Какво изпитваш – смут и боязън или радост и щастие?

Колебанието се сменяше от непреодолимо влечение. Влечението зачеркваше всякакви предразсъдъци. То е вечният стремеж на мъжа към жената, когато нищо и никой не е в състояние да ги откъсне един от друг. Това загадъчно чувство люлее в космическата си люлка половете, за да усетят те божественото у себе си... Отначало се питаха:

– Това ли била тя, любовта?

Но когато връхлети върху двама, няма вече време за въпроси, нито за дистанцирано опознаване. Тя ги обсебва и те потъват в един друг, непознат блажен свят.

За нея той съвсем не беше светът на сладникавата любов от западните романчета, с които се опитваше да заспи през дългите скучни вечери на самотата. За него съвсем не беше светът на мъжкарската мускулеста любов, традиционно демонстрирана във филмите.

Тя с учудване се видя каквато не се познаваше. Целият ѝ, подреден до запетайките женски живот, се срути. Целият му, устроен по мъжки правила живот, се промени. Тя не попита „Кой си ти?“. Той не попита „Коя си ти?“. Любовта не задава въпроси. Тя опиянява. Когато отрезнее, въпросите са окъснели скитници без минало, само с настояще.

Случайна позната я бе срещнала с него.

– Добър човек е, откъде го познаваш? – попита любопитната позната и продължи – Жена му е все нещо болнава, горкият, измъчи се с нея. То Господ все на добрите праща нещастия.

От случаен познат, който го бе срещнал с нея, той чу:

– Изпяла си е вече песента. Беше хубавица, ама сега е просто стара мома, дето им казват: „Дъвкана, дъвкана, че изплюта“.

Отровни стрели са людските думи. А имунната система на любовта е незащитена от такива стрели. Нещо проскърца

и се счупи.

– Защо не си ми казал?

– Не си ме питала – идиотски отговор.

– Не си мисли, че си търся мъж, за да съм като всички – още по-идиотски, изречен от стара мома.

А беше се случило в оня върховен миг, когато Пъстроокият се раздираше от невъзможностите на своя живот и непреодолимото желание да живее с нея, само с нея. А беше се случило в оня пределен миг, когато Русокосата очакваше неговото: „Ще ми станеш ли жена?“

Често тъкмо в такива звездни мигове полетелите към светли космически висини се свличат на Земята.

Тя, уж с по-крехка и чуплива женска душа, го откъсна от сърцето си. От обидена гордост. Той – с уж по-твърда мъжка душа, не я изтръгна от своето. Зачака по-добри времена.

За жената любовта е възраждане, но и естествен стремеж към семейна връзка – древният инстинкт за дом и деца. За мъжа голямата любов е възраждане, но и подтик към волност и свобода...

Срещите оредяха. И престанаха. Патриархалната къщица отново опустя, цветята в дворчето не цъфтяха така ярко...

Беше в онова време преди не знам колко си години...

Зеленооката преживя трагедия. Пъстроокият – само драма.

Тя се прибираще в своето символично пространство. Търсеше опора в старите стени, които не издават никому сподавяната мъка, стаената с години болка от самотата. Беше като в безтегловност. Разместени бяха стари опори, които дълго са били препятствани, възспирайки я да залитне от желание за мъжко рамо и от гордост да го потърси. Неочакваната любов бе премахнала преградите, но навикът ѝ да крачи две напред и три назад се върна отново. А той бе траен – този навик... Очите бяха привикнали да гледат с примирение тоя домашен кафез, ушите се бяха нагодили да долавят само шепота на самотата. Изчезна вече мъжкият смях, изчезна трепетът на очакването.

Душата ѝ не му прости, не беше навикнала на това, огъна се пред урагана на силните чувства, които изискват и прошка

понякога. Безпомощното нежно цвете, расло в сянка, не понесе ярката светлина на голото слънце, защото никога не е било огрявано от него. Затова и не знаеше, че любовта не е само сияен възход, а и умение да се понасят страдания – залог за земно щастие. Не беше ли закъсняла тая близост, за която и двамата не бяха подготвени? Не пропадеше ли Зеленооката в бездната на чувствата? Имаше ли сили и готовност сърцето ѝ за тях?

Пъстроокият само въздъхна по мъжки. Всеки от тях остана верен на пола си.

– Или аз или жена ти! – бе отсекла тя.

– Трябва да ти обясня – започна той, но тя не слушаше и не чуваше.

Свикнала да живее само за себе си, Русокосата не можеше да принесе в жертва самолюбието и горделивостта си, жертвите не бяха в нейния стил на живот.

Свикнал да живее със съзнанието, че е отговорен и за друга една душа безпомощна, той не можеше да промени тоя модел на живота си. Приемаше като дар свише закъснелото щастие, от което дори малко се срамуваше, че размеква мъжката му душа. Задължението към съпругата и това със Зеленооката бяха съвсем различни неща. Не искаше да я изгуби, не трябваше да я изгуби...

Това беше преди ония 10, 5, 1 или преди 15 години? Знае ли се? Годишите на любовта не са бройка в живота на човека...

Русокосата бе поела отново по своето отъпкано русло – сиво, скучно, но познато... Пъстроокият се бе върнал към своя роботизиран живот.

Тогава, когато се бяха изминали въпросните неброени години, в същия исторически супермаркет една жена се бе загледала в някакъв щанд с нови стоки и случайно се блъсна в някого и той ахна. Нещо издрънча, падна на пода, разпиляха се покупки. Този някой, който ахна, я изпревари да сбере нещата си, тя се наведе с извинения – да му помогне. Главите им се докоснаха, очите им се погледнаха. Две зелени и две пъстри. Знае ли човек кога любовта ще реши отново да сбере две души, които си принадлежат? Знае ли се... Има един та-

къв миг, наречен да се случи, да бъде!...

ПОЕТЪТ НА ГРАДА

Радо беше от ония провинциални поети с тихо и скромно творчество, непризнато и незабелязано от по-висшите цербери-оценители. Не се и стремеше към това. Пишеше си стиховете, когато душата му ги поиска.

Иначе продаваше дрехи в един бутик. Като нямаше купувачи, а музата му го бе споходила, изваждаше хартийки и химикалка от джоба си и редеше стихове. Като тези:

Създадох те с надеждата неясна,
че общият ни пъг стои пред нас.
И виждах те – от всички най-прекрасна,
небесна светлина и земна страст...

Поетът се бе влюбвал хиляди пъти. И винаги „тя“ бе единствената в неговия живот. Но когато дойде до онова – съкровеното, в притеснението си поетът го правеше непохватно, след което тя се отказваше да царува с такъв некоронясан в мъжкото звание цар.

Иначе – в бутика, той беше друг, сякаш се преобразяваше – контактен, словоохотлив, разговаряше убедително и в края на краищата рядко се случваше купувач да излезе, без да купи нещо.

Поетът скромно се изявяваше в провинциалния литературен клуб като най-добрият. Излизаше и на сцена, но изчервен и засрамен се скриваше след аплодисментите.

Веднъж в бутика му нахлу една красива фурия и ахна:

– Ах, нашият поет, нашата гордост! Ако съм знаела, че работите тук, нямаше да излизам от бутика ви!

А знаеше, как добре знаеше – беше проучила...

– За чаровни дами като вас предлагаме най-доброто, което...

Той веднага прогони поета у себе си и на негово място бе застанал продавачът.

– Аз съм Кали – запозна се тя – Яворовата Калиопа, ваша почитателка тайна...

Кали влиза и излиза из пробната, най-после избра две блузи и панталон. Той я изпрати с пожелания пак да посети бутика, където ще намери последния писък на модата. Кали скоро се възползва. И пак дълго пробва и купи. Третия път – в една тиха привечер той щеше вече да затваря, когато тя нахлу отново.

– Не, не, не идвам за дрехи. Искам да поговоря с вас.

Посочи с жест колата си, той се поколеба, но влезе все пак. Красиви тъмни очи, добре оформени със сенки, черна грива – същинска амазонка! Плавно спря и го покани в някакво барче.

– Ще си говорим на „ти“ – започна тя делово. – Кали и Радо. И откровено. Ти знаеш ли, че си голям поет?

Поетът измънка смутен:

- Ами, чак пък толкова...

Но тя изрецетира:

Щурците от горещите лета
все тъй надуват флейта до забрава.
Светът от тях по-романтичен става,
по-истински с щурците е света.

И още:

Стихът понякога се трудно ражда -
без чувството линее мисълта.
Водата не засища всяка жажда...
Не е ли вечна жажда любовта?

Запаметявала си ги – дето били отпечатвани в местния вестник. И започна да го атакува защо досега не е издал стихосбирка. Ами защото те, неговите, не били чак толкова, че да...

– Имаш ли си ги събрани в папка? – прекъсна го тя.

– Кое?

– Стихотворенията, поете, какво друго!

В бюрото му и там по разни листчета... Знаела си... И му нареди да ги събере и подреди, а тя щяла да намери спонсори за издаването.

Дали спа спокойно тая вечер поетът на града? Чуваше и

укорите, и похвалните слова...

Да, тая Калиопа с лъскавата черна грива театрално му бе поднесла бели гладиоли на тържество на фондация, формация някаква си...

Кали нахлу една вечер в квартирата му и измъкна заветните намачкани листчета със стихове. Радослав мислеше с какво да почерпи и се залови с кафето, а тя делово работеше и систематизираше. Подреди се папката, но се оказа, че има още стихове, които тя била чела във вестниците. Тях той не ги бил пазел. Ами как иначе! Тя обаче ги пазела и другия път ще ги донесе. После забърза да си върви, закъсняла била. Радо не знаеше нищо за нея. За къде бърза? Ревнив съпруг? А вече се бе влюбил. Докато Кали отдавна бе влюбена в него – стеснителния поет...

Един приятел се бе отбил при него в бутика, докато тя пак си избираше поредния тоалет. Та той после му каза коя е тя – не знае ли? Жена на мастит президент на фирма... Една от първите дами в града благодарение на съпруга си. Радо помръкна. И написа на омачкано листче:

Обичай ме, макар със закъсняла
и безнадеждна обич, но нали
кокичето с главицата си бяла
цъфти, кога над него сняг вали!

Това, което неговата срамежлива душа не можеше да стори, стори го амазонката. Дойде отново за стихосбирката и на тръгване забави стъпки:

– Обичам те, Радо... отдавна.

Той я пое разтреперан. И стана чудо. Вече не беше стеснителен и непохватен, а голям, истински мъж. Отмаляла, тя вече не бързаше за никъде. Имаше право на закъсняла открадната любов. Когато я изпрати, той написа:

Защото толкоз късно те намерих,
от нежността ти с непонятна жажда
отпивам ненаситно с глътки едри –
от пепелта кат феникс се възраждам...

Стихосбирката бе представена при пълна зала и апло-

дисменти, а той виждаше само едно лице и две влюбени очи. И пак – белите гладиOLI...

Събрал смелост, веднъж той попита няма ли да се сберат двама.

– Имам деца, а те имат баща, който ги осигурява във всичко. А и не е кой да е, ще ни съсипе, ако решим...

Тя не търсеше изход, защото нямаше. Свикнала да бъде задоволявана, не искаше да се лиши от гъделчетата на дамското общество в разните формации. И да зъзне в сламена колиба с продавача от бутика? Не! А от тайна любов никой не е пострадал. Въздишаше и си припяваше Яворовата „Калиопа“:

Две сърца се знойно любят,
старо харо ги дели:
дали времето си губят
или Бог ще се смили?

После преглъщаше и шепнеше Радовите:

За мене няма място в твоя дом.
Аз цял живот така и не научих
да вземам своето с внезапен взлом,
нито трохи да чакам като куче...

— — —

Щяха да откриват нов офис на семейната фирма. Кали включи в сценария – за емоционален цвят – каза на съпруга си – изпълнение от поета на града – чест за семейството. Помоли го заради нея и той прие. Гласът му се носеше тихо, но уверено. Кали го гледаше с най-топлия си поглед. После нещо замъгли очите ѝ, слуха ѝ, тя се свлече на пода. Уплах, суматоха, линейка... Само поетът нямаше право да се при-тече. Той беше чуждият, а всъщност единственият, който можеше да ѝ вдъхне живот, за когото бяха белите гладиOLI в ръцете ѝ...

– Какво стана по-нататък ли? Не знам, аз не съм от висшето общество на града, не присъствах на освещаването на офиса. Но наскоро прочетох нови стихове от поета:

Във този свят и малък, и огромен,
и пълен със угаснали звезди,
не се превръщай в минало и спомен,
за мене жива светлина бъди!

— — —

/ Стиховете в разказа са от поета Петър Костов /

ДАЛИ? ДАНО!

Иван елтехникът се разведе. Поради изневяра от страна на жена му. Бе изпратен по селата за отстраняване на авария. Обади се къщи, че няма да се върне вечерта. Но подсилиха екипа, та приключиха работа и се завърнаха. Иван завари в семейното легло жена си с един тип. Класически вид изневяра. Тя не бе успяла да го набута в гардероба и смутена и обърквана гледаше съпруга си онемяла. Другият бил голямата ѝ младежка любов. С парфюмираните бележчици, с въздишките по луна край морето, с клетвите за вечна вяроност.

– Той не се е оженил заради мене – шепнеше жената на Иван елтехника. – Ако си човек, ще разбереш. Намерихме се отново. Отивам при него.

Иван беше човек. Даде ѝ развод. И заживя сам. Не се заседяваше в пустия си дом. Намираше си работа по къщи и вили, то неговата професия винаги бе търсена. А като се прибере вечер, се замисляше. Имаше си и той някога едно момиче, с което... Такова едно дребничко, с русо-пепеляви косици и очи като зелени водорасли. Русинка. Той си я наричаше Русалка – приличаше му на морска сирена. И при тях имаше клетви и писъмца, сгънати на четири, танци по дискотеките до подивяване, гоненки из Морската градина. И всичко се разтопи в мъглите...

Една вечер му позвъни непознатата.

– Търся Иван елтехника. Извинете, не зная презимето ви. Телефона ви взех от една ваша клиентка, много доволна

от работата ви. Бихте ли дошли да ни поправите... Кога ви е удобно?

Нещо познато трепна в тоя глас, но той не обърна внимание. Когато отиде на адреса обаче... Клиентката беше Русинка. Неговата Русалка. Тя смотолеви пред мъжа си:

– Ние май се познаваме...

– Да, от гимназията – добави той глухо.

Повредата не можа да се отстрани за една вечер. Отиде и на следващата. Съпруга го нямаше. Поседнаха един срещу друг. Имаше какво да си припомнят, макар и не смело, стеснително, че то години седяха на тръни помежду спомените. Миналото изгря като цветец пролетен – дъхав, свеж, умилен. Той я покани дома си – да се пораздумат още. Защо да не отиде? Милите спомени тонизират, нужни са ни, разкрепостяват душата човешка.

Иван се постара да поприбере, че то къща без жена – магарешки бодили да вършееш в нея. Пригответил се бе и за почерпка. Разговорът потече по весело русло, особено след тоста с уискито. „Помниш ли? Ами когато...“

Тя разказа съдържано как се омъжила за един колега – нищо особено, но на младини нали знаеш как става – да се жени мома, да не седи дома...

Той сподели своята орисия. И млъкнаха. Но това мълчание заговори. И всеки призна сам на себе си в тишината, че оная първата любов няма равна. На Иван му се мярна жена му в леглото с другия и за първи път той я опрости, беше я разбрал.

В неловкото мълчание Русалка усети с женската си интуиция, че трябва да тръгне. Тази елтехническа стая я наелектризираше.

– Да си останем приятели, Ванка, да запазим хубавите спомени – рече тя шаблонно и стана.

– Така да бъде – съгласи се той унило.

Но когато да я изпрати, пое ръката ѝ за довиждане и не устоя, задържа тая малка ръка. Русалката постави и другата си върху неговата – така, както правеха някога на раздяла. Прегърна я с порив.. Беше тя, същата, неговата – с очи като зелени водорасли и русовати дълги коси. Защо я изгуби?

Защо я отстъпи на друг? Тя не се поддаде отведнъж на желанието му да се върнат, да поседнат още малко. Не беше готова още за това. Отскубна се и тръгна. Ще се обади, може би ще дойде пак, сега е объркана, нека не ѝ се сърди.

Не знаеше какво да мисли. Ту се радваше на срещата, ту усещаше тревожно, че в уредения ѝ живот нещо ще се разклати. Ще издържи ли? Две дълбоки очи я гледаха с копнеж.

Не, никога не беше забравяла тия очи! Да отиде ли отново? А какво я чака после? Отиде все пак. И още, пак. За да схванат и двамата, че такава близост не бяха изпитвали дотогава в законните си семейства. Защо ли? Ако някой можеше да ти каже... Загадка е човешката психика.

Иван елтехникът също се замисли. Раздели се с жена си заради изневяра. А защо не схващаше връзката си с Русалка като изневяра спрямо съпруга ѝ? Тя също не я приемаше така. Просто обичаше своя човек. Беше си неин от векове. Не можеше да не се върне при него.

– Трябва да се разведеш, както го направих аз – каза той веднъж. – Докога ще се крием като лалугери и ти ще идваш от дъжд на вятър!

Каза го с твърд мъжки тон.

– Не мога – проплака тя. – Добър човек е, не го е заслужил, не е етично, как така ще взема изведнъж да...

Иван ставаше все по-настойчив. А етично ли е тя да го дели с другия? С една любов на колела...

Иван елтехникът усещаше, че започва да живее като вълк единак. Тежеше му да оправя тая пуста къща, хранеше се навън, където завърне. Не му беше сладко. Пусто и глухо беше в дома му. Как липсва една жена в къщата да един изоставен мъж... Понякога му се искаше да влезе у тях с трясък и гръм и да каже: „ Слушай, друже, тя е моя!“. Не го направи, разбира се. Тя схващаше на какво се дължи нежеланието му да се задържа вкъщи, не го упрекуваше, само го жалеше. Не можеше и да идва често, той я разбираше, нали трябваше да я пази! Веднъж тя се опита да изпере две нариснати ризи в легена, той не ѝ даде – то не било нейна работа. Защо, кой ѝ пере вкъщи!

– Когато тук стане за тебе „вкъщи“, тогава може.

При следващата среща тя го погледна тържествуващо и го заля с благодатна зелена светлина. Вече е взела решение. Каквото ще да става! Той се обнадежди. Стори му се, че смълчаните стени проговориха, стаята се усмихна, завесите затанцуваха. Няма да бъде вече сам! Няма да е вълк единак в глуха бърлога. Ще засветят ден и нощ зелени звезди в неговите небеса!...

И тъкмо когато... Тя тревожно съобщи, че мъжът ѝ бил сериозно болен. Може би нелечимо. Още не се знае точно, обаче изглежда... Сега не може да го остави.

Срещите им се разрешиха. Тя идваше неспокойна и тревожна. Бързаше да тръгне. Търсеше успокоение в неговите милувки, но то не идваше това успокоение в бързите ласки, в нервното поглеждане уж скришом към часовника. Той го усещаше, без да я укорява. Опитваше се да внесе малко хумор и повечко закриление и тя се отпускаше на рамото му. И стресната пак забързваше припряно – окъсняла е, трябва да върви... Той я изпращаше с неизречена ревност – болният ли ѝ е по насърце от него? Упрекваше се отсетне за егоизма. Но той съпътства всички люде, понякога и невидимо за тях.

Съпругът продължи да бъде неизлечимо болен, но си живееше. Тя идваше все така притеснена и пак така бързаше да тръгне защото... Нещо се пропукваше между тях. Тя не можеше без него – той ѝ бе отдушникът. Той не можеше без нея – тя му бе топлинката. Тя не вникваше в болката му от самотата. Той не вникваше в болката ѝ от невъзможността. Залъгваха се, че ги задоволява близостта на телата, прегръдката, допира на устните. Въобразяваха си, че това е спасението им. А така ли беше? На нея ѝ бе неуютно дома с болния, който бе станал капризен. На Иван му бе неуютно в празния дом, където се гонеха ветровете. В една мразовита зимна неделя тя му звънна:

– Как си, топло ли е в стаята ти?

– В стаята е топло, но в душата ми е студено.

Две души мръзнаха, ледени сълзи капеха от очите им...

Една вечер го навести съседката. Така и така, имала една

позната, разведена като него, търсела квартира. Святна жена била, ни дете, ни коте, дето се вика, що не вземе да даде една стая под наем, прилична била жената, може и да му посвършва нещо из къщи, ами така де, ще взима той и някой лев.

Елтехникът Иван се поколеба, но се реши и даде една от стаите – няма да се гони сам из тях, я! Жената наистина се оказа прилична. Е, не плуваха из къщи зелени водорасли, но тя посготвяше от време на време, попремиташе, взе и да изпира с пералнята, та той посмали от наема. Посядаше вечер с него пред телевизора, че нейният бил повреден, пък си и продумваха по някоя приказка хазяинът и квартирантката.

Русалка изтръпна като научи. Какво толкова, нищо не било станало, чужда жена, живее си под наем в стаята. Но женската интуиция можеш ли да излъжеш! Русалка предусети онова, за което Иван още не се сещаше. Чуждата жена лека-полека стана своя. Иван елтехникът ходеше вече изпран и изгладен, нахранен с топла гозбица, къщата му престана да бъде бърлога на вълк единак. А какво повече му трябва на един мъж! Лесно можеш да го поведеш за носа, ако му сипеш една бака топла чорбица и го обуеш с чисти гащи. Та така се получи и с Иван елтехника. Той даваше тържествени обещания на Русалка и честна мъжка дума, че между него и квартирантката нищо такова няма да се случи – за каквото си фантазира Русалка. Те, русалките, са си такива – с фантазия в излишък. Как може да си въобразява, че ще я замени с тая ошмулената...

Друг път, преди да дойде при него, Русалка му се обаждаше по телефона да се уговорят, да е сигурна, че е вкъщи. Този път обаче дяволът я накара да се отбие след работа ей така, на слуга. Зълва ѝ бе дошла да види брат си, така че ще е по-свободна... Иван ще се зарадва. Беше се натоварила с пълна торба – ще хапнат двама, няма да бърза. Позвъни и напористо влезе. Той смутено понечи да каже нещо, но тя нахлу и разпръсна зелени водорасли край него. Отведнъж отстъпи. На софрата седеше накипена квартирантката. Два прибора, две чаши, две чинии с ядене...

– Заповядай, седни, ние тук... тя, квартирантката, решила да почерпи... Това е Русинка, моя... позната – опитваше се той да скърпи нещо, но то се късаше.

Русалка събра сили да се поусмихне възпитано. Няма да сяда, отбила се е само да се уточнят кога ще отиде да им поправи хранването. Това ѝ щукна в момента. Тръгна си. Той излезе да я изпрати и се хвана за елхранването – за тая работа трябвало да се обади в енергото.

– Глупости! – процеди тя. – Отивай да се хранваш със своята...

Повече не се появи. Реши сама да ближе раните си. На телефонните му задъхани опити затваряше телефона, без да продума. Права ли беше? Щеше да се пита много пъти понасетне. Не трябваше ли да се бори за любовта си, както го пише в книгите? Не ѝ достигнаха силите, крехка беше. Но една жена не може да забрави масата за двама, приготвена за нейния любим от друга. Не може...

Когато мъжът ѝ почина след година-две, Иван елтехникът вече се бе оженил за „ошмулената“ квартирантка. Решил бе, че с Русалка всичко е безнадеждно. А в това време другата го бе притиснала – за каква я мислел той, че да живее така без брак като някои сегашни... Само за прислужница на място ли ще бъде? И той, честният почтен мъж, не устоя.

То бе едно съжителство, създадено поради страха от самотата и ради нужда. За любов не иде реч, само за човешко продумване вечер, за обща тенджера. Така се сбират понякога людете. Няма нищо не добро в това. Освен ако в душата на единия, да кажем Иван елтехника, не горят зелени звезди. И не догарят...

Срещнаха се случайно. Както първия път. Казват, нищо случайно нямало на тоя свят. А съдбовните срещи стават все уж случайно... Покани я в едно барче на кафе. Главата ѝ я съветваше да му обърне гръб, ала нозете я поведоха по него...

– Вече съм свободна – заля го тя със зелени пламъци.

Неговият огън обаче тлееше с дим, от който да се задавиш. Той не беше свободен.

– Ами ще се разведеш – каза просто тя и разпали пожара

рища.

– Не мога – изгъркори пресипналото му гърло. – Добра жена е, не го е заслужила, не е етично, как така ще взема да я...

– А етично ли е да те делия с нея? С другата, случайната? Цял живот ли ще бъда аз жертвата? Пак ли любов на колела?

– Сега можем да се събираме у вас – несмело отрони един голям мъж.

– Това ли ми предлагаш ти, силният, моят идеал? Аз, слабата жена, бях на път някога да поема риска, спомняш ли си, ти го поиска от мене и аз...

Запокитиха се неговите камъни по неговата глава.

– Помня, всичко помня. Само че... лесно е да го искаш от другия, а когато трябва сам да го сториш...

Затлачваха се зелени водорасли в мътно бурно море, можеха да повлекат надолу към дълбините две души, наречени да живеят коляно до коляно, само че съдбата си поиграваше с тях, поставяше бариери, които те цял живот се мъчеха да прескочат и все...

Пиеха горчивото кафе на горчиви глътки. Зелените водорасли изплуваха на повърхността – белег за скорошния край на бурята. След което морето щеше да засияе със светъл зелен блясък.

Дали? Дано!

Съдържание

ПРОСТИ И БЛАГОСЛОВИ, ГОСПОДИ!	3
МАРИОН ЖИВЕЕ	7
ДАРЕНИЕ „ЛЮБОВ“	11
М + М = НА...	18
ТЕЛЕФОННА СЕРЕНАДА	22
ЛЮБКА И ЛЮБО	25
ЦЪФНАЛО ЦВЕТЕ ШАРЕНО	27
СИНИТЕ ПЛАМЪЧЕТА	36
КАТО В ПРИКАЗКИТЕ...	41
РАЗДВОЕНИЕ	45
ТО ТУЙ НИ ОСТАВА...	50
АЗ СЪМ МОМА АНГЛИЧАНКА...	54
АЛЕКСИ, АЛЕКС, АЛ	61
ПРИНЦЕСО МОЯ!	74
КАПИТАНА	79
БОЛЯРКАТА	80
ДВА СЪРКА ИГЛИКА...	86
АДАМ И ЕВА	89
СУПЕРМАРКЕТЪТ	94
ПОЕТЪТ НА ГРАДА	99
ДАЛИ? ДАНО!	104

Катя Бакърджиева

ДАЛИ? ДАНО!

разкази за любовта

Художник: Сия Николова

Българска, първо издание

Формат 16/60/80, печатни коли 7

Печат: .....